

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE EĞİTİM ALAN
SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN COVID-19 PANDEMİSİ
SÜRECİNDE EĞİTİM VE YAŞAM DENEYİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU GÖK

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Ali Babahan

BOLU, OCAK - 2023

KABUL VE ONAY SAYFASI

EBRU GÖK tarafından hazırlanan “**TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE EĞİTİM ALAN SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE EĞİTİM VE YAŞAM DENEYİMLERİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Sosyoloji Anabilim Dalı Sosyoloji Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans oy çokluğuyla kabul edilmiştir.
4/01/2023

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Dr.Öğrt. Üyesi ALİ BABAHAN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Dr.Öğrt. Üyesi Zuhul Güler
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Prof. Dr. Bayram Ünal
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin __/__/____ tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % ____ olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışma için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 2021 /77sayısı ile etik izin alınmıştır.

.....
EBRU GÖK

ÖZET

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE EĞİTİM ALAN SURIYELİ ÖĞRENCİLERİN COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE EĞİTİM VE YAŞAM DENEYİMLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRU GÖK

BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYOLOJİ BİLİM DALI

(TEZ DANIŞMANI: DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ BABAHAN)

BOLU, OCAK - 2023

XIV + 81

Türkiye’de üniversite eğitimi alan ve geçici koruma statüsünde olan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde değişen eğitim ve yaşam deneyimlerinin araştırıldığı bu tezde, toplamda 20 gönüllü üniversite öğrencisiyle internet üzerinden görüşülmüştür. Kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılan katılımcıların gönüllü katılım onayları alındıktan sonra yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular sorulmuştur. 2021 Mart ve Temmuz aylarında gerçekleşen görüşmeler transkript edilmiştir. Araştırma kapsamında sağlık, eğitim, ekonomik, sosyo-kültürel ve psikolojik olarak beş alanda yapılan görüşmeler içerik analizi yapılarak temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Kısa sürede tüm dünyayı etkileyen Covid-19 pandemi sürecinde belirlenen alanlarda katılımcılar üzerindeki etkileri gruplandırılarak tablolar ile sunulmuştur. Yapılan araştırmada katılımcıların Covid-19 salgını hakkındaki bilgileri, salgın sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve beklentileri açıklanmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Belirlenmiş alanlarda genel olarak olumsuz etkilendikleri, bu süreçte göçün ardından ikinci büyük bir zorlukla mücadele etmek zorunda kaldıkları saptanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER: Covid-19, Eğitim, Göç, Salgın, Suriyeliler

ABSTRACT

EDUCATIONAL AND LIFE EXPERIENCES OF SYRIAN STUDENTS STUDYING AT UNIVERSITIES IN TURKEY DURING THE COVID 19 PANDEMIC

SOCIOLOGY

EBRU GÖK

BOLU ABANT IZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF SOCIOLOGY

(SUPERVISOR: ASSIST. PROF. ALİ BABAHAN, PH.D.)

BOLU, JANUARY 2023

XIV + 81

This study investigated the changing education and life experiences of Syrian university students under temporary protection status in Turkey during the Covid-19 pandemic. For this purpose, 20 volunteer university students were interviewed online. The questions in the semi-structured interview were asked after the participants' voluntary participation consent, which was obtained through snowball sampling. The interviews were held in March-July 2021. Within the scope of the research, the themes and sub-themes were determined by conducting a content analysis of the interviews in five areas: health, education, economics, socio-culture, and psychology. The research tried to explain and interpret the information of the participants about the Covid-19 pandemic and the problems and expectations they encountered during the pandemic. It was determined that they were negatively affected in certain areas and had to struggle with a second big challenge after migration.

KEYWORDS: Covid-19, Education, Syrians, Migrant, Epidemi

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
TABLO LİSTESİ.....	xi
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	xiii
TEŞEKKÜR	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	6
1.1 Araştırmanın Konusu ve Amacı	7
1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	8
1.3.Araştırma Problemi ve Alt Problemleri	8
1.4. Araştırma Yöntemi	9
İKİNCİ BÖLÜM.....	11
2.1 Kavramsal Çerçeve	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	15
3. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	16
3.1 Katılımcıların Özellikleri.....	16
3.2.Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Sağlığına İlişkin Bulgular	18
3.3. Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Eğitim Hayatına İlişkin Bulgular	26
3.4 Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Ekonomik Hayatına İlişkin Bulgular	41
3.5 Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Sosyo-Kültürel Hayatına İlişkin Bulgular	47

3.6. Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Psikolojilerine İlişkin Bulgular	55
SONUÇ.....	63
KAYNAKLAR	67
EKLER.....	71
EK-1: Kişisel Bilgi Formu.....	71
EK-2: Görüşme Formu	75
EK-3: Gönüllü Bilgilendirme Formu.....	77
EK-4: Etik Kurul Onayı.....	78
EK-5: Sağlık Bakanlığı Araştırma İzni.....	78
EK-6: İç İşleri Bakanlığı/Göç İdaresi Genel Müdürlüğü/ Göç Politikaları Ve Projeleri Dairesi Başkanlığı Araştırma İzni.....	79

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	2
Şekil 2. Türk Hukukuna Göre Uluslararası Koruma Düzenlemesi.....	14

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellik Dağılımı	16
Tablo 2. Katılımcıların Üniversite ve Bölüm Dağılımı	17
Tablo 3. Covid -19 Denildiğinde Akla İlk Gelenlere İlişkin Temalar	18
Tablo 4. Covid-19 Hakkında Bilinenlere İlişkin Alt Temalar	19
Tablo 5. Covid-19 Tanısı Alan Katılımcılara İlişkin Alt Temalar	21
Tablo 6. Aile Ve Yakın Çevresinde Covid-19 Tanısı Alan Katılımcılara İlişkin Alt Temalar	22
Tablo 7. Covid -19 Salgını Sürecinde Vitamin/ Mineral Alımına İlişkin Alt Temalar	23
Tablo 8. Covid-19 Salgını Sürecinde Sağlığa Bakış Açısına İlişkin Alt Temalar	24
Tablo 9. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrimiçi Eğitime Katılma ve Ayrımcılığa İlişkin Alt Temalar	28
Tablo 10. Covid-19 Salgını Sürecinde Eğitim Hayatında Yaşanan Sorunlara İlişkin Alt Temalar	29
Tablo 11. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrimiçi Eğitimin Başarısı	31
Tablo 12. Covid-19 Salgını Sürecindeki Deneyiminden Yola Çıkararak Yüzyüze ve Çevrimiçi Eğitim Tercihine İlişkin Alt Temalar	34
Tablo 13. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrimiçi Eğitimden Beklenti/Taleplere İlişkin Alt Temalar	37
Tablo 14. Covid-19 Salgını Öncesinde Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna İlişkin Alt Temalar	42
Tablo 15. Covid-19 Salgını Sonrasında Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna İlişkin Alt Temalar	43
Tablo 16. Covid-19 Salgını Sürecinde Ekonomik Hayata Etkilerine İlişkin Alt Temalar	44
Tablo 17. Covid-19 Salgını Sürecinde Sosyo-Kültürel Hayata Etkilerine İlişkin Alt Temalar	47
Tablo 18. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevredeki İnsanların Tutumuna İlişkin Alt Temalar	51

Tablo 19. Covid-19 Salgını Sürecinde Türk Toplumuna Uyum Sağlamaya İlişkin Alt Temalar	52
Tablo 20. Covid-19 Salgını Sürecinde Genel Olarak Toplumun Tutumunu İlişkin Alt Temalar	54
Tablo 21. Covid-19 Salgını Sürecinin Psikolojik Etkisine İlişkin Alt Temalar.....	56
Tablo 22. Karantina Sürelerinin Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Alt Temalar ...	59
Tablo 23. Covid-19 Salgını Sürecinde Tedirgin Veya Güvende Hissedildiğine İlişkin Alt Temalar	61

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

BM: Birleşmiş Milletler

BMMYK: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

Çev.: Çeviren

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

GİGM: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

ILO: International Labour Organization

IOM: International Organization for Migration

UNICEF: United Nations High Commissioner for Refugees

Vd: Ve Diğerleri

WB: World Bank

WHO: World Health Organization

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

TEŞEKKÜR

Azimli, altın kalpli, hayata her zaman iyi tarafından bakan annem Hatice akır ve kalbimin sesini dinlemeyi öğreten maceracı, zeki, alışkan araştırmacı ablam Emine Gök'ün anısına.

GİRİŞ

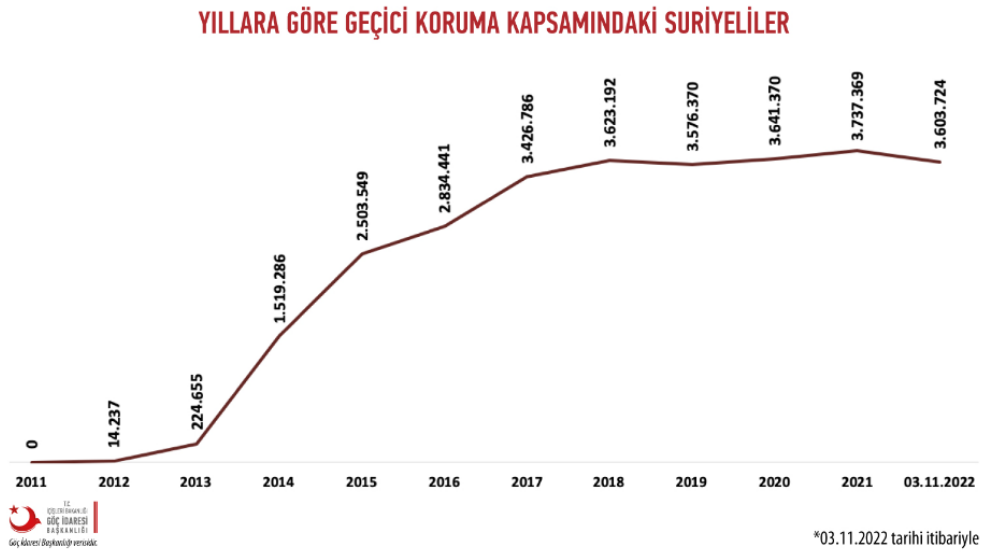
Göçün tüm toplumlar tarafından kabul görmüş, ortak paydada buluşularak sınırları ve sebepleri kesin olan bir tanımı olduğunu söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla daha genel bir ifadeyle göçün tanımını vermek yerinde olacaktır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM), göç kavramını “uluslararası bir sınırı geçerek veya yaşadığı ülke içerisinde süresi, yapısı ve sebebi ne olursa olsun, her türlü insan hareketini kapsayan bir nüfus hareketidir” olarak tanımlamıştır (IOM, 2011, s. 62). Göçü genel olarak insanların bir yerden başka bir yere önceden planlanmış veya aniden gelişen etmenler sonucunda çeşitli sebeplerden ötürü(sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel vb.) hareket etmesi olarak da tanımlayabiliriz

Göç, göç eden ya da göç etmek zorunda kalan insanlar kadar göç edilen bölgedeki insanları da farklı alanlarda etkileyebilmektedir. Mart 2011 tarihinde Suriye’de başlayan rejim karşıtı fikirler ve olaylar kısa zamanda bir iç savaş haline dönmüştür. Ülkelerindeki iç savaştan dolayı temel haklardan yaşama haklarını her an kaybedebilecek durumda olan Suriyeliler, çevre ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye dışında belki de daha önce hiç gitmedikleri ya da görmedikleri birçok ülkeye göç etmişlerdir. “açık kapı politikası” uygulayan Türkiye’de, Suriyeli göçmen sayısı hızla artmaya devam ederken Türkiye’ye ulaşım kolaylığı, Türkiye’yi seçme ve sığınma nedenlerinin başında yer almaktadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2014). Türkiye’de sınıra yakın olan şehirlerde konteyner ya da çadırlarda bulunan Suriyeliler gelen göçle ve doğumla beraber sayıları artınca yaşam alanlarını genişletmek zorunda kalmışlardır. 2014 yılından itibaren kamp dışında yaşamaya karar veren Suriyeliler, Türkiye’nin çeşitli illerinde ikamet etmektedirler.

Suriyelilerin başta Türkiye olmak üzere birçok ülkeye göçünün üzerinden geçen yaklaşık on yıllık zaman geride bırakılmıştır. BM Mülteci Örgütü (UNHCR) Ocak 2021 tarihli operasyonel güncellemesine göre Türkiye, 4 milyon uluslararası koruma ihtiyacı içinde olan insana yardımcı olmaktadır. Geçici koruma altında yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli, başka uluslardan 323.000’e yakın uluslararası koruma başvuru ve statü sahibi bulunmaktadır. Suriyelilerin %98’inden fazlası 81 ilde yerel halk ile bir arada yaşamaktadır. 315 şartlı mülteci ve geçici koruma statü sahibi kişi

üçüncü ülkeye yerleştirilmek üzere Ocak 2021’de ülkeden ayrılmıştır. Bu kişilerin %79’unu Suriyeliler oluşturmaktadır. UNHCR, 2021’nin ilk ayında üçüncü ülkeye yerleştirilmek üzere 465 dosya sunmuştur (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [BMMYK], 2021).

Türkiye’de 3 Kasım 2022 tarihli Göç İdaresi’nin resmi web sitesindeki verilere göre 47.657’si barınma merkezlerinde olmak üzere geçici koruma kapsamında toplam 3.603.724 Suriyeli bulunmaktadır. Toplam sayının 2.018.191’i erkek, 1.732.271’i de kadındır. Aynı tarihli verilere göre Türkiye’de geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin, ilk on ile göre dağılımda en yoğun il ise 551.588 kişi ile İstanbul’dur. Üniversiteli olma yaşı olarak tanımlayabileceğimiz 19 - 24 yaş aralığında 253,493’u erkek, 193.878’i kadın olan toplam 447.371 genç bulunmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2022). Yukarıdaki bahsedilen resmi kurumun verilerine bakarak geçici koruma altında olan Suriyelilerin yaklaşık %13’ünün 19-24 yaş arasında olduğu sonucu çıkarılmıştır.

Şekil 1. Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Paylaşılan veriler incelendiğinde Türkiye’de bulunan Suriyelilerin büyük bir kısmının genç nüfus olduğunu söyleyebiliriz. Geçici koruma kapsamında

bulunan Suriyelilere, anayasamızın ve taraf olunan milletlerarası antlaşmaların da gereğince, göçün başladığı ilk andan itibaren temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yardımlar yapılmıştır. Kısa zamanda ülkelerine dönecekleri düşünülen Suriyelilere, can güvenlikleri, beslenme ve konaklamaları için kamp merkezlerinde çadırlar kurulmuştur. Fakat Suriyelilerin geçici olarak kalmadıklarının anlaşılması, göçmenler konusunda daha kapsamlı ve geleceğe yönelik çalışmalar yapılmasını zorunlu kılmıştır. Can güvenliği, sağlık ve beslenmeden sonra politika üretilmesi gereken konulardan bir tanesi de eğitimidir. Eğitim, bireylerin ve toplumların refah düzeylerinin yükselmesinde, yerel halk ile göç edenler arasındaki sosyal-ekonomik ve kültürel alanlarda uyumun sağlamasında çok etkilidir (Emin, 2018). Eğitim UNICEF tarafından da göçmen çocukları için en temel haklar kapsamına alınmıştır. Buna göre devletlerin kendi topraklarındaki tüm göçmen çocuklara temel eğitim verme sorumluluğu bulunmaktadır (United Nations High Commissioner for Refugees (UNICEF, 2007). Suriyeli çocuklar için barınma merkezlerindeki çadırlarda sivil toplum kuruluşlarının yardımlarıyla Suriye müfredatına uygun şekilde Arapça olarak verilmeye başlayan eğitim, Suriyelilerin kamp dışında yaşamaya başlamasıyla geçici eğitim merkezlerinde ve kamu binalarında devam ettirilmiştir.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nin web sitesindeki 2020-2021 dönemi istatistiklerine göre, Türkiye'deki devlet üniversitelerinde uyruğu Suriye Arap Cumhuriyeti olan kayıtlı 25.126'i erkek, 15.898'i kadın olmak üzere 41.024 üniversite öğrencisi bulunmaktadır. Suriyeli öğrencilerin yükseköğretim programlarında yaşadığı sorunları çözmek adına Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Suriye'de eğitim alırken, savaş sebebiyle eğitimine ara vermek zorunda kalan öğrencilere sınır illerindeki yedi üniversitede "özel öğrenci" statüsünde okuma hakkı tanımıştır (YÖK, 2018). YÖK Başkanı, Türkiye'de 15 bine yakın Suriyeli öğrencinin üniversitelerde eğitim-öğrenim aldığını, sıralamada ilk olarak Gaziantep Üniversitesi'nin, ikinci olarak İstanbul Üniversitesi'nin, üçüncü sırada ise Karabük Üniversitesi'nin geldiğini bildirmiştir (YÖK, 2018). Fiziki ve hukuki desteklere rağmen Suriyeli üniversite öğrencilerinin tüm sorunlarının çözüldüğünü söylemek zordur. Bu kapsamda geçici koruma altında olan Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları sorunlara ilişkin araştırmalar yapılmıştır. Bu tez kapsamında yapılan alan taramasıyla örnek gösterilebilecek araştırmalardan bazıları şunlardır:

Akkaya (2013) “Suriyeli mültecilerin Türkçe algıları”; Seydi (2014) “Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar”; Erdoğan (2014) “Türkiye’deki Suriyelilerin toplumsal kabul ve uyumları” çalışmasına ek olarak Erdoğan’dan tarafından hazırlanan 2017 ve 2019 olarak iki yıl arayla verilerin karşılaştırmalı “Suriyeli Barometresi” raporu; Gün (2015) “Yabancılar Türkçe öğretimi veren öğretim elemanlarının, Türkçe öğrenen Suriyeli mültecilere Türk kültürünü aktarım sürecine ilişkin görüşleri; Paksoy (2015) “Türkiye’de öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmede karşılaştıkları sorunlar”; Emin (2016) “Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları”; Tanrıku (2017) “Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunları”; Erdem vd. (2017) “Evaluation of Teacher's Views on Education and School Life of Syrian Children within the Scope of Formal Education.”

Dünya bir yandan 2011’de Suriye’de patlak veren iç savaş yüzünden büyük göç hareketlerine sahne olurken, diğer yandan ise 2020 başlarından itibaren hiç beklenmedik bir anda ve beklenmedik şekilde Covid-19 salgınıyla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Genel Direktörü Tedros Adhonom Ghebreyesus’un, 2020 yılının 11 Mart’ında Covid-19 ile ilgili yapılan medya toplantısının açılış konuşmasında, 114 ülkede 118.000’den fazla vakanın tespit edildiğini ve 4.291 insanın Covid-19’dan dolayı hayatını kaybettiğini açıklamasından sonra (WHO, 2020), Covid-19 resmi olarak salgın ilan edilmiştir. Çin’de ortaya çıkan ve seri şekilde diğer ülkelere yayılan pandemi ile mücadele etmek için bu zaman diliminde sıkı tedbirler almaya zorlanan ülkeler, Covid-19 ile mücadele edebilmek için sınırların kapatılması ve uluslararası uçuşların durdurulması ile başlayan önlemlerin sonrasında, yurtiçinde ulaşım kısıtlamaları, sokağa çıkma ve toplu hareketliliğe ilişkin yasak kararları almak zorunda kalmıştır (Aytekin, 2020).

Ülkemizde ise ilk Covid-19 vakası 10 Mart 2020 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye de yukarıda bahsedilen önlemleri uygulamış ve salgın ile mücadele etme noktasında süreç çeşitli kamu kurumlarının eşgüdümüyle yürütülmeye çalışılmıştır. Seyahat-ulaşım kısıtlamaları, çalışma şartları ile ilgili önlemler, sosyal hayata ilişkin

önlemler ve bu çerçevede evden çıkmamak veya sadece belirli saatlerde dışarı çıkabilmek, toplu bulunan alanlarda fiziki mesafeyi aşmamak, maskesiz dışarı çıkmamak, yüzyüze eğitimin geçici olarak kaldırılması gibi alınan kararlar, pandemi dönemindeki kısıtlamalara örnek verilebilir.

Covid-19'un başlarda sadece sağlık alanını ilgilendiren bir konu olduğu düşünülürken; zamanla toplumları ekonomik, sosyo-kültürel ve psikolojik alanlarda da etkileyen küresel bir soruna dönüştüğü söylenebilir. Küresel ekonominin daralması, işgücü kayıplarında artışların olması, dünya nüfusunun %9,1'i ile %9,4'ünün aşırı yoksulluğun eşiğinde yaşamaya başlaması, Covid-19'un sonuçlardan sadece birkaçıdır (International Labour Organization [ILO], 2020; World Bank [WB], 2020). Dikkat çekilen bir diğer nokta ise, pandeminin sonuçlarının tüm bireyleri eşit bir şekilde etkilemediği, toplumdaki var olan eşitsizlikleri daha da arttırarak, bilhassa kadınlar, çocuklar ve göçmenlerden oluşan "kırılgan grupları" daha ağır biçimde etkilediğidir (Köşer Akçapar, 2020). Gerçekten de, Birleşmiş Milletler'e göre "pandemi, sığınmacılar, mülteciler ve göçmenler için sağlık, istihdam, eğitim, barınma ve korunmayı içeren çok farklı alanlarda bir kriz halini almıştır" (Guterres, 2020).

Bir toplumun herhangi bir ögesinde meydana gelen değişimden eğitim kurumu da etkilenmektedir. Bu etki sonucu olarak, eğitim sistemini oluşturan yapısal ve diğer tüm öğeler de değişimleri, toplumdaki işlevi ölçüsünde mecburi kılar (Kızılcılık ve diğerleri, 1996:107). Bu çerçevede, bu tez çalışmasında 2011'den başlayarak Türkiye'deki farklı üniversitelerde eğitim almak üzere gelen ve geçici koruma statüsüne sahip Suriyeli öğrencilerin, Covid-19 salgınıyla başlayan kısıtlamalar ve uygulamalardan sonraki süreçte eğitim ve toplumsal hayatlarının nasıl etkilendiği incelenmektedir. Sağlık, eğitim, ekonomi, sosyo-kültürel, psikolojik olmak üzere beş başlık altında derinlemesine görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Çalışma kapsamında dezavantajlı grup içinde yer olan Suriyeli üniversite öğrencilerinin yaşamlarında değişiklikleri tespit edip anlamaya çalışarak, yabancı öğrencilerin eğitim politikalarının gelişmesine katkı sağlamak istenmiştir.

Araştırma 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın metodolojisi, ikinci bölümde kavramsal ve kuramsal ereve, üçüncü bölümde bulgular ve son bölümde ise sonuçlara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAşTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1 Araştırmanın Konusu ve Amacı

On iki yıl önce Suriye’de farklı görüşlerin çatışması sebebiyle başlayan iç savaşta sayıları milyonları bulan insan, kendi ülkelerinden ayrılmak durumunda kalmıştır. Yakın konumundan dolayı Türkiye ilk sırada olmakla beraber Suriyeliler, farklı oranlarda farklı ülkelerde ikamet etmektedir. Türkiye’de bulunan yaklaşık 3 milyon 750 bin Suriyelinin büyük bir oranı gençlerden ve çocuklardan oluşmaktadır (GİGM, 2022). Savaş nedeniyle geçici olarak Türkiye’ye sığındıkları düşünülen Suriyeliler için, acil olan ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak bugüne kadar birçok yardım yapılmıştır. Sürenin uzamasıyla birlikte ek olarak politikalar üretilmiş ve en temel hak olan eğitim hakkı içinde göçmen çocuklara yönelik hukuki açıdan yönetmelikler çıkarılmış, fiziki açıdan da eğitim merkezleri ve binaları kullanıma açılmıştır. Göçmen çocuklar için sağlanacak eğitim desteği, yerel halk ile göçmenler arasındaki uyumun yanı sıra, göç eden halk içinde kayıp bir neslin oluşmasını engellemek gibi birçok yönden kritik öneme sahiptir.

Öte yandan, 2019 yılının son aylarında tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgınından eğitim alanının da etkilenmesi; sığınmacılar açısından ekstra bir zorluk yaratmıştır. Ülkeler kendi imkanları ölçüsünde ve salgının seyrine göre çevrimiçi eğitime yönelmişlerdir. Covid-19 salgının devam ettiği zaman diliminde göçmenler için de zorlu şartlar, daha da zor hale getirmiştir diyebiliriz.

Bu tez çalışmasında Türkiye’deki üniversite eğitimi alan geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencilerin Covid-19 salgınından sonra çevrimiçi ya da uzaktan eğitimine zorunlu geçişin ardından yaşamlarındaki değişimleri anlamaya çalışmaktır. Belirlenen sağlık, psikolojik, eğitim, sosyo-kültürel ve ekonomik alanlardaki değişimleri, kısıtlama ve önlemlerden dolayı yaşadıkları zorlukları tespit edebilmekle birlikte yaşanan sorunların çözümüne yönelik daha uygun ve daha etkili eğitim politikaları oluşturulmasını sağlamaktır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma aşamasında Covid-19 salgının devam etmesi sebebiyle yarı yapılandırılmış görüşme formuyla internet ortamında katılımcıların en kolay şekilde ulaşabileceği uygulamalar ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma Türkiye’deki üniversitelerinde eğitim alan geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencileri kapsamaktadır. Fiziki mesafenin korunması, maske veya dezenfektan kullanımı gibi tedbirlerden dolayı online olan görüşmelerde katılımcıların internete erişimi, uygun zamanın ve ortamın belirlenmesine dikkat edilmiştir. Araştırma konusu gereği katılımcılar hem yüzyüze hem de çevrimiçi eğitime katılma şartıyla sınırlandırılmıştır. Arapça tercüman kullanılmayan çalışmada katılımcıların kendilerini Türkçe olarak ifade edebilmeleri de bir sınırlama yapılmasını gerekli kılmıştır.

1.3.Araştırma Problemi ve Alt Problemleri

Çalışmadaki araştırma problemi “Türkiye'deki üniversitelerde eğitim alan Suriyeli öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde eğitim ve yaşam deneyimleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın alt problemleri:

1. Türkiye’de üniversite eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgınından sağlıkları nasıl etkilenmiştir?
2. Türkiye’de üniversite eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgınından eğitim hayatları nasıl etkilenmiştir?
3. Türkiye’de üniversite eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgınından ekonomik hayatları nasıl etkilenmiştir?
4. Türkiye’de üniversite eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgınından sosyo-kültürel hayatları nasıl etkilenmiştir?
5. Türkiye’de üniversite eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencileri Covid-19 salgınından psikolojik olarak nasıl etkilenmiştir?

1.4. Araştırma Yöntemi

Suriye’de yaşanan karışıklığın iç savaş haline gelmesiyle Türkiye’ye sığınmak zorunda kalmış ve üniversite eğitimi alan Suriyeli öğrencilerin Covid-19 salgınından dolayı değişen eğitim ve yaşam deneyimlerini öğrenebilmeyi ve uygulanan/ uygulanacak eğitim politikalarda daha etkili olması için çözüm önerileri sunmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma vesilesiyle, nitel veri toplama araçlarıyla araştırılan konu kapsamında katılımcıların bireysel deneyimlerinin derinlemesine ortaya konulması amaçlanmaktadır” (Neuman, 2008).

“Nitel araştırma bilhassa kompleks bir yapıya sahip, hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmak istenilen konularda ve bastırılmış toplumsal kesimler üzerine bir çalışma yapılırken tercih edilmelidir. Nitel araştırmalarda ağırlıklı olarak beş farklı yaklaşım söz konusudur. Bunlar, anlatısal, fenomenolojik, etnografik, gömülü teori (grounded theory), vaka analizi çalışması (case study) olarak ayrılmıştır” (Creswell, 2007).

Bu çalışmada araştırmanın problem ve amacına uygun olarak bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması tanımı: bir kişi yada daha fazla kişinin derinlemesine analiz edildiği bir araştırma deseni olup zaman ve eylemle sınırlı olan çeşitli veri toplama yöntemleriyle detaylıca bilgi elde edilmesidir (Stake, 1995; Yin, 2009, 2012).

Bu çalışmanın amacı Türkiye’deki farklı üniversitelerde eğitim alan geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencilerin Covid-19 pandemisi sürecinde değişen eğitim ve yaşam deneyimlerindeki değişiklikleri ortaya çıkarmaktır. Ayrıca sahadaki durumu tespitiyle beraber, uygulanabilir, çözüm odaklı, etkili ve anlamlı fikirler sunulabilmesi için araştırma kapsamındaki ilgili kurum ve kuruluşlar için bilgilendirmeyi amaçlanmaktadır. Bir “durum çalışması” olan bu araştırmanın kapsamı “Türkiye’deki farklı üniversitelerde eğitimi alan Suriyeli öğrenciler” olarak belirlenmiştir ve Covid-19 pandemi sürecinde değişen eğitim ve yaşam deneyimleri konusunda literature katkı sağlamaya çalışılmıştır.

Çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden “derinlemesine görüşme” tekniği seçilmiştir. Nitel araştırmanın raporlaştırması yapılırken katılımcıların özellikleri ile ilgili bilgilerin sunulmasının, nitel araştırmanın inandırıcılığını arttıracaklarını belirtilmiştir (Johnson ve Christensen, 2012). Bu kapsamda katılımcılar hakkında genel bir profil edinmek için “Kişisel

Bilgi Formu” (EK -A’da sunulmuştur) ile katılımcılarla derinlemesine görüşme esnasında belirlenen kategorilere uygun olarak “Görüşme Formu” (EK-B’de sunulmuştur) kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda sorulan özelliklerden (yaş, cinsiyet, medeni durum, bölüm, ekonomik gelir seviyesi, konaklama türleri, vb.) katılımcılara ilişkin genel bilgilere ulaşmak; görüşme formuyla da katılımcıların Covid-19 salgınından dolayı değişen eğitim ve yaşam deneyimlerini daha düzenli ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Formlarla birlikte konu ile ilgili Türkiye’de ikamet eden Suriyelilerin durumlarına dair ulusal (GİGM vb.), uluslararası (BMMYK vb.) ve sivil toplum kuruluşlarından elde edilen güncel veriler de alınarak, araştırmada hem döküman analizi yapılmış hem de araştırmanın geçerlilik–güvenilirlik açısından desteklenmesi sağlanmıştır.

Türkiye’deki farklı üniversitelerde eğitim alan geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencilerle yapılan derinlemesine görüşmeden sağlanan veriler, tanımlar, ifadeler benzer özelliklerine göre gruplandırarak, “içerik analizi” tekniği ile yorumlanmıştır.

Araştırma örneklemini olarak Suriye’deki iç savaştan dolayı Türkiye’ye göç etmiş ve Türkiye’deki farklı üniversitelerde eğitim alan Suriyeli öğrenciler belirlenmiştir. Çalışma, amaca yönelik olarak Covid-19 salgınından sonra çevrimiçi eğitim almış ya da almaya devam eden öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Katılımcıların seçilmesinde yaş, cinsiyet, etnik yapı, din, ekonomi ve sosyokültürel etmenler gibi demografik unsurlara ilaveten, katılımcıların olguyla alakalı deneyimlerinin olması ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmaları gerekmektedir (Moustakas, 1994). Çalışmada görüşme öncesinde katılımcılara, gönüllü katılım bilgilendirmesi yapıp çalışmadan istedikleri an ayrılacakları bildirilmiştir. Ayrıca katılımcılara kendileri hakkında özel bilgilerin (kurumlar tarafından verilen kimlik numarası, ikamet ettikleri adres vb.) görüşmede sorulmayacağı da görüşme öncesinde vurgulanmıştır. Kartopu örneklem yönteminin kullanıldığı çalışmada katılımcılara ilk olarak sosyal medyadan, mülteci/göçmen Suriyelilere yönelik çevrimiçi seminer/konferanslarla ve ardından katılımcıların diğer gönüllü katılımcılarla iletişime geçmesiyle ulaşılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1 Kavramsal Çerçeve

Göç:

“Siyasal, ekonomik, dini, sosyal ve diğer nedenlerle kişilerin veya toplulukların hayatlarının tamamını ya da bir kısmını geçirmek üzere mevcut yaşamlarını sürdürdükleri yerden başka bir yere yerleşmek koşuluyla yer değiştirmesi hareketine göç denir” (Yabancılar.org).

Göçmen: Uluslararası ölçekte, evrensel olarak kabul edilmiş bir ‘göçmen’ tanımı bulunmamaktadır.

“Göçmen terimi genellikle, bireyin göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve ‘kişisel uygunluk’ sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar şekilde anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu ifade, maddi ve sosyal koşullarını iyileştirmek ve kendileri ve ailelerine ilişkin beklentilerini geliştirmek amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye hareket eden kişiler ve aile fertleri için geçerli kabul edilmiştir. Birleşmiş Milletler göçmeni, sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlar. Bu tanım kapsamında, turist veya işadamı statüsüyle daha kısa sürelerde seyahat eden kişiler göçmen olarak değerlendirilmemektedir. Ancak yaygın kullanım, tarım ürünlerinin ekimi veya hasadı için kısa sürelerde seyahat eden mevsimsel tarım işçileri gibi kısa dönemli göçmenlerin bazı türlerini de kapsar” (Göç terimleri sözlüğü, s. 37).

Göçmenlere yönelik statüler ülkeden ülkeye göre değişiklik göstermektedir. Birçok sebeplerle göç eden veya göç etmek zorunda kalan bireyler ya da topluluklar ikamet ettikleri devletler tarafından farklı statülerde bulunmaktadır. Göç etme nedenleri, geldikleri ülke, yaşları ikamet ettikleri sürelerin yanı sıra ülkeye girme şekillerine göre bulundukları ulusun anayasal düzenlemelerine uygun olarak çeşitli kavramlarla sınıflandırılmaktadır. Mülteci, şartlı mülteci sığınmacı, ikincil koruma, geçici koruma statüsünde olmak devletler tarafından göçmenler için kullanılan kavramlardan bazılarıdır.

Mülteci: Mülteci kavramı ülkemizde göç alanında pek bilinen bir kavram olmamakla birlikte çoğunlukla sığınmacı, göçmen tanımlarının yerine de kullanıldığını söyleyebiliriz. 2014 Nisan ayında yürürlüğe girmiş olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunun’da geçen mülteci tanımı şu şekildedir:

“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir” (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu [YUKK]-Md.61).

Şartlı mülteci: 1951 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesi’ndeki coğrafi kısıtlamayı baz alarak yapılandırılan YUKK, “şartlı mülteci” kavramını mevzuata şu şekilde açıklamıştır:

“Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir” (YUKK-Md.62).

İkincil koruma: Yine Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda,

“mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

- a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
- b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayrım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak, olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.” (YUKK-Md.63).

Uluslararası korumanın haricinde tutulma:

“(1) Başvuru sahibi;

- a) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden hâlen koruma veya yardım görüyorsa,
- b) İkamet ettiği ülke yetkili makamlarınca, o ülke vatandaşlarının sahip bulundukları hak ve yükümlülöklere sahip olarak tanınıyorsa,

- c) Sözleşmenin 1 inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat varsa, uluslararası korumadan hariçte tutulur.
- (2) Birinci fıkranın (a) bendine giren bir kişi hakkındaki koruma veya yardım herhangi bir nedenle sona erdiği zaman, bu kişilerin konumları Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda alınan kararlara istinaden kesin bir çözüme kavuşturulmadığı takdirde, bu kişiler bu Kanunun sağladığı korumadan yararlanabilir.
- (3) Başvuru sahibinin, uluslararası koruma başvurusu yapmadan önce, Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenler varsa birinci fıkranın (c) bendi kapsamında değerlendirme yapılır.
- (4) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü fıkra da belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik eden kişi uluslararası korumadan hariçte tutulur.
- (5) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü ve dördüncü fıkralardaki durumlara ek olarak; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğuna dair ciddi emareler bulunan yabancı veya vatansız kişi ile birinci fıkranın (c) bendi kapsamında olmayan, fakat Türkiye’de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve sadece bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk eden yabancı veya vatansız kişi, ikincil korumadan hariçte tutulur.
- (6) Başvuru sahibinin uluslararası korumadan hariçte tutulması, hariçte tutma nedenlerinden herhangi birinin diğer aile üyeleri için oluşmaması şartıyla, başvuru sahibinin aile üyelerinin de hariçte tutulmasını gerektirmez” (YUKK-Md.64).

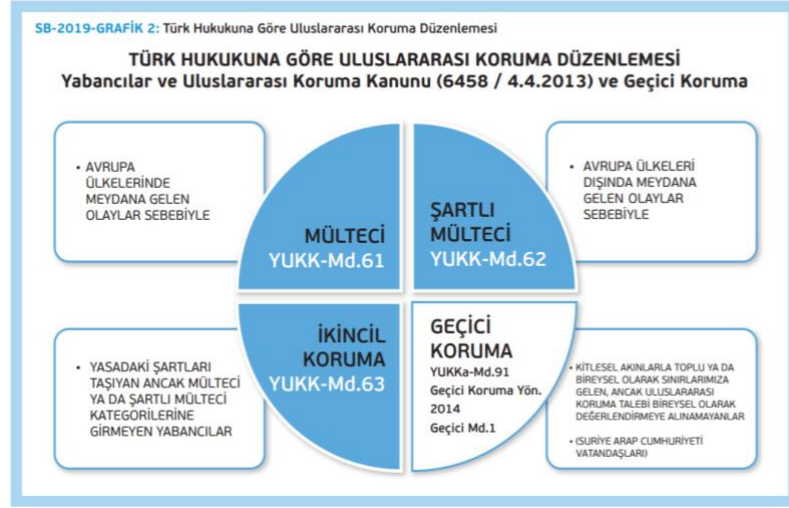
Geçici Koruma: Suriye Arap Cumhuriyeti’den Türkiye’ye ciddi rakamlarda insanın göç etmesinden sonra geçici koruma kavramının statüsünün tanımlandığı ve önem kazandığını söylemek mümkündür. Buna göre, geçici koruma kavramı şu şekilde tanımlanabilir:

“Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir. Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir” (YUKK-Md. 91).

Ayrıca Geçici Koruma Yönetmeliği 04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91’inci maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 13/10/2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı yönetmelik olarak tanımı da şu şekildedir:

“Ülkemize kitlesel akınla gelen Suriyelilere sağlanan koruma uluslararası literatüre göre “Geçici Koruma”dır. Türkiye, aşağıda yer alan geçici korumanın üç temel unsurunu yerine getirmekte ve Suriyelilere geçici koruma sağlamaktadır: Açık sınır politikası ile ülke topraklarına kabul, geri göndermeme ilkesi, gelen kişilerin temel ve acil ihtiyaçlarının karşılanması” (Resmi Gazete, 2014).”

Aşağıdaki şekilde Türk Hukuk Sistemi’nde kullanılan göç kavramlarına yer verilmiştir.

Şekil 2. Türk Hukukuna Göre Uluslararası Koruma Düzenlemesi

Çevrimiçi (Online) Eğitim:

“İnternet vasıtasıyla eğitim yani uzaktan eğitimin e-öğrenme biçiminde gerçekleşmesi öğrencilerin, öğrencilerden ve öğretmenlerinden uzakta olmalarına karşın eş zamanlı ya da farklı zamanlı olarak internet üzerinden iletişim kurdukları ve bilgilerin yine internet üzerinden aktarıldığı bir eğitim sistemi olarak ifade edilmektedir” (Gökdaş ve Kayri, 2005).

Covid-19: Koronavirüs Hastalığı “Covid-19” olarak isimlendirdi ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2020 yılında küresel salgın anlamına gelen pandemi ilan edildi. Covid-19 kelimesi; ‘corona’nın co’su, ‘virüs’ün vi’si ve hastalık kelimesinin İngilizcesi ‘disease’in d’sinden üretilmiştir. SARSCoV ve MERS-CoV ile aynı koronavirüs türü olmanın yanında genetik olarak farklı olan Covid19’un kaynağının ne olduğu bilinmemekte lakin Çin’in 11 milyon nüfuslu kenti Wuhan’daki Huanan Deniz Ürünleri Pazarı’ndan (farklı hayvan türleri satılan bir toptan balık, denizde yaşayan hayvanlar pazarı veya canlı hayvan pazarı) kaynaklandığı tahmin edilmektedir (Zhou vd., 2020).

“11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak ilan edilen ve hâlâ etkisini sürdüren Covid-19 salgını nedeniyle bugüne (20 Kasım 2020) kadar dünya genelinde yaklaşık 58 milyon vaka tespit edilmiş ve 1 milyonun üzerinde ölüme sebep olmuştur (WHO, 2020). Türkiye’deki ilk Covid-19 vakası ise 11 Mart 2020 tarihinde tespit edilmiş olup 20 Kasım 2020 tarihi itibari ile yaklaşık 450 bin kişi Covid-19 teşhisi konmuş ve bu kişilerin 12084’ü yaşamını yitirmiştir” (Sağlık Bakanlığı, 2020).

Dezavantajlı Grup: İçinde bulunduğu durum itibariyle, ülkenin ekonomik ve sosyal imkanlarından yeterince veya hiç yararlanamayan, özel olarak korunmaya gereksinim duyan ve risk altında olan bu gruplar, dezavantajlı gruplar şeklinde adlandırılmaktadır. Bu gruplar içerisinde ilk sırada çocuklarla birlikte genç, yaşlı, engelli, kadın, yoksul, göçmen ve azınlıklar bulunmaktadır (Es ve Menteşe, 2018).

Zenofobi (xenophobia): Sözlükte diğer ülke insanlarından nefret etme ya da onlara karşı ön yargılı, olumsuz düşünme olarak tanımlanmıştır (Oxford Dictionary 2020). Yunanca yabancı anlamında kullanılan “xenos” ve korku manasına gelen “phobos” kelimelerinden oluştuğu için “yabancı korkusu” anlamına gelmektedir (Arogundade 2011). Diğer bir ifadeyle zenofobi grup dışından olan bireylerin kimlik, değer, kültür ve sosyoekonomik statülerine göre ev sahibi toplum üyeleri tarafından bir tehdit unsuru olarak görülmesi eğilimleri olarak belirtilmiştir (Canetti-Nisim ve ark. 2006).

Kırılgan Grup (Vulnerable groups): Bu kavramla ilgili olarak tarihsel süreçte ve ülkelere göre farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Genel anlamda kırılgan grubu tanımında kabul gören gruplar şu şekildedir: kadınlar, hamile kadınlar, çocuklar, mülteciler ve sığınmacılar, göçmenler, vatansızlar, azınlıklar, LGBTİ+’lar, engelli bireyler, yerli halklar, yaşlılar, göçmen işçiler, tutuklu ve hükümlüler, Romanlar, evsizler, ekonomik olarak dezavantajlılar, ruhsal bozukluk ile yaşayanlar, kronik hastalık ile yaşayanlar, HIV ile yaşayanlar (Icelandic Human Rights Centre, n.d.).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma bulguları tez konusu kapsamında 2021 Nisan-Temmuz aylarında gönüllü katılım onayı alınan katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Çevrimiçi görüşmelerle 11 kadın ve 9 erkek olmak üzere toplamda 20 katılımcıya ulaşılmıştır. Görüşmeler toplamda 918 dakika, ortalama olarak ise 45 dakika sürmüştür. Elde edilen bulgular transkriptlerinin tamamlanmasının ardından, içerik analizi yöntemiyle daha önce belirlenen sınıflandırmaya göre tablolar halinde sunulmuştur.

3.1 Katılımcıların Özellikleri

Aşağıdaki tablo 1’deki katılımcıların sosyo- demografik özelliklerine ilişkin tabloda cinsiyet, yaş, medeni durum, ebeveyn eğitim durumu, üniversite/ bölümleri ve gelir durumu belirten sosyo- demografik özellik dağılım bilgileri verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özellik Dağılımı

		Sayı
Cinsiyet	Kadın	11
	Erkek	9
Yaş	20- 25	15
	26 - 40	5
Medeni Durum	Evli	18
	Bekar	2
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	2
	Ortaokul	8
	Lise	6
	Üniversite	1
	Diğer(Okuma/yazma bilmiyor)	3
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	
	Ortaokul	4
	Lise	2
	Üniversite	14
	Diğer(Okuma/yazma bilmiyor)	
Gelir Durumu	500 - 999 TL	3
	1000 - 1499 TL	2
	1500 - 1999 TL	3
	2000 – 2499 TL	3
	2500 TL ve üzeri	9

Tablo 1’deki sosyo-demografik özelliklere ilişkin dağılıma ek olarak katılımcıların en küçüğü 20, en büyüğü 40 yaşında olup yaş ortalaması 23’tür. Bir katılımcı ikamet ettiği ildeki kamplarda kalırken, diğer katılımcılar aileleriyle birlikte evde ikamet etmektedir. Bir katılımcının babası Suriye’de iken kalp rahatsızlığı sebebiyle hayatını kaybetmiş, ardından annesi ve abileriyle Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmıştır. Diğer 19 katılımcının anne ve babası hayatta ve

birliktedir. Katılımcıların ortalama kardeş sayıları 8’dir. Bir katılımcı ailesinin Türkiye’den başka bir ülkeye göç etmesinden sonra psikolojik destek aldığını söylemiştir. Diğer katılımcılar ise tanısı konmuş herhangi bir fiziksel veya psikolojik rahatsızlıkları olmadığını ifade etmişlerdir.

Türkçeyi TÖMER ve sosyal hayat içinde öğrenen katılımcılardan erkeklerin bir işte çalışma durumu kadınlara göre daha yüksektir. Hem yüzyüze hem de çevrimiçi eğitim alan katılımcıların çoğu 2013 yılında Türkiye’ye gelmiş, geçici eğitim merkezlerinde eğitim aldıktan sonra lisans eğitimine devam etmektedir. Katılımcılardan 2’sinin aileleri Suriye dışındaki bir ülkede ikamet ederken; bunlar eğitim için Türkiye’yi seçmişlerdir. Kalan 18 katılımcı ise aileleriyle birlikte zorunlu göç etmiş olup, eğitimine Türkiye’de devam etmek isteyenlerdir. Ayrıca sadece 3 katılımcı kampta ikamet ettiğinden Kızılay’dan burs almakta olup, Covid-19 pandemi sonrasında çalışmaya ara sıra/iş buldukça çalışan katılımcılar da dahil, geçimlerini ailelerinin sağladığı maddi yardımlarla sürdürmektedirler.

Tablo 2. Katılımcıların Üniversite ve Bölüm Dağılımı

Üniversite/ Bölüm	Ankara Üniversitesi	Çocuk Gelişimi	1
		Bilgisayar Mühendisliği	1
	Bartın Üniversitesi	Biyoteknoloji	1
	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	İngilizce Öğretmenliği	4
	Karabük Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	1
	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Sağlık Yönetimi	1
		İşletme	1
	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Hemşirelik	3
		Çevre Mühendisliği	1
	Kocaeli Üniversitesi	Makine Mühendisliği	1
	ODTÜ	Elektrik ve Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	1
	Sakarya Üniversitesi	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	1
	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Bilgi ve Belge Yönetimi	1
		Arapça Mütercim - Tercümanlık	2
Toplam	10	14	20

Tablo 2’de Türkiye’de üniversite eğitimi alan geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencilerinden oluşan katılımcıların üniversite ve bölümlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Veri toplama aşaması, Covid-19 karantina sürecinde yapıldığı için araştırma kapasamında devlet üniversitelerinde eğitim alan geçici

koruma statüsündeki Suriyeli öğrenciler için üniversite ve bölüm sınırlaması yapılmamıştır.

3.2.Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Sağlığına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların Covid-19 hakkındaki görüşlerinden (“Covid-19 denilince aklınıza ilk ne geliyor?”; “Covid-19 hakkında neler biliyorsunuz?”) ve sağlığa bakış açılarında herhangi bir değişim olup olmadığına dair bulgulardan bahsedilmiştir. Ayrıca katılımcıların 17’si Covid-19 tanısı almazken; 3’ü Covid-19 tanısı almıştır.

Tablo 3. Covid -19 Denildiğinde Akla İlk Gelenlere İlişkin Temalar

Alt tema	Sıklık (f)
Hastalık, bulaşıcı bir hastalık, virus, grip gibi	10
Kısıtlama, karantina, baskı, ev, evde kalma	9
İnandırıcı değil	1

Tablo 3’e bakıldığında “Covid-19 denilince aklınıza ilk gelen nedir?” sorusuna katılımcıların 10’u hastalık, bulaşıcı bir hastalık, virüs; 9’u kısıtlama, karantina, ev, evde kalma; 1’i de inandırıcı değil cevaplarını vermiştir. “Covid-19 denilince aklınıza ilk gelen nedir?” sorusuna, hastalık, bulaşıcı bir hastalık diyen katılımcılardan (Katılımcı*1), (Katılımcı*9) ve (Katılımcı*20)’nin cevapları aşağıdaki gibi olmuştur:

“Hastalık. Bulaşıklık her yere bulaşıyor. Çok etkili bir hastalık.”(Katılımcı*1)

“Bulaşıcı bir hastalık, belirtiler, nasıl kendimiz görücez. Oyle.” (Katılımcı*9)

“Salgın, virüs bu, bir bulaşıcı.” (Katılımcı*20)

“Covid-19 denilince aklınıza ilk gelen nedir?” sorusunu, kısıtlama, karantina vb. şeklinde yanıtlayan katılımcılardan (Katılımcı*3), (Katılımcı*8) ve (Katılımcı*12) şunları ifade etmiştir:

“Her yerde kısıtlamalar. Aklıma ilk gelen şey bu.” (Katılımcı*3)

“Çıkma yasağı, kısaltmalar, hastalık.” (Katılımcı*8)

“Evde kalma.”(Katılımcı*12)

(Katılımcı*5) Covid-19 denilince aklınıza ilk gelen nedir sorusuna cevabı aşağıdaki gibidir.

“İnandırıcı değil. Şu an medyayı takip edersen dünya bitmiş durumda. Ama gerçeğe bakarsan hayat devam ediyor.” (Katılımcı*5)

Verilen cevaplar baz alındığında akla en çok gelen hastalık, virüs vb. ifadelerin kullanıldığı ve bunun sağlıkla ilgili bir kavramı çağrıştırdığı düşünülmektedir. Covid-19 kapsamında çoğu insan ilk kez karantina uygulamasıyla karşılaştığı için, ikinci olarak akla gelen kısıtlama, evde kalma, ev olduğu çıkarımı yapılmıştır. (Katılımcı*5)’in açıklamalarından salgını inandırıcı bulmamasının sebebini ise pandeminin, medyanın etkisiyle fazla abartılmış ve gerçek hayatta ciddi derecede bir etkisi olduğuna inanmaması olarak değerlendirebiliriz.

Tablo 4. Covid-19 Hakkında Bilinenlere İlişkin Alt Temalar

Alt tema	Sıklık(f)
Covid-19 bulaşıcı, hızlı yayılan, ölümcül bir hastalık, grip	9
Covid-19’un bulaşmaması için önlemler (fiziki mesafe, maske takma)	7
Covid-19 belirtileri (solunum, öksürük, ateş, halsizlik)	4

Tablo 4’te Covid-19 hakkında en çok bilinen, bulaşıcı ve ölümcül bir hastalık olduğu, hızlı yayıldığıdır. İkinci olarak, Covid-19’un bulaşmasını engellemek için fiziki mesafeye dikkat edilmesi ve maske takmaya gerek olduğu bilinmektedir. Üçüncü olarak, katılımcılar Covid-19’un belirtileri hakkında bilgiye sahiptir. Aşağıda tablo 2’deki alt temalardan Covid-19’un bulaşıcı, hızlı yayılan, ölümcül bir hastalık olmasına ilişkin katılımcı görüşlerinden bazılarını yer verilmiştir. Katılımcılardan (Katılımcı*6), (Katılımcı*14) ve (Katılımcı*20) şunları anlatmışlardır:

“Bulaşıcı bir hastalık. Herkes bildiği gibi grip gibi.Oyle biliyorum yani internetten felan araştırarak.”(Katılımcı*6)

“Yani tehlikeli ve çok hızlı bulaşan bir virüs olduğunu, özellikle yaşlılar için çok risk taşıdığını. Oyle yani.” (Katılımcı*14)

“Çok çabuk yayılıyor... Grip gibi bir virüs. Tehlikeli ve insanlar ölüyor.”
(Katılımcı*20)

Tablo 4’teki alt temalardan Covid-19’un bulaşmaması için önlemlerle (fiziki mesafe, maske takma) ilgili olarak (Katılımcı*1), (Katılımcı*4) ve (Katılımcı*10)’un cevapları aşağıda yer almaktadır:

“Evet. Çok hızlı yayılıyor. Maske takmalıyız. Temizliğe ve mesafeye dikkat etmeliyiz. Hasta insanlardan uzak durmalıyız. Bu dönemde diğer insanların evine çok gitmemeliyiz.” (Katılımcı*1)

“Neler biliyorum? Biliyorum ama nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum. Mesela temasla bulaşıyor. Biz de önlem olarak eldiven takmalıyız, maske takmalıyız. Başkalarıyla eşyalarını kullanmamalıyız. Başkalarıyla pek çık bir araya gelmememliyiz. Oyle yanı. Kendimize dikkat etmeliyiz.(Katılımcı*4)

“Tabi ki kendimizi ve etrafındaki kişiler korumak için maskeler, dezenfekte falan. Kalabalıktan uzak durmalıyız. Başka... Yanı şuan çok aklıma gelmiyor. Bildiklerim bunlar.” (Katılımcı*10)

Covid-19’un belirtileri alt temasıyla tablo 3.2’de verilen açıklamaları yapan katılımcılardan (Katılımcı*2), (Katılımcı*13), (Katılımcı*17), (Katılımcı*19) kendilerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“İnsan bedeninde neler yapıyor. İnsan bu virüs alınca mesela nasıl hastalanıyor ateş var, hapsiriyor, kaslarda ağrı var. Baş ağrımak var. İshal bazen var. Yaşlı insanları daha etkiliyor. Zor bir hastalık. Bunlar.”
(Katılımcı*2)

“Solunum sistemini hedefliyor. Akciğerlere zara verebilir. Tehlikeli bir hastalık aslında. Böyle kolay bir hastalık değil, grip gibi değil. Bir de aşırı hızda bulaşabiliyor. Başka, bu kadar.” (Katılımcı*13)

“Hımm şöyle. Ben birkaç yerde okumuştum kanı ağırlaştırıyor. Kan kalbe gitmiyor. Kan gitmediği yüzünden nefes kesiliyor. Kesilince bu yüzden ölüm artıyor.” (Katılımcı*17)

“Aslında ben haberleri izledim bazen ben merak ettim. Açtım youtube sayfasını okudum bir şeyler onun hakkında mesela belirtileri neler, etkisi var mı bittikten sonra. Okudum ben. Yani makaleler okudum. İlk olarak en önemli ateş, oksurmek. Hımmm bazıları ishal de oluyor bazıları en önemli en çoğu koklamak ve tatmak gidiyor. Ondan sonra iyileşmek gidiyor. Bir de kemikler ağrısı oluyor, insan halsiz oluyor.” (Katılımcı*19)

Yukarıdaki Tablo 4’te yer alan Covid-19’un bulaşıcı, hızlı yayılan, ölümcül bir hastalık olmasına ilişkin açıklamalar, Tablo 1’deki Covid-19 denilince akla ilk gelen hastalık, virüs vb. cevabıyla uyum göstermektedir. Katılımcıların çoğu

Covid-19'u virüs ya da hastalık olarak değerlendirdiklerinden dolayı, belirtileri, koruma önlemleri Tablo 2'deki sonuçlara bakıldığında hastalık hakkında katılımcıların Covid-19 hakkında bilgili oldukları ve bunun nedeninin de televizyon ve sosyal medya aracılığıyla çok sık yapılan haberlerin, paylaşımların, anlık bilgiye ulaşma imkanının etkisi olduğu düşünülmektedir. Bazı katılımcılar kayıtlı olduğu lisans bölümleri sağlık ile ilgili (Hemşirelik vb.) olduğu için Covid-19 hakkında daha fazla bilgiye sahiptir. Katılımcıların yakın çevrelerinde Covid-19 tanısı alanlarla iletişim halinde olmaları dolayısıyla da, belirtilerle ilgili daha fazla bilgiye ulaşabildikleri tahmin edilmektedir.

Tablo 5. Covid-19 Tanısı Alan Katılımcılara İlişkin Alt Temalar

Alt tema	Sıklık (f)
Covid-19 tanısı alan	3
Covid-19 tanısı almayan	17

Tablo 5'te Covid-19 tanısı alan 3, Covid-19 tanısı almayan 17 katılımcı olduğu görülmektedir. Covid-19 Tanısı Alan Katılımcılara İlişkin (Katılımcı*11) ve (Katılımcı*18) şunları aktarmıştır:

“Evet ailecek olduk. Biz kamptayız. Hijyen yok. O kadar kötü. İnanılmaz ya. Maske falan yoktu. Aynı anda sağlam kişilerle koydular. Bir de ilaç verdiler. Annem astım hastasıydı. Babam onlara demiş. Biz sizinle değil dışardakilerle ilgileniyorum, onlar sizden daha önemli. Siz tanıyı aldınız.” (Katılımcı*11)

“Evet. Ben yolda iken korona oldum. Uçakla gittim dönerken gelirken oldum. Bir ya da iki gün sonra emin oldum korona olduğuma. Yoldayken buraya gelirken çok baş ağrısı oldu, bir de ateşim çok yükseldi. Ondan sonra ateş normal oldu. Baş ağrısı gitti. Sanki vücudumda updeyt yapıyor. Sanki vücudumda tam %100 sağlıklı değil. Koku almadım ama tat %50 falan sonra gidip test oldum. İlaç verildi eve kadar getirdiler çünkü hemen getirdiler. Hastaneden aradılar muhtar da aradı ihtiyaç var mı diye.” (Katılımcı*18)

Aynı evde yaşayan aile üyelerinin tanı almaması, ev ziyaretlerine gitmeme ve fiziki mesafenin korunması gibi tedbirlere dikkat etmelerinden dolayı Covid-19 tanısı alanların az olduğunu düşündürmektedir. Kampta yaşayıp Covid-19 tanısı alan tek kişi olan (Katılımcı*11)'in ise, önlemleri bilmesine ve uygulamaya çalışmasına rağmen yaşadığı fiziki ortamdan ve anne babasının yaşlı ve kronik hastalığı olması sebebiyle tanı aldığı tahmin edilmektedir. Genel olarak ise, Covid-

19 ile bilgi sahibi olmanın, korunma yöntemlerinin bilinmesinin, kamp değil de evde ikamet etmenin, katılımcıların tanı alma oranını azalttığını söyleyebiliriz.

Yapılan benzer bir araştırmalarda Covid-19 pandemisi sonrasında yakın fiziki temas veya öksürme yoluyla insandan insana bulaşması sebebiyle bireylerin kişisel hijyen ve temizlik konularının hayatlarında daha da önemli hale geldiği tespit edilmiştir. Maske takma, dezenfektan kullanımı gibi salgına karşı tedbir/koruyucu önlemlerin arttığı gözlenirken; fiziki yakın temas içeren (toplu taşıma kullanımı) kalabalık ortamlarda olmaktan kaçındıkları sonucuna ulaşılmıştır. (Karataş, 2020; Demir vd., 2020).

Tablo 6. Aile Ve Yakın Çevresinde Covid-19 Tanısı Alan Katılımcılara İlişkin Alt Temalar

Alt tema	Sıklık(f)
Ailesinde Covid-19 tanısı alan	14
Ailesinde veya yakın çevresinde Covid-19 tanısı almayan	4
Yakın çevresinde Covid-19 tanısı alan	2

Tablo 6’da ailesinde (anne, baba, kardeş, amca, dayı vb.) Covid-19 tanısı alan 14, yakın çevresinde (arkadaş vs.) 4, ailesinde veya yakın çevresinde Covid-19 tanısı almayan 4 katılımcı olduğu anlaşılmaktadır. Aile veya yakın çevresinde Covid-19 tanısı alan katılımcılardan (Katılımcı*2), (Katılımcı*5) ve (Katılımcı*19) şu şekilde anlatmışlardır:

“Oldu. Dayım oldu ananem oldu. Ananem yaşlıdır o biraz fazla etkilendi. Dayımları çok etkilemedi testleri pozitif çıktığı için sadece 15 gün karantinada kaldılar. İlaçları falan getirdiler. İlaçlara ücret vermediler.” (Katılımcı*5)

“Evet amcam. Evde kaldılar hiç çıkmadılar. 15 gün evde kaldılar. Amcam eşi ve çocukları. Amcam zaten doktor. Hiçbir yere çıkmadı.” (Katılımcı*2)

“Eniştem ve ablam oldular. Aslında onlar başka şehire gittiler sonra gelince biraz halsiz olunca evinde kaldılar, çıkmadılar. Sonra tahlil olunca pozitif çıktı. Pozitif çıktıktan sonra zaten çıkmadılar, hafif geldi eniştem sadece bir gün ateş oldu. Sonra hafif hafif yaşadılar. Sonra koklama, tatmak gitti. Gidince zaten yavaş yavaş iyileştiler diyebilirim, oyle oldu yani. Hastaneden bir ekip geldi onlar sanırım ilaç verdiler. Yani ücretsiz verdiler yani.” (Katılımcı*19)

“Ailesinde” ifadesinin katılımcıların aynı ikamet adresinde yaşamasa dahi ailesi olarak geniş aileyi de düşünerek, amca, dayı, büyükanne veya babalarını da dahil ettikleri anlaşılmaktadır.

Ailesinde veya yakın çevresinde tanı alan katılımcıların Covid-19 teşhisinde herhangi bir ücret ödememeleri, pandemi özelindeki sağlık hizmetlerinden (ilaç, hastanede kalma vs.) ücretsiz yararlandıklarını ve bu durumdan memnun olduklarını düşündürmektedir.

Tablo 7. Covid -19 Salgını Sürecinde Vitamin/ Mineral Alımına İlişkin Alt Temalar

Alt tema	Sıklık(f)	
Vitamin, mineral vs. almadım	Portakal, mandalina, limon vs aldım.	Hiç bir şey almadım
	5	12
Vitamin aldım (c vitamini)	3	0

Tablo 7’de Covid-19 salgını sürecinde vitamin/mineral alımına ilişkin soruya katılımcıların 5’i vitamin/mineral takviyesi almazken portakal mandalina vb. tüketmiştir. 12’si vitamin/mineral takviyesi de herhangi bir meyve sebze vb. de almamıştır. Katılımcıların 3’ü vitamin almışlardır ve sadece C vitamini tercih etmişlerdir. Covid-19 salgını sürecinde vitamin/mineral alanlardan (Katılımcı*7), (Katılımcı*14) şu şekilde cevap vermişlerdir:

“Evet. Bir c vitamini aldım. Bazı haplar aldım vitamin içeren. Yani. bir de limon sık içiyorum artık.” (Katılımcı*14)

“Genel olarak vitamin c aldım ama sonra bıraktım o kadar yani”(Katılımcı*19)

Sadece C vitamini açısından yüksek olan meyve/sebzeleri tercih edenlerden (Katılımcı*7) (Katılımcı*20)’nin cevapları aşağıdaki şekilde olmuştur:

“Hayır ama ben limon portakal arttırdım yedim. Çünkü ben korkuyorum. İlaç almadım.” (Katılımcı*7)

“Yok ben almadım. Televizyonda hem c vitamini duydum. Mandalina yiyorum o kadar yani. Başka bir şey yok yani.”(Katılımcı*20)

Tablo 7’ye göre Covid-19 salgını sürecinde vitamin/mineral almayanlardan (Katılımcı*8), (Katılımcı*15) ve (Katılımcı*18) şunları söylemiştir:

“Hayır oyle bir şey olmadı ben aynı önüme ne gelirse yerim meyveler, doğal şeyler falan. Aynı şeyler. Değişmedi.” (Katılımcı*8)

“İlaç ya da başka bir şey almıyorum. Korkmuyorum Allah beni korur.”(Katılımcı*15)

“Yok, yok. Normal eskisi gibi aynı. Hep evdeyiz, çıkmıyoruz.”(Katılımcı*18)

Tablo 7’ye göre, Covid-19 salgını sürecinde katılımcıların büyük çoğunluğu herhangi bir vitamin/vitamin takviyesi almayı gerek görmemiştir. Bunda karantinada olmaları ya da dini inançlarının kararlarında etkili olduğunu ifade edebiliriz. Katılımcıların C vitamini tercih etmeleri veya C vitamini açısından yüksek değere sahip meyveleri yemelerini sebebinin, yukarıda paylaşılan tablo 3’te katılımcıların Covid-19 denilince aklınıza ilk gelen nedir sorusuna en çok verilen cevaplardan birinin de Covid-19’un grip gibi bir hastalık olduğunu belirtmeleri olduğu düşünülmektedir.

Bu konuyu araştıran benzer çalışmalarda bireylerin pandemi sonrasında bağışıklık sistemini güçlendirmek, sağlığı artırmak, hastalıkları önlemek/ hastalıklara karşı daha güçlü olmak gibi amaçlarla besin destek ürünlerine olan talebinin pandemi öncesine göre arttığı saptanmıştır (Hamishehkar H., 2016; Liu H., 2018; Hasan Kalyoncu Üniversitesi [HKÜ], 2019; Vento KA, 2020; Dost vb., 2021; GTBD,2021, <https://gtbd.org.tr/gida-takviyesi-kullanimi-ve-beslenme-aliskanliklari-olcumu-anketi-aralik-2020/>). Özellikle üniversite eğitimi almak için ailelerinden uzak yaşayan öğrencilerinin ekonomik sebeplerden dolayı dengeli ve yeterli beslenememelerinin, sağlıklı bir yaşamı devam ettirebilmek vitamin veya mineral takviyesi tercih etmelerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Özdoğan, 2012; Erçim, 2014; Kartal, 2017).

Tablo 8. Covid-19 Salgını Sürecinde Sağlığa Bakış Açısına İlişkin Alt Temalar

Alt Tema	Sıklık(f)
Sağlık daha önemli Anne ve babamın sağlığı daha önemli	12
Sağlıkla daha çok ilgilenme, dikkat etme, temizlik(el yıkama, dezenfektan, mesafe)	6
Değişmedi	3

Tablo 8’e bakıldığında katılımcıların 12’si Covid-19 salgını sürecinde sağlığa bakış açısında en büyük değişimin sağlığın, anne ve babalarının sağlığının

daha önemli olduğu; 5'inin sağlıkla daha çok ilgilendiğini, bilgi edindiği, 3'ünün ise sağlığa bakış açılarında herhangi bir değişme olmadığı görölmektedir. Covid-19 salgını sürecinde sağlığa daha çok önem veren katılımcılardan (Katılımcı*9), (Katılımcı*16) ve (Katılımcı*19)'un yanıtları aşığıda yer almaktadır:

“Evet,en önemlisi sağlık olması lazım. Ben sağlığı olunca diğer her şey gelir.”
(Katılımcı*9)

“Daha önemli sağlık. En büyük şey sağlık. Gerisi kolay. Sağlık çok çok önemli.”(Katılımcı*16)

“Evet oldu. Aslında hayatta başka bir şey önem verdi. Mesela bazıları teknoloji alakalı, sağlıkla alakalı bir şey geliştirmemiz gerekli. Bir de vuruslere çok dikkat etmeli çünkü çok insan etkilendi bu vurustan. Bir de ölen oldu. Ama babam annem yaşı büyük onlar bir şey olur diye korktum yani. İnsanlar evden çıkmadı kendim için onlar için evden çıkmadım yani. Benim için sıkıntı yok ama onlar için çok korktum.” (Katılımcı*19)

Tablo 8’de Covid-19 salgını sürecinde sağlığa bakışı daha çok bilgi edinme/ temizlik yapma olarak değişen (Katılımcı*5), (Katılımcı*13) (Katılımcı*14) (Katılımcı*18) şunları anlatmıştır:

“Evet yani biraz daha dikkatli olmaya başladık. Eskisi gibi bir yerlere çıkıp eve döndüğümüzde elimizi yıkamama şeyi yok artık. Daha bir dikkatli olduk. Daha bi özen gösterdik”. (Katılımcı*5)

“Yani biraz fazla ilgileniyorum sağlığımla artık. Mesela maskeyi bırakmıyorum. Sürekli dezenfekte kullanıyorum. Evden çıktım geldim hemen ellerimi yıkıyorum. Aslında oyle alışkanlık yoktu. Yani Covid-19 başlamadan önce. Yani böyle küçük şeylerde dikkat ediyom”(Katılımcı*13)

“Sadece ellerimi dışarıdan gelince mutlaka yıkarım. Bu kadar.”
(Katılımcı*14)

“Evet tabi eskiden daha fazla temizlik artık alıştık. Bence korona olmasa bile artık insanlar mesafe uzak olacak.” (Katılımcı*18)

Tablo 8’de Covid-19 salgını sürecinde sağlığa bakış açısı değişmeyen (Katılımcı*1), (Katılımcı*10), (Katılımcı*12) ilgili soruya cevabı aşığıda paylaşılmıştır:

“Bende o kadar fazla hisler olmadı. Yani normal geçti. Çok şükür olmadım bu Covid-19’da. Sporumu kesmedim haftada bir fırsat olduğunda çıkıyorum.”
(Katılımcı*1)

“Yani benim için sağlık her zaman önemliydi. Fark etmedi benim için. Korona gelmeden önce de geldikten sonra de her zaman aynı. Sadece insanların daha çok

fakındalığı mesela daha çok bazı insanlarda fakındalığı armış olabilir. Ya da oyle unuttuğumuz bir şey, tekrar hatırlatmış olabilir insanlara.” (Katılımcı*10)

“Hayır. Zaten evde az az çıkıyorum yanı aynı.” (Katılımcı*12)

Yukarıdaki açıklamalara göre katılımcıların %85’nin Covid-19 dan sonra sağlığa bakışlarında değişim söz konusudur. Değişimlerden sağlığın öneminin artmasındaki etmenler olarak çok sayıda insanın hastalığa yakalanması veya ölmesinin etkisi olduğu söylenebilir. Covid-19 ile ilgili yapılan çalışmalarda kronik hastalığı olan yaşlı bireylerin hassas oldukları bulgusunun, katılımcılarda anne ve baba sağlığının daha önemli olmasında etkili olduğunu ifade edebiliriz. Daha dikkatli olma, bilgi edinme, Covid-19’dan sonra temizliğin artması ise salgından korunmada önemli bir etkisinin olmasıdır. Sağlığa bakışında değişim olmayan katılımcılar ise evden az çıkmaları, sporu hayatlarından çıkarmamaları ve pandemi öncesinde de sağlığa önem vermelerinin tesiri olduğu düşünülmektedir.

3.3. Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Eğitim Hayatına İlişkin Bulgular

Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, 23 Mart 2020 Pazartesi gününden itibaren Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden öğrencilerin, okullara gelmeden evlerinden uzaktan eğitimle 2020 yılının eğitim öğretim sürecine devam edeceklerini duyurmuştur. (Erişim Adresi:<https://www.setav.org/5-soru-koronavirus-covid-19-salgininin-egitim-veogretmenlere-etkisi/> Erişim Tarihi: 20.03.2022). Aynı süreçte Covid-19 salgınında fiziksel yakınlıktan kaynaklanan bulaşıcılığın önlenmesi için, yetkili eğitim kurumlarının çevrimiçi eğitime geçişleri salgının çok yaygın olduğu bütün ülkelerde tercih edilmeye başlanmıştır (Yamamoto ve Altun; 2020). Aslında ülkemizde uzaktan eğitim yöntemleri 1960’lardan sonra gündeme gelmiş olup, meslek programlarıyla uzaktan eğitim uygulaması ilk adım atılmıştır. Ardından MEB bünyesinde 1974’te Mektupla Öğretim Merkezi kurulmasıyla Türkiye’de kitle eğitiminde eğitim teknolojilerinden yararlanılmıştır. 1976’da Yükseköğretim düzeyinde televizyon ve radyo programları yayınlanmıştır. (Okan; 1979,6). Güncel süreçte Covid-19 salgınının neden olduğu karantina uygulamasının devam ettiği dönemde de, MEB’e bağlı hizmet veren EBA aracılığı ile televizyon ve internet üzerinden okulların kapandığı dönemlerde eğitim devam etmiştir.

Bu kapsamda, bu başlık altında Covid-19 salgınından dolayı zorunlu olarak çevrimiçi eğitimle okullarına devam eden katılımcıların eğitime katılma

durumlarına, eğitim alırken herhangi bir ayrımcılığa uğrayıp uğramamasına, aldıkları eğitimin başarı durumlarını etkileyip etkilemediğine, yüzyüze eğitim ve çevrimiçi eğitim hakkındaki görüşlerine dair bulgular verilmiştir. Görüşme yapılan katılımcıların 19'u çevrimiçi eğitime ara vermeden katılırken; (Katılımcı*17) kısa bir süre de olsa çevrimiçi eğitime katılamamıştır. Bu konuda (Katılımcı*17) şunları anlatmıştır:

“Benim kaydım geç oldu ulaşamadım derslere. İzleyemediğim dersler vardı. Erişim izni alamadım. Arkadaşlarımdan aldım notları. Hocalarımıza ulaşmak zor oldu. Danışman hocam zor oldu. Ben okula ulaşamadım sormak istedim telefon ettim ama ulaşmadım. Yol izin belgesi almak zorunda kaldım. Sonra okul aradım hallettim.” (Katılımcı*17)

(Katılımcı*17) Covid-19 salgınından dolayı zorunlu geçiş yapılan çevrimiçi eğitime bir süre ulaşamamıştır. Teknik bir arıza sebebiyle katılamadığı dönemdeki ders notları arkadaşları tarafından kendisine ulaştırılmıştır. (Katılımcı*17)'nin arkadaşlarıyla ilişkilerinin iyi olması ve onlardan destek alması da herhangi bir ayrımcılık yaşamadığı kanaatini desteklemiştir.

Tablo 9. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrimiçi Eğitime Katılma ve Ayrımcılığa İlişkin Alt Temalar

Alt Tema	Sıklık(f)
Çevrimiçi eğitime katıldım ve ayrımcılık (-)	19
Çevrimiçi eğitime katıldım ve ayrımcılık (+)	1

Tüm katılımcılar, bazı zamanlarda yaşadıkları teknik sıkıntılar dışında çevrimiçi eğitime katılmışlardır. Katılımcılardan (Katılımcı*11) dışındaki herkes, çevrimiçi eğitim alırken ayrımcılığa uğramadığını, hatta bu süreçte okuldan ve arkadaşlarından destek ve anlayış gördüklerini söylemiştir. Katılımcıların çevrimiçi eğitim sürecinde herhangi bir ayrımcılığa uğrayıp uğramadığı sorusuna (Katılımcı*2), (Katılımcı*5) ve (Katılımcı*16) cevapları aşağıdaki gibidir:

“Yok yok hayır. Türkler gibi davrandılar. Benim hocalarım çok iyiler hatta Türk arkadaşlarım bana çok yardım ederler. Hepsi çok iyiler. Hatta ben ders sırasında konuşamıyorum. Hoca haydi (ismini söyleyerek) sen de söyle sen de cevap ver biz sizin sesinizi duymak istiyoruz. Haydi sizle paylaşın. Çok iyiler.” (Katılımcı*2)

“Yok yok. Normal örgün eğitimde de görmedim online eğitim de görmedim.” (Katılımcı*5)

“Katıldım evet. Benim hocalarım ve arkadaşlarım çok iyi. Ben bölümümü ve arkadaşlarımı çok seviyorum. Onlar çok iyiler. Ayrım yok, yapmazlar. (Katılımcı*16)

Tablo 9’da Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitime katılma ve ayrımcılığa uğrama durumunu (Katılımcı*11) şu şekilde cevaplamıştır:

“Benim hocalarımdan hiç yaşamadım. Benin abim ablamlar gibi davranıyorlar, benimle çok iyiler. Çok iyi davranıyorlar. O kadar seviyorum onları. Hocalar notları gönderiyor. Ben bir gün önceden kamptan çıkmak için izin alıyorum. Şehir merkezinde gidiyorum fotokopi almak için. Pdf olarak alıyorum. Sonra geliyorum. Slaytlardan çalışıyorum. Ama bazı sınıf arkadaşlarımdan... Sanki biz insan değiliz. Bir arkadaşım bana mülteci diyor hep. Mülteci diyor. Ben keşke Suriye’de doğmasaydım. Elimde değil ya. Mülteci hep...” (Katılımcı*11)

Ayrımcılığa uğramamış katılımcıların çevrimiçi ya da uzaktan eğitim sürecinde arkadaşlarından ve üniversite personelinden destek gördüklerini

belirtmeleri, okuldan uzak olduklarında bile sosyal ilişkilerinin pozitif anlamda devam ettiklerini söylemeyi mümkün kılmaktadır. Ayrımcılığa uğradığını anlatan (Katılımcı *11) ise okul personelinden değil ama sınıf arkadaşları tarafından kendisine dışlayıcı ifade olarak mülteci denildiğinde rahatsızlığını dile getirmiştir.

Tablo 10. Covid-19 Salgını Sürecinde Eğitim Hayatında Yaşanan Sorunlara İlişkin Alt Temalar

Alt tema	Sıklık(f)
Teknik sorunlar ve teknik materyal eksikliği (internet veya elektrik kesilmesi, ses sorunu, bilgisayar/ akıllı telefon yetersizliği, üniversitenin teknik altyapısıyla ilgili)	11
Zaman sorunu	5
Sorun yaşamadım	5
Dil sorunu	4
Odaklanma Sorunu	2

Tablo 10’da Covid-19 salgını sürecinde eğitim hayatında yaşanan sorunlara ilişkin katılımcıların 15’i sorun yaşadığı, bu sorunların a 3 grupta sınıflandığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların 10’u teknik ve materyal eksikliği sorunu (internet veya elektrik kesilmesi, ses sorunu, bilgisayar/akıllı telefon yetersizliği) yaşarken, 5’i zaman sorunu, 4’ü dil sorunu ve 2’sinin de odaklanma/konsantrasyon sorunu yaşadığı görülmektedir. Covid-19 salgını sürecinde eğitim hayatında yaşanan teknik sorunlara ilişkin (Katılımcı*19), (Katılımcı*6) ve (Katılımcı*9) şunları anlatmıştır:

“Bazen bir kere hoca ders bitti yoklama alırken elektrikler gitti. O da bişiy yapmadım. Dedim kesinlikle yoklama hakkım var ama sıkıntı olursa ben hocamla konuşum yani belki dilekçe verim. Bisiy yapmadım. Bir de bir sınav 5 dakika açmadı ben geçtim. Öyle bir sorunlar oldu evet, yaşadım. O quiz 10 puan hoca zaten yapmadı, benim için çok önemli ama hoca sorun yapmadı. Hoca sorun olmadı biliyordu bunu. Ama asıl bir sınavda benim arkadaşım ilk 15 dakika girmede sonra tekrarladı. Hocayı aradı. Bir şekilde hallettiler. Sınav geçti ama.” (Katılımcı*19)

“Yani tabi herkes zorlandı bence bazen internetten bazen nasıl diyim biz birkaç kardeş sadece bir bilgisayar. Ablamda dersi var benim de dersim var

kım alacak diye. Ama alıştık artık. Bazen telefonuma internet yukluyorum. Allah korusun bir şey falan olursa. Elimden geldiği bu.” (Katılımcı*6)

“İnternette takip ediyoruz. Bazen internet olmuyor. Bazen tekrar geliyor bazen dersten çıkıyor tekrar giremeyebilirim. Sıkıntı oluyor ama dersler kayıtlı olduğu için sonra izliyoruz. Hocalar sonra izleriz diyorlar sıkıntı olmuyor.” (Katılımcı*9)

Tablo 10 incelendiğinde, sorun yaşamayan katılımcıların ekonomik durumlarının daha iyi olması, bireysel bilgisayarlara sahip olmaları ve evde sabit internet aboneliklerinin bulunması teknik sorun yaşamamalarının sebebi olarak düşünülmektedir. Teknik ve materyal eksikliği sorunu (internet veya elektrik kesilmesi, ses sorunu, bilgisayar/akıllı telefon yetersizliği, üniversitenin teknik altyapısıyla ilgili) yaşayan katılımcılar ise daha düşük gelire sahip olup, akıllı telefon yada bilgisayarlarını eğitime devam eden kardeşleriyle birlikte kullandıkları bunlara ilaveten evlerinde sabit internetleri olmamaları sebebiyle bu sorunları yaşadığı düşünülmektedir. Benzeri biçimde, Karabük Üniversitesi’nin Sosyal Bilimler Dergisi’nde yayınlanan bir çalışmada da, öğrencilerin yarısına yakınının çevrimiçi dersleri takip ettiği, ders takiplerine engel olan en önemli sebebin ise internet bağlantısının kesilmesi olduğu, diğer sebeplerin de genellikle ev ortamından kaynaklandığı belirlenmiştir (Özyürek vd. 2016; Bingöl, 2020).

Ayrıca Tablo 10’da Covid-19 salgını sürecinde eğitim hayatında dil sorunu yaşadığını belirten katılımcılardan (Katılımcı*4), (Katılımcı*7), (Katılımcı*19) şunları söylemiştir:

“Şöyle anlatım şimdi ben Suriyeliyim. Mesela biz ders alıyoruz ben Türkler gibi anlayamıyorum yani. Her şeyi anlayamıyorum hemen. Dersi tekrar etmeliyim. Bazı kavramları çevirmeliyim. Mesela bazıları biz derste hoca bir şeyler soruyor, ben de anlayamıyorum. Mesela benim adımları söylüyor sen cevap ver diye. Ben bilmiyorum çünkü ben anlamadım. Hemen anlamadığım için ben de böyle çok şey oluyorum sıkılıyorum çünkü ben Türkler gibi değilim. Çok şey sevmiyorum bu şey. Onun için ben zaten online eğitimi sevmiyorum. Yani kendimi çok şey edemiyorum. Onun için.” (Katılımcı*4)

“Biraz yaşadım. Bazı hocalar anladığımız dilde konuşmuyorlar mesela. O kadar dilimiz iyi değildi bu yüzden bazı durumlarda dersten video çekiyorlar. Bir videoyu 3 kere de 4 kere de izleyebilirim. Çünkü bazı öğrencilerimiz Türkçesi Suriyeliler, onlar çoktan Türkçe biliyorlar zaten. Hem sınırlarda yaşıyorlardı savaş olmadan önce Türkçeleri çok iyi. Birisi bölümün birincisi Suriyeli bu yüzden bazı hocalar hepimiz aynı köşeden bakıyorlar. Hepimiz

çalışkanız hepimiz anlıyoruz. Ne yapalım ama bazıları diyor ki çok iyi ilerliyorsunuz siz. Gurur duyuyoruz sizinle.” (Katılımcı*7)

“Online eğitimde benim ancak %10 anlıyorum çok kötü. Ben çok az anlıyorum. Okulda iken hocalarımız bize anlamayınca hemen sorun derdi ama şimdi olmuyor. Bazı bölümler için kolay ama bazı bölümler zor, değişir.” (Katılımcı*17)

Tablo 10’da Covid-19 salgını sürecinde eğitim hayatında dil sorunu yaşayan katılımcıların Türkçeyi anlama konusunda biraz daha desteğe ve zamana ihtiyaç duyduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 10’da Covid-19 salgını sürecinde eğitim hayatında odaklanma sorunu yaşayan katılımcılardan (Katılımcı*5) ve (Katılımcı*16) şunları anlatmıştır:

“Odaklanmada sorun yaşıyorum. Takip etmede derste açıyoruz ama odaklanamıyoruz derse. Örgün eğitimdeki gibi değil. Radyo dinler gibi dinliyoruz. Bazen hocalar kamerayı bile kapatıyorlar sistem ağır olmasın diye. Bazen kesilmesin diye. Üniversitenin sistemi zaten uzaktan eğitimden öncesinde de online eğitimin alt yapısı vardı. Herhangi bir sorun yaşamadım.” (Katılımcı*5)

“İnternette çok zor. Online eğitim farklı. Bizim sınavlarımız çok var. Çok ödev verdiler. Yetişmek zor oluyor. Ödevler, vizeler, finaller... Dersler kayıtlı videolardan izliyorum ama sıkıldım. Okulu özledim. İnternette konuşamıyoruz ama okulda arkadaşlarım var onlarla konuşuyorum. Hocalarımla konuşuyorum. Muhabbet var. (Katılımcı*16)

Tablo 10’da Covid-19 salgını sürecinde eğitim hayatında odaklanma sorunu yaşayan katılımcıların çevrimiçi derslerdeki teknik ve zaman sıkıntısı nedeniyle eğitim alırken odaklanma sorunu yaşadıkları tahmin edilmektedir. Bu sorunun, buna ilaveten, yüzyüze eğitim aldıkları dönemlerdeki sosyal bağlarının azalması ile dersten çabuk sıkılmalarıyla bağlantılı olduğu da söylenebilir.

Tablo 11. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrimiçi Eğitimin Başarısı

Alt Temalar	Sıklık(f)
Başarım arttı	10
Başarım azaldı	5
Başarım değişmedi	5

Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimin başarı (genel not ortalaması) durumuna etkilerine ilişkin tablo 11’de katılımcıların 10’unun başarısının arttığı, 5’inin azaldığı ve kalan 5 katılımcının da başarılarında herhangi bir değişim

olmadığı görülmektedir. Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimde başarı (genel not ortalaması) durumunun arttığını ifade eden katılımcılardan (Katılımcı*8), (Katılımcı*11), (Katılımcı*18) ve (Katılımcı*20) şunları anlatmıştı:

“Yükseldi yanı benim ortalamam yükseldi. Okula gitmek dönmek yok. Evde istediğim zaman dersi açıp tekrar edebilirim. İstedğim şekilde ödevleri ne zaman istersem yazabilirim. Daha rahat bir şekilde, daha dikkatli bir şekilde dersler almaya başladık. Hocalar daha güzel vermeye başladılar video olduğu için. Şimdi çok değişti. Bazen okula gidip boşuna gidip geliyorum hissediyorum. Daha dikkatli şekilde dinleriz mikrofon açıp söyleriz, mesela. Ama okulda kullandığın programda mikrofon bile fırsatın yok. Hocaya yazacaksın, o izin verecek sonra açacak. Diğer programlar oyle değil.” (Katılımcı*8)

“Daha çok alabildim. Zamanım boş oldu. Tamamen boş derslere. Baya çıkış girişlerim yasaklandı, daha iyi oldu. Yani etkilenmedim hiç. Genel ortalamam arttı benim.” (Katılımcı*11)

“Ben yuz yuze okumuştum bir dersten kalmıştım. Diğer notlarım en yüksek notum 77’ydi herhalde. 77, 65 falan. Hepsi iyi notla geçtiler. Şimdi notlar tabi ki de değişti. Artık 90’lar da falan. Bazıları test bazıları ödev veriyor kolay geçiyor.” (Katılımcı*18)

“Benim notlarım eskiden daha yüksek. Ortalamam yükseldi. Çünkü biz yazılı ödev veriyoruz ve sınavdaki süre yok. Daha rahat yazabiliyoruz. Ama mesela okulda iken hoca diyor yarım saat var. Biz soruları anlarken çünkü Türkçe olunca yazmak uzun sürer bizim için. Önce Arapça düşünüyoruz daha sonra yazıyoruz. Yetiştiremiyoruz yani.” (Katılımcı*20)

Tablo 11’de Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimin başarı (genel not ortalaması) durumunun arttığını ifade eden katılımcıların, derslerine fazladan zaman ayırabilmeleri ve sınavların makale veya ödev tarzında yapılmasının başarı durumlarını arttırdığını söylemek mümkündür.

Yine tablo 11’de Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimde başarı (genel not ortalaması) durumunun düştüğünü ifade eden katılımcılardan (Katılımcı*4), (Katılımcı*5), (Katılımcı*6) ve (Katılımcı*9) bunu nedenleriyle birlikte aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir:

“Biz eğitimde uygulamalara çıkıyorduk ama şimdi uygulama falan yok. Hani mesela ben uygulamalara çıkmadığımız için mesela hocalar uygulama kısmını anlatıyorlar da ama ben yeterince görmüyorum. Mesela ben bi hemşire olarak mezun olduktan sonra hemen çalışmaya hazır değilim. Pek çok şeyleri bilmiyorum. Oyle. 1 yıl oldu görmüyoruz. azaldı cunku ben ailemle kaldığım için çok çalışmıyorum. Hani bizim kaldığımız yer o kadar büyük diil de yani

biz de 10 kişiyiz benim kardeşlerim de kucuk, çocuklar. Ama idare ederim.”
(Katılımcı*4)

“Aşırı etkiledi kötü yanda. Sınıftan dersi anlamadığım zaman hoca bazı öğrenciler çekiniyorlar. Ben de oyleyim. Hoca mesela insanın yüzünden anlar tekraralar. Ama şimdi uzaktan eğitimde yazacaksın 1 saat ona kimse yazmıyor. Dersi anlatıp gidiyor. Bazen anlamıyorsun. O şekilde ben kendim notlarla tekrarlamaya bakıyorum. O şekil kendim anlamaya çalışıyorum.(Katılımcı*5)

“Aslında çok düşük, kötü oldu. Daha önce daha başarılıydım nasıl anlatayım. Maalesef düştü. Ya aslında şöyle bir şey anlatım insan gerçekten üniversiteye gidince böyle karşı karşıya sorunca bambaşka ama şu an çok sıkıcı oluyor. Hatta çalışabilmek için ortam yaratabilmek için çok zorlanıyorum. Hatta dedim büyük bir aileyiz gerçekten çok zorlanıyorum. Ama çok şükür bu dönem inşallah daha iyi olur.” (Katılımcı*6)

“Biraz düşürdü çünkü anlamaya zorlanıyoruz. Yuz yüze daha iyiydi yani hocalar görüyoruz bazı sıkıntılar olduğuunca hocalar yanına gidiyoruz. Tekrar anlatırlar. Çünkü oyle diyorlar ne zaman isterseniz konuşabilirsiniz. Ama yuz yuze farklı. Daha iyi.” (Katılımcı*9)

Covid-19 salgını sonrasında kimi katılımcıların başarılarının düşmesinde, yüzyüze eğitimdeki gibi anında sorularını soramamaları ve pandemi sürecinde kayıtlı oldukları lisans bölümlerindeki staj imkanlarının olmaması etkili olmuştur. Ayrıca katılımcıların Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatına ilişkin dil sorunu yaşamalarının da başarılarını azalttığı çıkarımı yapmak mümkündür.

Tablo 10'daki veriler ve ilgili açıklamalara dayanarak, genel anlamda katılımcıların Covid-19 salgını sonrasında eğitim hayatındaki başarı durumlarında Türkçeye hakim olma, teknik imkan ve materyallere ulaşma, fiziki ve sosyal ortamlar gibi değişkenlere bağlı olduğu çıkarımı yapabiliriz.

Tablo 12. Covid-19 Salgını Sürecindeki Deneyiminden Yola Çıkararak
Yüzyüze ve Çevrimiçi Eğitim Tercihine İlişkin Alt Temalar

Alt tema	Sıklık(f)
Yüzyüze eğitim (sosyal ihtiyaçlar, fiziki çalışma ortamı)	16
Çevrim içi eğitim (zaman tasarrufu, farklı eğitimler için süre ayrılması, eş zamanlı olarak bir işte çalışma imkanı)	4

Tablo 12’de Covid-19 salgını sürecinde yüzyüze ve çevrimiçi eğitim deneyimlerinden yola çıkarak, katılımcıların 16’sı yüzyüze eğitimi seçerken, 4’ü çevrimiçi eğitimi tercih etmişlerdir. Yüzyüze eğitimi tercih eden katılımcılardan (Katılımcı*2), (Katılımcı*4), (Katılımcı*5), (Katılımcı*7), (Katılımcı*14) ve (Katılımcı*18) tercih nedenleriyle birlikte şunları anlatmışlardır:

“Ben online süreçten nefret ediyorum. Hiç sevmedim. Nasıl deyim. Üniversitedeyken daha etkili benim için. Dil açısından, her şey açısından daha iyi. Ama bu dönem alışmaya çalışıyorum. Başarılı olmak için daha çalışıyorum. Başka yapacak bir şey yok. Dersleri takip ediyorum, dersler çalışıyorum. Ödevlerimi yapıyorum. Ama Türkçe dilim gecikti. Kötü oldu. Açıkçası ortalamam yükseldi ama bence yüzyüze eğitim daha verimli. Biraz tuhaf ama ortalamam yükseldi aynen. Artış oldu. Ama öğretmenlerimle arkadaşlarımla yüzyüze bakarak eğitim daha verimli. Sınıf ortamı benim için daha iyi.” (Katılımcı*2)

“ ... Önceki zamanlar daha iyi. Hani daha iyi. Çünkü ben yüz yüze eğitim görürken bir şey anlamadım hocanın yanına gidip sorabilirdim. Mesela arkadaşlarıma sorabilirdim. Ama şimdi kimin kime soracaksın, hocalar zaten yeterince yoğun. Bazen cevap vermiyorlar. Oyle yani bunu için ben haksızlığa uğradığımı düşünüyorum. Bilmiyorum yani denedim de sevmedim.” (Katılımcı*4)

“%90 ödev verdiler kopya olmasın. Bazı hocalar 30 soru 30 dakika yaptı. Benim için ödev yaptığım zamanlar daha iyi ben daha iyi kendime daha çok katıyor bana. Mesela sınav olduğu zaman ezberle gir sınava bitir, çık, unut. Kafandakini sil mantığı gidiyor. Ödev bir şey anlıyorsun. Önceden test olurdu ama şimdi değil. Covid-19 dan önce kendime bir sistem mesela. Üniversitede yurttan kalıyordum. Kütüphaneye gidiyordum. Düzenim vardı bir sistemim vardı. Dersime düzenli devam ediyordum ama şimdi uzaktan eğitim olduğu

için bazı ders akşam 8 de oluyor. Akşam 10 a kadar sürüyor. Bazen sabah 10 olmuş. Bir de bir iki ders dinledikten sonra kimse seni takip etmediği için sen de sallamıyorsun. Bir insan mesela sallamasa hocanın haberi bile olmaz.” (Katılımcı*5)

“Hayır benim için yuz yuze eğitim iyi. Çünkü dil için,dil aç olarak bir de bizim bölümümüz staj olarak daha iyiydi. Mesela biz şimdi uzaktan eğitim alıyoruz, ezberliyoruz, ezberliyoruz ama uygulama yapamıyoruz. Bu yüzden unutuluyor, bililer kafamızda kalmıyor. Kalıcı olmuyor yani geçen dönem hatırlıyorum aldığımız kadın doğum dersi alıyorduk ama uzak eğitim olduğu için kalıcı olmuyordu dahiliye gibi. Bir de üniversitede Türkçe konuşuyorduk. İyi biliyorduk. Hocalar bizimle konuşuyorlardı, kantın falan yurttan yaşıyorduk bir de yurt öğrencileri de bizimle iyi konuşuyorlardı bu yüzden bence daha iyi.” (Katılımcı*7)

“Yuz yuze tabi ki. ya orda daha iyi anlayabiliyorum odaklanabiliyorum. En azından direkt cümleyi toparlayabiliyorum. Daha iyi de konuşabilirim. Ama şimdi böyle bir şans yok.” (Katılımcı*14)

“ Hayır,ben yuz yüze tercih ederim. Çünkü biz okuyoruz şu an. En azından hocalardan birseler anlayalım diye. Yani anlatabildim mi? Yani online da zaman dar, bir saatte dersi bitiriyoruz. Bşey sorarsak hoca çok hızlı bir şekilde ya da eskisi gibi anlatmaz çünkü zaman dar. Bir saatten fazla ders anlatamaz. Anlatabildim mi? Bizim üniversitede ayrımcılık falan yoktu ben soru sorabiliyordum yuz yüze üniversitede. Tam tersi hocalar bize yabancılara yardımcı oluyor, anlamazsanız çekinmeyin sorun diyorlar yani ben çok memnunum. Butun hocalardan. (Katılımcı*18)

Yüzyüze eğitimi tercih eden katılımcılar, dil ve soru sorma konularında çevrimiçi eğitimin dezavantajlı olduğunu düşünmektedir. Yüzyüze eğitimde iken fiziki imkanların (ders esnasında soru sorma, Türkçe konuşma ve anlamının daha kolay olması), katılımcıların dersi anlamasını olumlu etkilediğini ifade edebiliriz. Katılımcıların yüzyüze eğitimi seçme nedenlerinden birisinin de, üniversite ortamlarındaki sosyal ilişkilere ihtiyaç duyulması olduğu söylenebilir. Peyzaj mimarlığı öğrencileriyle yapılan bir araştırmada da öğrencilerin çoğunlukla uzaktan öğretimi yüzyüze eğitim kadar verimli bulmadıkları görülmüştür. Bu öğrenciler, örneğin, bilgisayar destekli tasarım dersleri dışında uygulamalı derslerin işlenişinde önemli sorunlarla karşılaşmışlardır. Bilhassa çizim, tasarım, laboratuvar, arazi, teknik gezi ve maket çalışmaları olan derslerde öğrencilerin deneyimleyerek, tekrar yaparak ya da gözlemleyerek kavrama imkanının olmaması, etkili öğrenme sürecinde aksaklıklara neden olmuştur (Bingöl, 2020).

Tablo 12'ye göre, çevrimiçi eğitimi tercih eden katılımcılar ise, bu soruya (Katılımcı*8), (Katılımcı*10), (Katılımcı*20), (Katılımcı*13) şu şekilde cevap vermişlerdir:

“Online eğitim %100 daha iyi. Benim için öğrenci okumak isteyip istemediğini o kendin karar veriyor. Zorla bir şey verdirmiyor. Okumak istemiyorsan okuma. Okumak istiyorsan oku. Sonra sen üniversite öğrencisisin. Lise ya da ortaokul değilsin. Yetişkinsin. Bence online eğitim gösterdi kimin okumak istediye kim derslere katılıyor kim takip ediyor. Sonra ben dersleri kaçırıyorum ama bir avantaj var: tekrar dersi izleyebilirim. Ben mesela gecelerde daha rahat bir şekilde dinleyip, anlarım, yazarım. Biz çevirmenlik olarak hocalar mesela bir metin zor bir metin biz çeviriyorduk okulda hemen. Yetişemiyordum. Türkçe yazmakta zorlanıyorum ben. Arapça yazarım ben hızlı ama Türkçe ana dilim sonunda değil. Ben yetişemiyorum mesela ben burda bir şey okudu cumleyı tamamen alırım, bakarım nasıl çevirdi aynı. Çok faydalı olur.” (Katılımcı*8)

“Şimdi durum için online tercih ediyorum. Böyle mesel üniversiteye gidiyorduk çok fazla zaman kaybediyorduk. Mesela saat 9’dan 5’e kadar ama sadece 2 ders alıyorduk. Üniversitemiz çok uzak bir yerde. Böyle zaman kaydediyorduk. Yani tabi yüz yüze eğitim hocayla konuşmak bazı noktalarda daha iyi ama şu an benim eğitim beklentimi karşılıyor. Ve başka bir şey yapmaya fırsat buluyorum.” (Katılımcı*10)

“Ben online tercih ederim. Çünkü sabah kalınca ben burdan açayım yazım. Mesela burdaki bizim derslerimiz dersler Türkçe olduğu için ben hızlı yazamıyorum zaman olarak hızlı konuşuyorlar. Ben tekrar edildikten sonra benim için daha rahat not almak her şey. Bana çok güze geliyor. Bir de yemek molası üniversite de bir saat ya da iki saat dersler arasında bir boş saat. Ben oyle zaman kaybediyorum. Ama burda ben dolduruyorum bişyler yapıyorum bu saatler de. Zaten ben üniversitede çalışmayı sevmiyorum bu yüzden boş boşuna gider hissediyorum. Yani tabi ki online kötü bir tarafı var ama oyle telafi etmeye çalışıyorum yani. Bir de öğrenciler sanki utangaç oluyorlar. Derse katılmıyorlar mesela hoca bir soru soruyor, susuyoruz. Biri gönüllü çıkıyor konuşuyor bu yüzden hoca çok sıkıyor.” (Katılımcı*19)

“Mesela bazen gündüz olur ben işte olurum. Mecburen izin alıyom oyle sınava giriyorum. Dersler kayıtlı olduğu için akşamları izliyorum ben kayıtları ızlıyorum. Öyle ödevleri öyle yapıyorum. Akşamları yapıyorum yani.” (Katılımcı*13)

Tablo 12’de çevrimiçi eğitimi tercih eden katılımcıların açıklamalarına göre zaman tasarrufu ve derslerin kayıtlı olması ve böylece daha sonrasında izlenebilmesi, eş zamanlı olarak katılımcılara bir işte çalışılma olanağı sunması açısından tercih edildiği çıkarımını yapabiliriz. Benzer bir çalışmada derslere istenilen zamanda katılmama, yoklama gibi derse devam denetiminin olmaması ve

istenildiği zaman derslerin izlenebilmesi gibi bireysel tercih imkanını gibi olanaklar öğrenciler tarafından çevrimiçi eğitimin olumlu yönleri olarak değerlendirilmiştir (Erzen ve Ceylan, 2020). Çevrimiçi eğitime olumlu bakışa sahip olan araştırmalardan bir diğeri (Hannay ve Newvine, 2006), bu şekilde sınavların daha kolay olması ile internet aracılığıyla daha kolay ve daha fazla bilgiye ulaşılabilmesini; bir başkası (Günter vd., 2012) ise, çevrimiçi eğitimin zaman ve mekan bağımsızlığı sağladığını, kişinin bireysel hızında öğrenmesini desteklediğini, geleneksel öğretimi destekleyici olduğunu gerekçe olarak göstermişlerdir. görüşündedir. Çevrimiçi eğitimin olumlu olarak değerlendirilen bir diğer yanı ise, katılımcıların masraflarının azalmasıdır. Yüz yüze eğitimin getirisi olarak düşünülmesi gereken barınma, ulaşım, yemek gibi masrafların olmaması çevrimiçi eğitimi daha ekonomik hale getirmektedir (Antalyalı, 2004: 30; <http://muzeb.maltepe.edu.tr>, 2015).

Tablo 13. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrimiçi Eğitimden Beklenti/Taleplere İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık(f)
Sınav süresinin arttırılması/ ek süre verilmesi ve ders saatleri ile süreleri	13
Üniversitelerin tekrar açılması (dersi daha iyi anlamak, fiziki çalışma ortamına duyulan ihtiyaç ve sosyal ihtiyaç)	4
Teknik altyapı sorunlarının giderilmesi, (internet ihtiyacı, kullanılan uygulamalar vb.)	3
Kopya çekilmesinin önlenmesi	2
İngilizce ders saatinin arttırılması	1
Herhangi bir beklenti/talep yok	2

Tablo 13'te katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimden beklenti/taleplerine ilişkin alt temalara yer verilmiştir. Katılımcıların 13'ü sınav süresinin arttırılması/ ek süre verilmesi ve ders saatleri ile sürelerinin düzeltilmesini talep etmişlerdir. Üniversitelerin tekrar açılması (dersi daha iyi anlamak, fiziki çalışma ortamına duyulan ihtiyaç) talebi 4 katılımcı, teknik altyapı sorunlarının (internet ihtiyacı vb.) giderilmesi 2, kopya çekilmesinin önlenmesi 2, İngilizce ders saatinin arttırılması 1 katılımcı tarafından dile getirilirken, herhangi bir beklentisi/talebi olmayan 2 katılımcı bulunmaktadır.

Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimden beklenti/taleplere ilişkin alt temalardan sınav süresinin arttırılması/ ek süre verilmesi ve ders saatleri ile sürelerinin düzeltilmesini talep eden katılımcılardan (Katılımcı*5), (Katılımcı*12), (Katılımcı*13), (Katılımcı*15), (Katılımcı*16), (Katılımcı*18) ve (Katılımcı*19) şunları dile getirmiştir:

“Mesela hoca kaynak öneriyor ama sen kendin bir yere kadar anlıyorsun. Youtube den falan dersle ilgili şeyler izliyorum anlamaya çalışıyorum. Bir de birinci öğretim ikinci öğretim birlikte yapılıyor akşam dersler geç oluyor. Geç saat uygun deil bana.” (Katılımcı*5)

“Hım... Sınav suresi çok kısa biz yani Türkçemiz çok iyi diil. Biz bir soru okuyunca bir dakika ya da 2 dakika ihtiyacımız var. Mesela sure kısa biz yetişemiyoruz.”(Katılımcı*12)

“Yani ders saatlerini biraz azaltırsa iyi olur aslında. Bazen bu ders kayıtlarını izliyorum 4 saat oluyor. Yani artık gözlerim şişiyor.” (Katılımcı*13)

“Hocalar biz çok kısa zaman veriyorlar. Bize 10 dakika daha verseler keşke. Biz yuz yüze eğitim almalıyız. Yarın iş yaparken çok zor olacak. Yanlış şeyler yapabiliriz gelecekte. Okulda eğitim almalıyız. (Katılımcı*15)

“Hocalar bize yardım etmeli. Sınavlarda bize sure vermeli. Sınavlarda soruya tekrar dönemiyoruz. Makale okuyoruz ama yardımcı olmalılar. Bizim ana dilimiz Türkçe değil ki. Türkçe okumak zor.” (Katılımcı*16)

“Yani ben mesela sınavlarda. Ben Türkçe okuyorum ama soruyu anlamak zor bir dakika içinde cevap vermem gerekiyor. Yani bazen soru çok uzun geliyor. Yani böyle yetişemiyorum tam. O şekilde. Sure lazım.” (Katılımcı*18)

“Sınav suresi çok kısa, sorular çok. Bir de zaman suresi. Gerçekten zaman suresi denk olmuyor. Hem Türkçem klavyede yazmak için o da zaman alır. Yani sınav suresi biraz uzun olursa daha iyi olur.” (Katılımcı*19)

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda katılımcıların Türkçe anlama ve yazma becerileriyle sınavlarında ek süre talep etmeleri arasında bağlantı olduğu kanaati oluşmuştur. Tablo 10’da Covid-19 salgını sürecinde eğitim hayatında yaşanan dil sorunu, aynı zamanda salgın sürecindeki eğitim hayatına yönelik beklentilerinin de sebebidir diyebiliriz. Ders sürelerinde düzenleme talebi ise, katılımcıların eş zamanlı olarak bir işte çalışıyor olmalarından dolayıdır. Ders sürelerinin uzun olmasının da, daha önce paylaşılan Tablo 8’deki odaklanma sorunuyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 13’teki Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimden beklenti/taleplere ilişkin alt temalardan üniversitelerin tekrar açılması (dersi daha iyi anlamak, fiziki çalışma ortamına duyulan ihtiyaç ve sosyal ihtiyaç) ile ilgili (Katılımcı*2), (Katılımcı*4), (Katılımcı*16) ve (Katılımcı*19) aşağıdaki gibi cevap vermişlerdir:

“Benim üniversite sistemi çok iyi bence. Hiçbir eksik yok hatta hocalar çok iyi anlatıyorlar. Sistem iyi. Ama internet yok oluyor bazen. Tekrar deniyorum. Sorun gidiyor. Sadece üniversiteye geri dönmek başka bir beklentim yok. Katılımcı*2)

“Üniversiteler açılsın sadece. Ben kampta yaşadığım için bazıları wifi olmuyor. Hani yanı bizim sınırlı internetimiz var. Mesela bazı zamanlarda benim internetim tükeniyor. Oyle hemen şey yükleyemiyorum. Hani yanı derslere giremiyorum.” (Katılımcı*4)

“Bir an öce bitsin. Okula geri dönelim.”(Katılımcı*5)

“Okulu özledim. İnternette konuşamıyoruz ama okulda arkadaşlarım var onlarla konuşuyorum. Hocalarımla konuşuyorum. Muhabbet var. (Katılımcı*16)

“Arkadaş ortamı ozluyorum hocalar. Burda tek başına. Bizim hocalarımız iyi onu görünce bize daha iyi tavsiyeler biz daha iyi konuşuyoruz. Online zamanı kısa oluyor bize tavsiye vermiyorlar. Yani zaman tamam bitti kapat.” (Katılımcı*19)

Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimden beklenti/taleplere ilişkin alt temalardan üniversitelerin tekrar açılması (dersi daha iyi anlamak, fiziki çalışma ortamına duyulan ihtiyaç ve sosyal ihtiyaç) ilgili olarak katılımcıların açıklamalarının, üniversite ortamında teknik ve fiziki şartların daha uygun olması, arkadaşlık ilişkileri ve sosyalleşme ihtiyacı ikinci sıradaki beklentiyle alakalı olduğu tahmin edilmektedir.

Tablo 13'te katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimden beklenti/taleplerine ilişkin alt temalardan teknik altyapı sorunlarının (internet ihtiyacı, kullanılan uygulamalar vb.) giderilmesine ilişkin, (Katılımcı*1) ve (Katılımcı*8) kendilerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Açıkçası sistemimiz arada sırada donuyor. Sistemi daha iyi yapsalar bence daha iyi olur. Uzaktan eğitim sistemi gelişirse bizim için daha iyi olur. Öğrenciler hep birlikte olunca sistem almıyor ve sistem öğrencileri atıyor. Ama alıştık artık internet yeni bağlanıyorum.”(Katılımcı*1)

“Program seçme hakkında ben hocalara söyledim iki kez bazı dersler fings kullanıyorlar, ya da zoom kullanıyorlar. Üniversite bir program kullanıyor. Bir program koymuşlar çok kötü bir program koymuşlar. Yani bir telefon takılırsa ayrıldın. Bazen hoca bir şey paylaşıyorsa ekran nasıl ayna gibi oluyor. Çok oyle arka arka araka... Bir suru gölgeler çıkıyor. Bu kötü.” (Katılımcı*8)

(Katılımcı*1) ve (Katılımcı*8) ‘in beklentileri üniversitenin çevrimiçi eğitimde kullanmayı tercih ettiği programların yetersizliğinin giderilmesine ilişkindir. Üniversitelerin öğrenci sayılarının fazla olması, daha önce yoğun şekilde çevrimiçi eğitim vermedikleri için katılımcılar bu yönde talepte bulunmuşlardır.

Kopya çekilmesinin önlenmesi de Tablo 13'te katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde çevrimiçi eğitimden beklenti/taleplerine ilişkin alt temalardan birini oluşturmaktadır. Bu alt temaya ilişkin (Katılımcı*7) ve (Katılımcı*10) şunları anlatmıştır:

“...Birbirimize destek oluyoruz ama diğer öğrenciler için tum öğrenciler için söylemiyorum. Bazı öğrenciler ücretli ödev veriyor. Bazıları ücretli sınavlara giriyor. Bu yüzden yani. Bazıları birisi geliyor. Tum soruları çekip hallediyor, cevaplıyor diğer öğrencilere veriyor. Kim öğrenciler çok çalışıyorlar. Ben oyle bir şey yapamıyordum aslında yani şey günah girmek istemiyorum. Yani hak etmediğim puanı almak istemiyordum. Bu yüzden verdiğim cevapları aldım aynısı işte. Aynı puanları alıyordum. Okulda böyle şimdi” (Katılımcı*7)

“Şikayetim öğrencilerin kopya çekmesi. Bazı öğrenciler hatta oyle gördüm kendi yerine başka bir kişi giriyor. Mesela onun ortalamayı yükseltiyor ve haksız bir şekilde ortalamayı yükseltiyor.”(Katılımcı*10)

(Katılımcı*7) ve (Katılımcı*10) sınav esnasında bazı öğrencilerin yardımlaştığını, sınavlardan yüksek notlar aldıklarını, bu sebeple de haksızlığa uğradıklarını düşündükleri için, kopya çekilmesinin önlenmesi talebinde bulundukları düşünülmüştür.

Kayıtlı olduğu lisans programında yeterliliğini arttırmak istediği için Covid-19 salgınından sonraki süreçte daha çok İngilizce dersi almayı talep eden (Katılımcı*1) şu şekilde kendini ifade etmiştir:

“Biz seneye öğretmen olacağız o sebeple İngilizce dersleri fazla olmalı. Daha çok İngilizce ders olmalı. Keşke her şey eskisi gibi olsa. Bize çok yardım ettiler.” (Katılımcı*1)

Tablo 13’te katılımcıların yüzyüze veya çevrimiçi eğitimi tercih etmelerinde, Türkçe bilme seviyeleri, eğitim aldıkları bölüm (sağlık bilimleri için staj yapma, tercümanlık için çeviri süreleri vs.), sosyal ilişkilerinin, zaman tasarrufu anlayışlarının ve bir işte çalışıp çalışmama durumlarının etkili olduğu düşünülmektedir.

3.4 Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Ekonomik Hayatına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında katılımcıların Covid-19 salgınından önce ve sonra bir işte çalışıp çalışmama durumları, çalışıyorlar ise çalışma durumlarında bir değişiklik olup olmadığı, ve genel anlamda Covid-19 salgını sürecinde ekonomik hayatlarının etkilenip etkilenmediğine (etkilenme durumu varsa nasıl etkilediğine) dair bulgulardan bahsedilmiştir. IOM Türkiye Acil Durum Program Koordinatörü M. Aboulhosn, “Covid-19 salgını, özellikle İstanbul, İzmir ve Gaziantep gibi büyük şehirlerde yaşayan göçmen ve mülteci toplulukları vurdu” ifadesinde bulunmuştur. Ayrıca bu süreçte işlerini kaybedenlerde ilk sırada yüzbinlerce göçmenin bulunduğunu, bu sebeple göçmenlerin aileleri ile birlikte ekonomik olarak önemli sıkıntılar yaşadıklarını söyleyerek, bir göçmenin ilaç, gıda ve sağlık anlamında çeşitli hizmetleri karşılamakta toplumun diğer kesimlerine göre çok daha büyük zorluklar yaşadığını açıklamasına eklemiştir (turkey.iom.int). Aboulhosn’un bu açıklamasına dayanarak, Covid-19’un bilhassa göçmenler açısından oldukça zor bir süreç olduğunun altı çizilmiştir. Ek olarak IOM’un çeşitli illerde ikamet eden göçmen aileler üzerinde gerçekleştirdiği saha araştırmaları da bu sonuçları doğrulamaktadır. Benzer çalışmalarda Covid-19 sürecininin sağlık ve ekonomik anlamda dezavantajlı gruplardan olan göçmenleri orantısız şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Salgın, zaten zorunlu göç ile mücadele eden göçmenler için, ekonomik ve sosyal alanlarda (gelir düzensizliği, sağlık haklarına erişim vb.)

alınacak bireysel önlemler konusunda aksaklıklara sebep olurken, toplumsal yaşamı olumsuz etkileyebilmektedir. (Guadagno, 2020; McAuliffe ve Bauloz, 2020; Runge, 2020; United Nations, 2020e; Korkmaz vd., 2021).

Tablo 14. Covid-19 Salgını Öncesinde Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Kadın	Erkek
Herhangi bir işte çalıştım	1	7
Herhangi bir işte çalışmadım.	8	4

Tablo 14'te katılımcıların Covid-19 öncesinde herhangi bir işte çalışma durumları, cinsiyet sınıflandırılmasıyla verilmiştir. Covid-19 öncesinde katılımcılardan sadece bir kadın çalışmış ve ikamet ettiği ildeki bir sivil toplum kuruluşunun binasında çocuklara düşük bir ücret karşılığında Arapça öğrettiğini söylemiştir. Erkek katılımcıların Covid-19 öncesinde bir işte çalışma durumunun, kadın katılımcılara göre oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Genel ölçekte değerlendirdiğimizde katılımcıların Covid-19 öncesinde bir işte çalışıp çalışmama durumu yaklaşık olarak aynı düzeydedir. Herhangi bir işte çalışmayan katılımcılar ise ekonomik anlamda aile desteğiyle ve kurum bursuyla hayatlarını idame ettirdiklerini belirtmiştir.

Tablo 15. Covid-19 Salgını Sonrasında Herhangi Bir İşte Çalışma Durumuna İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Kadın	Erkek
Herhangi bir işte çalışmaya devam ettim		2
Herhangi bir işte çalışmayı bıraktım (Üniversite eğitimine devam etmek için, Covid-19 salgından dolayı vb.)	1	5

Tablo 15’te Covid-19 salgını sonrasında herhangi bir işte çalışma durumuna ilişkin alt temalar üç seçenek olarak gruplandırılmıştır. Covid-19 salgını sonrasında katılımcıların sadece 2’si çalışmaya devam etmiştir. Çalışmaya devam eden katılımcılardan (Katılımcı*13) ve (Katılımcı*15) cevapları aşağıda yer almaktadır:

“Bazen çalışıyordum bazen kaydımı dondurup çalışıyordum. Bazen her yaz da çalışıyordum. Yani ben pandemi başlamadan önce turizm alanında çalışıyordum. Pandemi başladığı için turizm öldü nerdeyse. Ya bazı iş fırsatları ortadan kayboldu diyebiliriz. Asıl mesleğime geldim.(Hurda, demir toplama işi)” (Katılımcı*13)

“Evet devam ediyorum hala. Okulumda teaching asistant yapıyorum.” (Katılımcı*15)

(Katılımcı*13) ekonomik anlamda sıkıntı yaşamamak için zorunlu olarak iş değişikliği yaparken; (Katılımcı*15) ise üniversitedeki öğretim görevlisi (*teaching assistant*) statüsündeki çalışmasına devam etmiştir. Aşağıda Tablo 15’teki verilerde de görüleceği üzere, Covid-19 salgınından sonra da çalışmaya devam etmeleri salgından olumsuz etkilenmelerini engellemiştir.

Covid-19 salgını öncesinde çalışan tek kadın katılımcı olan (Katılımcı*2) ile erkeklerden (Katılımcı*17) ve (Katılımcı*18) işten ayrılmalarına ilişkin şunları anlatmıştır:

“Evet. Az ücretle öğretmenlik yaptım. 2 ay çalıştım. Birinci dönem vizeler dersler başladığı için ben bıraktım. Hatta o süreçte bütün okullar kapatılmış. Bende online olacak dersler. Bende zaten nefret ediyordum bu online derslerden. Denedim hatta. Zoom olarak birkaç ders verdim. Ama çocuklar

küçük olduğu için bütün derslere katılamıyor. İlgilenmiyor aileler. Eba lar var ama ben katılamadım. Şimdi derslerim daha önemli bu yüzden katılmadım. Hayır ben sadece derslerimle ilgileniyorum. Derslerimle ilgilendiğim için belki yazın ararım. Sınavlar oldu. Bu çocuklara tam hak veremecem düşündüğüm için. Bu yüzden bıraktım.” (Katılımcı*2)

“Çalıştım Gaziantep ve Bursa’da çalıştım. Pandemi geldi tamamen tatil oldu o zaman ben de başka işlerde çalıştım. Sonra yasak oldu çalışamadım. Ben yazları çalışıyordum ama bu yaz çalışamadım hep evdeydim. Bu Covid uzun sürecek ama belki bundan sonra çalışabilirim. (Katılımcı*17)

“Ben bir lojistik şirkette çalışıyorum.Şirket kötüleşti şimdi yatırımcı bekliyorlar. Okul açıldı sonra okula gittim. Şu an çalışmıyorum ama Covit olmasaydı ben yazları hep çalışıyorum okul varken uygun iş bulursam çalışıyorum ama şimdi çalışmıyorum iş bulmak zor ve ben kendimi geliştirmek istiyorum. Ben iş bakmadım çünkü şirket azaldı ve yatırımcı bekliyordu. Zordu şimdi herkes kötü.” (Katılımcı*18)

Tablo 4’ e bakıldığında Covid-19 sonrasında kadın ve erkek çalışan sayısının, Tablo 15 ile kıyaslandığında azaldığı anlaşılmaktadır. (Katılımcı*2) (Katılımcı*17) ve (Katılımcı*18) açıklamalarına göre çalışmaya devam edememelerindeki ilk ve en önemli etkenin, pandemi sonrasında yaşanan ekonomik sıkıntıların olduğunu aktarabiliriz. Ayrıca pandemiden sonra çevrimiçi eğitime geçiş bu alanda çalışan (ekonomik gelir sağlayan) katılımcıları olumsuz etkilemiştir.

Tablo 16. Covid-19 Salgını Sürecinde Ekonomik Hayata Etkilerine İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık (f)
Olumsuz etkiledi	13
Bir etkisi olmadı.	4
Olumlu etkiledi	3

Tüm dünyayı sağlık ve ekonomik olarak olumsuz etkileyen Covid-19, katılımcıları da en çok olumsuz anlamda etkilemiştir. Salgın sürecinde ekonomik hayatları olumsuz etkilenen katılımcılar (Katılımcı*1), (Katılımcı*2), (Katılımcı*4), (Katılımcı*7) (Katılımcı*9), (Katılımcı*11), (Katılımcı*12) ve (Katılımcı*18)’in görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yazları çalışırdım. İş olduğunda mesela tarımla. Bu yaz daha az çalıştım tarımla Covid-19 dan dolayı. Salgın olmasaydı yazın İstanbul ya da Ankara’ya tercüman olarak gidecektim. Ama salgından dolayı gidemedim... Beni ekonomik rahat olacaktım” (Katılımcı*1)

“Kötü etkilemiş. Dediğim gibi babamın dükkan kapatmış. Şimdi ekonomik durumumuz iyi değil gerçekten. Bütün kardeşlerim okuyorlar. Hiçbir kimse çalışmıyor. Mesela bazen kardeşim hafta sonu çalışıyor. Arazide çalışıyor. Zeytin olunca zeytin topluyor. Çünkü benim dört kardeşim var okulda. Bir kardeşimin dersi sabah diğer kardeşimin de ama başka telefon yok. Sınavları var bir kardeşimin 8. Sınıf, dersleri daha önemli. Benim derslerim var öyle. Yani bütün derslere katılamıyor. Birkaç telefon yok. Bilgisayar da yok bu duruma çok zorlandılar. Zeytin toplamak için gitti kardeşim bir iki hafta çalışmış. Yeni bir telefon aldık. Şimdi iki telefon oldu dersleri biraz daha iyi takip ediyorlar. Yani ben hiç çalışmadım. Çünkü ekonomik durumumuz iyiydi. Çalışmayı düşünmedim. Ama geçen yaz ben bir çalışayım kendimi ispat etmek için. Yeni bir iş arıcam ben. Ama olmadı geçen yaz bize çok misafirler geldi. Hatta bir akrabam bize geldi o kanser hastalığı. Bizde kaldı. Yani ev çok kalabalık olduğu için ben de tek kızım olduğum için anneme yardım etmeye çalıştım.” (Katılımcı*2)

“Benim için etkilemedi ama ailem için etkiledi. Önceden benim babam bazı günlerde nasıl diyim hani günlük olarak çalışıyordu. Her zaman değil ama olduğu zaman. Covidden sonra çalışmadı. Günlük işçi olarak ama ben burs alıyorum.” (Katılımcı*4)

“Her şey pahalı oldu mesela ev parası arttı. Gaz ücreti artı. İnternet bile arttı. Evde kalmak insanlar hep yemek yiyorlar para harcıyorlar. Hayat pahalı Covid-19 dan sonra. Gelir azaldı iş az, daha az ücret veriyorlar. Covid-19 dan sonra burs kesildi.” (Katılımcı*7)

“Yani büyük azaldı biraz, genel olarak işler çok azaldı. Bazen gitmiyorlar bazen iş olmuyor. Dışarıya çıkmak yasaklılar. Sıkıntılar yaşıyorlar. Ondandır. Babamın bir çiftliği var. Tavuklar var öyle. Evet biraz azaldı. Yani etkiledi biraz.” (Katılımcı*9)

“Mahvoldum. Yazın çalışıyordum. 10 15 bin. Geçen yaz fena oldum. Bir de ailem bana her şey bana. Ben bittim yani. Çalışmadım. Evde tek erkek benim. Ablam ve abim evlendi. Sadece 3 kız kardeşim kaldı. Onlar da okula gidiyorlar ama tembeller.” (Katılımcı*11)

“Beni etkilemedi ama her şey pahalı oldu. Yani. İsteddiğimiz her şey alamıyoruz her şey mesela. Evet, çünkü daha ucuzdu.” (Katılımcı*12)

“Yani beni olumsuz etkiledi. Ben şimdi çalışmıyorum ailem bana para gönderiyor. Ama yasaklar azalırsa ben yine iş bakacağım. Ama emin değilim çünkü zor şimdi” (Katılımcı*18)

Salgının ilanından sonraki süreçte tüm dünya ülkeleri ekonomik açıdan da olumsuz etkilendiği için, Tablo 16’da katılımcıların en çok olumsuz etkilenmesi beklenen bir durumdur. Ekonomik açıdan olumsuz etkilenen katılımcıların bazıları işten ayrılmak zorunda kalmış, bazıları herhangi bir işte çalışmasa bile ekonomik destekleyicilerinin (baba, kardeş, abi vb.) bu zaman diliminde çalışamaması da oldukça etkili olmuştur. Karantina dolayısıyla daha çok turizm ve hizmet sektöründe iş bulabilen katılımcılar, Covid-19 salgını sonrasında gelirlerinde azalma olduğunu belirtmişlerdir. Tüm bunların yanında ürünlerde, kiralara, gaz vb. yaşanan pahalılığın da geliri düşen katılımcıları bir kat daha zorladığı ifade edilebilir.

Diğer yandan, tablo 16’da Covid-19 salgını sürecinin ekonomik hayatlarında olumlu bir etkisi olduğunu söyleyen katılımcılardan (Katılımcı*13), (Katılımcı*19) ve (Katılımcı*20) cevapları aşağıdaki gibi olmuştur:

“Yani pandemi başlamadan masraflarım fazlaydı. Çünkü üniversiteye gidip geliyordum yol parası vardı, şu vardı, bu vardı. Ama şimdi hep evde kalıyoruz. İşten eve evden işe.” (Katılımcı*13)

“Benim ailem yardım ediyor hatta benim param kaldı çünkü ben okula gitmiyorum hep evdeyim. Okuldayken daha çok harcama yemek otobüs oluyordu ama şimdi hep evdeyim. Benim için iyi yani. Benim ailem bana her ay para veriyordu. Bizim gelirimiz soyle bizim abimiz yengemiz yurt dışından bize para gönderiyor.” (Katılımcı*19)

“Benim abilerim çalışıyorlar ve bana para veriyorlar okulda iken. Şimdi ben hep evdeyim. Vallahi param daha çok oldu. Çünkü okulda olunca dolmuş parası, yemek parası oluyordu. Şimdi ben para biriktiriyorum.” (Katılımcı*20)

Covid-19 salgını sürecinin ekonomik hayatlarında olumlu etkisini olduğunu söyleyen katılımcılar, yol, yemek vb. masrafları olmadığını belirtirken, ekonomik anlamda onları destekleyenlerin bu süreçte çalışmaya devam etmesinin de etkisini göz ardı etmemek gerekir.

Tablo 16’da Covid-19 salgını sürecinin ekonomik hayatlarında olumlu veya olumsuz herhangi bir etkisi olmadığını belirten katılımcılardan (Katılımcı*14), (Katılımcı*15) ve (Katılımcı*16) düşüncelerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

“Benim eşim çalışıyor. Etkilemedi. O normalde eczacı Ürdün’de okuduğu için diploması burda geçerli diil. Geçerli olmasına çalışıyor ama şimdi şu an hayvan çiftliği var. Tavuklar falan var. Yok olmadı.” (Katılımcı*14)

“Hayır değişmedi ben okula gidip geliyorum. Bursum alıyorum. Sadece okulda öğrenciler yok.” (Katılımcı*15)

“Aynı değişmedi. Benim babam doktor Suudi Arabistan’da. Savaş olunca biz Suudi Arabistan’a gittik. Babam orda çalışıyor. Abimler Türkiye’ye geldiler. Türkiye’de abilerim ve ablam var. Onlar yardım ediyorlar. Abilerim Bursa’da çalışıyor şirket kurdular.” (Katılımcı*16)

Katılımcıların Covid-19 salgını sürecinin ekonomik hayatlarında olumlu veya olumsuz herhangi bir etkisi olmamasında, bunlardan çalışanların işten çıkarılmamasına ek olarak, yurt dışından finansal desteklerinde kur farkından kaynaklı bir düşüş olmayıp aksine gelirlerinin arttığı çıkarımını yapabiliriz.

3.5 Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Sosyo-Kültürel Hayatına İlişkin Bulgular

Tablo 17. Covid-19 Salgını Sürecinde Sosyo-Kültürel Hayata Etkilerine İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık (f)
Olumsuz etkiledi (evde kalmak, arkadaşlarla görüşmemek vb.)	17
Bir etkisi olmadı. (aynı, pek değişmedi)	2
Olumlu etkiledi (zamanım arttı)	1

Tablo 17’ye bakıldığında Covid-19 salgını sürecinde sosyo-kültürel hayatı en çok olumsuz etkilemiştir. Salgın sürecinde bulaşma oranını en aza indirmek için uygulanan dönemsel ya da uzun vadeli sokağa çıkma yasakları katılımcıları sosyal hayattan uzaklaştırmıştır. Covid-19 pandemi sürecinden sosyo-kültürel hayatlarının olumsuz etkilendiğini dile getiren katılımcılardan (Katılımcı*1), (Katılımcı*2), (Katılımcı*4), (Katılımcı*7), (Katılımcı*8), (Katılımcı*9), (Katılımcı*13), (Katılımcı*16), (Katılımcı*18) ve (Katılımcı*20) şunları anlatmışlardır:

“Günlük hayatım. Mesela eskiden haftada üç veya dört gün futbol oynuyordum arkadaşlarımla artık onu yapamıyoruz. Dediğim gibi sadece koşmaya çıkıyorum. Ayda bir eğer futbol maçı olursa gidebiliyorum. Artık eskisi gibi değil. Evden o kadar çok çıkmıyoruz yani. Sosyal açıdan geri yanı eskisi gibi değil. Gezmeyi seven bir kişiyim ailem akrabalarım yanına giderdim gezerdim, futbol oynardım koşmaya çıkardım. Çok aktiviteler

yapardım severdim. Salgından sonra eskisi gibi yapmıyoruz. Hafta da bir ya da iki defa yapıyorum.” (Katılımcı*1)

“Yani bütün gün evdeyim. Geçen sene 3 /4 ay evden hiç çıkmadım gerçekten. Sadece evde oturuyorum. Evde elektrik yok. Aşağı bir akrabam var. Orda elektrik var. Ama benim bir sınavım var. Elektrik kesik şarjım yok ödevimi 12’ye kadar göndermem lazım. Yol nasıl deyim 10 dakika falan sürüyor. Ben eve gelince sanki canım çıkıyor. Çok zorlandım. Ben uzun süre hiç yürümedim. Kaslar falan hiçbir fiziksel falan yapmadım. Biraz kilo aldım şişko oldum biraz. Mesela Covid-19 olmasaydı üniversitede olucam. Her sabah üniversiteye gidicem, arkadaşlarımla buluşcam. Hayat daha güzel oluyordu. En azından evden çıkıyorum. Yurttan 10 dakika yürüme var. Arkadaşımla her akşam yürümeye çıkıyoruz. Şimdi bu yok, hepsi.”(Katılımcı*2)

“Ben şimdi arkadaşlarımı göremiyorum. Hiçbir yere çıkamıyorum. Mesela ben güneşi göremiyorum bazen, bazı günlerde. Daha doğrusu bazı günlerde ben güneşi görürüm çünkü ben hep evde otururum. Oyle. Yani hiç kimseyle karşılaşamıyorum, hiç kimseyle konuşamıyorum sadece ailem var. Çok sıkıcı. Ben üniversitedeydim. Yurtta kalıyordum. Arkadaşlarımla seyahate çıkıyorduk. Okuyorduk, çalışıyorduk. Oyle çok güzeldi. Ama artık hiç gezme yok.” (Katılımcı*4)

“Kardeşlerimle kalıyordum annem yoktu babam vardı ben çok yoruluyordum. 4 kardeşim çok yaramazdı okula gitmiyorlardı. Başka dil öğrenmeye mesela İngilizce öğrenmeye çalıştım. Spor yapıyordum evde. Yemekler öğrenmeye çalıştım. Çocuklar için özel online kurslar ızlıyordum. Türkçemi geliştirmek için kurslara katıldım. Ama okula gitmeyince kötü oldu. Çünkü diğer üniversiteler okula gidiyor biz gitmiyorduk.” (Katılımcı*7)

“Mesela kısaltmalar biraz sıkıcı. Mesela ben yeğenlerimle çok seviyorum. Onlar bize uzakta oturuyorlar. Ben başka yerde. Onlara gidip dönmek için gece tercih ediyordum. Yollar boş diye. E şimdi saat 9 evde olmam gerektiği için tamamen trafik başladığı an biteceği an çıkıp dönüyordum. 1.5 2 saat zamanımı alıyor trafik. Sabah okul, sonra okula gidecez ama online okul yok. İşte o zaman tekrar zaman alacak. İşte geçen dönem oyle oldu. Mesela trafiğe çıkmıyorduk çünkü Korona başladığında bir suru kısaltmalar getirmişler, çıkma yasağı tamamen koymuşlar. İnsanlar kimse çıkmıyor. O zaman mesela ödevlerimi rahatça bitiriyordum. Çeviriler hocalar çok video veriyorlardı. O zaman güzel bir şekilde çeviriyordum, yazıyordum, koyuyordum. Bazen hoca istediğinden fazla yapıyordum. Altyazılı bile bir kere denedim mesela oyle yaptım hoca için. Mesela abim Katar’da çalışıyor onların videoları düzeltiltim,koydum alt yazı ile bir program Tv’de çıkmış. Ama ben artık yetişemiyorum programları bile sildim.”(Katılımcı*8)

“Genelde okul olunca okula gidiyorum. Zamanım genellikle okulla geçiyor. Ama şimdi genel evde çok sıkılıyorum. Ben genel olarak fazla çıkmıyorum evden. Sadece okula. Bir de arkadaşlarım okulda buluşuyoruz. Ama şimdi

genelde evde vakit geçir. Bazı arkadaşlar burda bazıları yok. Burda çok az arkadaş var.” (Katılımcı*9)

“Aslında ben çok gezgin bir insanım, gezmeyi seven bir insanım. Covid-19 yüzünden artık bir yere gidemiyoruz yani. Piknik falan yapamıyoruz. Öyle diyebilirim. Yaklaşık ben her gün en az bir saat gezicem ya da çevremde yakın mesela yakın mesafede illa ki evden çıkıp gezmek istiyorum. Ama artık o alışkanlık iptal oldu.” (Katılımcı*13)

“Eğitim internetten olunca ben abimlerin yanına geldim. Geçen hafta özel bir yurda çıktım. Kimseyi tanımıyorum. Covid olduğu için de herkes odada tek kalıyor. Benim arkadaşlarım vardı okulda ama görüşemiyorum. Yeni arkadaşlarla da tanışamıyorum. Çünkü maske var, salgın var. Uzak durmak gerekiyor hasta olmamak için. Odamda yalnızım. Çok az dışarı çıkıyorum. Makale okuyorum video, facebook, instagram bakıyorum. Arkadaşlarımla telefonda konuşuyorum. Ailemle konuşuyorum. Yurttayım. Sıkılıyorum.” (Katılımcı*16)

“Ben önceden saat beşte işten çıkıyordum. Çalıştığım şirket arabası vardı arabayla her yere gidebiliyordum arkadaşlarla. Ben evde kalmayı tercih etmiyorum. Evden çıkmayı severim ben arkadaşlarımla beraber. Ama ben evde tek oturmayı seviyorum, ben alıştım artık. Evdeyken Word excel yapıyorum kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Effect programları baktım bir de İngilizçemi geliştirdim. Konuşma olarak. Youtube den filmler izledim falan.” (Katılımcı*18)

“Aslında ben evde oturmayı seven biriym ama kısıtlama olduktan sonra insanın canı sıkılıyor ve çıkmak istiyor. Mesela arkadaşım gel dedi yok gelemem. Bir yere gitmek istiyoruz. Evde uzun süre kaldık sonra dışarı çıkmak olunca biz rahatsız hissetmeye başladık. Sonra sanki alışmadık. Midem bulandı falan hissediyorum. Mesela babam ilk olarak izin verdi sonra yok çıkmıyorum dedim, Korona var dedim. Gidersek nereye gideceğ geç mi kalacağız korkmaya başladık. Yani onu biraz tembellik oldu. Ama eskiden arkadaşlarımla giderdim, gidebilirdim alışverişe. Mesela ben gençlik merkezine giderdik etkinlik falan için ama sonra yan Covid bize kısıtlama çıkmayım, gelmeyim bu faaliyetlere falan oldu. Abla gidiyorum ama yani gitmiyorum. Bir de piknik varsa. Bir de üniversitede hep bir seminer vardı etkinlik vardı. Ama şimdi yani. Çıkıyoruz. biraz ilişkilerimizi geliştirirdik ama şimdi yok arkadaşlarla görüşmüyoruz.” (Katılımcı*19)

“Yani hep evdeyiz, dışarda olmak yasak. Eskiden okul vardı geziyorduk arkadaşlarla, kafelere giderdik. Şimdi hep evdeyiz. Sadece belli saatlerde çıkıp geliyoruz. Çünkü benim annem babam yaşlı insanlar.” (Katılımcı*20)

Katılımcıların sosyal ortamlarından uzak kalmaları tablo 17’de Covid-19 salgını sürecinde sosyo-kültürel hayatı olumsuz etkileyen en önemli faktördür. Aile

veya arkadaşlarıyla fiziki olarak görüşemeyen katılımcılar, bu durumdan rahatsız olduklarını, sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Uzun süre evde kalmak, salgından önceki zamanlardaki gibi aktiviteleri yapamamak veya azaltmak zorunda kalmak katılımcıları etkilemiştir. Üniversite arkadaşlarıyla iletişim, etkinliklere katılma durumlarını da özlediklerini belirtmişlerdir. Bu süreçte daha çok internet ve sosyal medyada vakit geçirdiklerini de dile getirmişlerdir.

Tablo 17’de yer alan Covid-19 salgını sürecinin sosyo-kültürel hayata etkilerine ilişkin değişme olmadığını ileten katılımcılardan (Katılımcı*11) ve (Katılımcı*14) düşüncelerini şu sözlerle anlatmışlardır:

“Etkilemedi. Ben değişiklik olmadı. Ben zaten böyle. Ben hep odamda ders çalışırım.” (Katılımcı*11)

“Evde daha çok zaman geçirmeye başladık doğal olarak. Bazı kişilerle hani görüşmemeye başladık. Görüşmedik. Pek bir şey değişmedi aslında. Yok hep aynıydı. Hepsi yani.” (Katılımcı*14)

(Katılımcı*11) ve (Katılımcı*14)’ün açıklamalarından Covid-19 salgınından önceki sosyo-kültürel hayatlarında da daha çok evde vakit geçirdikleri, aktivite, etkinlik, aile veya arkadaşlarıyla sık sık bir araya gelmedikleri anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Covid-19 salgınının sosyo-kültürel hayatı olumlu etkilendiğini dile getiren Katılımcı*10’un cevabı aşağıdaki gibi olmuştur:

“Yani aslında çok şeyler değişti. Mesela okula gidip kaybettiğim zaman yerine kurslara,dernekler online olarak katılıyorum. Ya da araştırma ya da projeler varsa onlara katılıyorum. Online kurslar. Yani kendi hayatımı ilgilenecek zaman buldum. Bir kitap okumak isterim onu okurum. Videolar izlerim. İstedığım kurslara katılma zamanım oldu. Oyle işte. Korona olmadan okula gidiyorduk eve geliyorduk onun derslerine çalışıyorduk. Sınavlar vardı sınavları sevmiyorum ödev benim iyi daha iyi olurdu. Onu da etkile mesela ödev yapmak benim Türkçemi geliştirdi. Biz arkadaşlarımızla twitter açıyoruz saatlerce konuşuyoruz. Aynı.” (Katılımcı*10)

(Katılımcı*10) sosyal hayattan kopmadığı ve arkadaşlarıyla iletişim kurmaya internet üzerinden devam ettiği anlaşılmaktadır. Covid-19 sonrasındaki süreçte online platformlarda sosyalleşirken, kendine zaman ayırabilmesinden, kurslara katılma imkanı olmasından dolayı memnun olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla bu kişi pandemi döneminde değişen sosyal ortamını olumlu olarak değerlendirmektedir.

Öte yandan, kamusal alanlarda daha az görünmeleri, tedavi/koruyucu hizmetlerine ulaşmada ayrımcılığa uğramaları, farklı ırk ve etnik kökenlerinden dolayı virüse karşı bağışıklıklarının daha güçlü olduğunun düşünülmesi ya da virüsü sahaya yaymakla suçlanmalar gibi sebeplerle göçmenler, dünyanın farklı yerlerinde pandemi sürecini zor şartlarda ve savunmasız geçiren gruplardan biri olarak görülmüştür (Broid 2020). Dünya genelinde pandemi sürecinde göçmenlere yönelik ayrımcı, zenofobik davranışların arttığı, yapılan çalışmalarla ortaya çıkmıştır (Jeung vd., 2020; Cheng, 2020; IOM, 2020b). Yapılan başka bir araştırmada da, pandemi sonrasında zenofobik tutumların arttığına dair saha çalışmaları incelenmiş olup; bu konuda daha detaylı çalışmaların eksikliğine de vurgu yapılmıştır (Bozbağ, 2021).

Tablo 18. Covid-19 Salgını Sürecinde Çevredeki İnsanların Tutumuna İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık(f)
Herhangi bir değişim olmadı/ aynı	20
Tutumları olumsuz olarak değişti	
Tutumları olumlu olarak değişti	

Tablo 18'ye göre, katılımcıların tümü Covid-19 salgını sürecinde çevrelerindeki insanların tutumlarında herhangi bir değişim olmadığını ifade etmiştir. Bu konuda katılımcılardan (Katılımcı*1), (Katılımcı*8), (Katılımcı*16), (Katılımcı*19) ve (Katılımcı*20)'nin cevapları şu şekildedir:

“Salgından dolayı evden çıkamadım. Hep evdeydim zaten. Farklı bir şey olmadı.” (Katılımcı*1)

“Arkadaşlarım aynı. Biz ne zaman görüşürsek aynı değişmez. Ailemde zaten değişmez. Uzak tanıdıklarım aynı. Uzak, dokunmadan merhaba.” (Katılımcı*8)

“Aynı. Değişmedi.” (Katılımcı*16)

“Yok olmadı biz hep aynıyız maşaAllah.” (Katılımcı*19)

“Yok yok olmadı zaten pek kimseyi göremiyoruz evdeyiz. Olmadı hiç.”
(Katılımcı*20)

Covid-19 salgını sürecinde çevredeki insanların tutumuna ilişkin katılımcıların değişik bir tutumla karşılaşmamalarında, sokağa çıkma yasaklarından dolayı evde kalmalarının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 19. Covid-19 Salgını Sürecinde Türk Toplumuna Uyum Sağlamaya İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık(f)
Herhangi bir değişim olmadı/ aynı	18
Tutumları olumsuz olarak değişti	1
Tutumları olumlu olarak değişti	1

Katılımcılardan (Katılımcı*3), (Katılımcı*8), (Katılımcı*9),(Katılımcı*19) ve (Katılımcı*20)’nin Covid-19 salgını sürecinde Türk toplumuna uyum sağlamaya ilişkin herhangi bir değişim olmadığını söylemişlerdir.

“Hayır bi değişiklik olmanı. Her zamanki gibi. Aynı.” (Katılımcı*3)

“Hayır, tanıdığım tanıdıklarım aynı. Bir şey değişmedi beni tanıyanlar aynı da aynı davranışlar tanımayanlar da aynı davranışlar.” (Katılımcı*8)

“Hayır yani ben genelde komşularla onlarla konuşurum. Ama bir sıkıntı olmadı. Zaten onlar evden çıkmıyorlar. İstemiyorlar. Diğerleri normal. Bir sıkıntı yaşanmadı.”(Katılımcı*9)

“Hayır olmadı burada bizim komşularımız var Türk, onlar iyiler bize hep iyi davranıyorlar.” (Katılımcı*20)

Katılımcıların çoğunun Covid-19 salgını sürecinde çevredeki insanların tutumlarında herhangi bir farklılık görmemesini ve Covid-19 salgını sürecinde Türk toplumuna uyum sağlamaya ilişkin herhangi bir değişim olmamasının nedenini yine pandemi döneminde insanların fiziki olarak bir araya gelememelerine bağlayabilmek mümkündür.

Covid-19 salgını sürecinde Türk toplumuna uyum sağlamaya ilişkin olumsuz anlamda bir değişme olduğunu ifade eden tek kişi olan (Katılımcı*4) ise şunları söylemiştir:

“Ben geçen hafta annemi doktora götürdüm. Yanında tercüman gittim. İki kadın vardı biz onlardan önce. Kadınlar içeri girdi ben de kendime hakım olmadım. Sonra bir kadın “siz burda napıyorsunuz, siz covidlisiz”, hanı yanı Covid-19 u biz getiriyorsunuz gibi. Covid-19 bizim yüzümüzden oldu oyle söyleyebilirim. Ben de susamadım fırçaladım. O da özür diledi falan. Ama normal hayatımızda bu şeylerle çok karşılaşıyoruz. Üniversitedeyken arkadaşlarım çok iyiydi. Çok iyilerdi. Ben onları çok severdim. Onlarda böyle bir şeyler yok. Sonuçta biz Türkçe biliyoruz ya onlar o kadar çok zorlanamıyorlar. Biz onları anlıyoruz falan. Ama benim annem babam Türkçe bilmediği için böyle oluyor. Azarlamalar falan. Suriyeliler Covid hastası olmuyorlar. Sebebi soruyorlar bize. Mesela “siz Covidi neden olmuyorsunuz, biz oluyoruz” oyle soruyorlar. Ben de çok şaşıyorum. Ne diyorsunuz sonuçta biz sizin gibi. Burda oyle ama diğer başka illeri bilmiyorum. Şaşıyorum belki onlar bizim gibi önlemleri almıyorlar. Bilmiyorum. Onlar neden oyle düşünüyorlar bilmiyorum. Sonuçta biz de onlar gibi. Şaşakalıyorum da bazı zamanlarda gülüyorum. Bazı zamanlarda Turkler gibi bizim yemeklerimiz, Turklerden farksız. Onlara böyle açıklıyorum. Belki ırk olarak mesela bizim tırnaklarımız farklı ama biz de şey oluyoruz.”(Katılımcı*4)

Dünyanın farklı ülkelerinde yukarıda ifade edilen olumsuz örneklerle rağmen, tablo 19’a göre, Covid-19 salgını sürecinde Suriyeli öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Türk toplumunun kendilerine yönelik tutumlarında olumsuz anlamda herhangi bir değişim gözlemlemediğini belirtmesi, Türkiye ve Türk toplumu adına olumlu bir husus arz eder. Katılımcıların ifadelerinden, bunda din birliği başta olmak üzere, kültürel yakınlığın önemli bir etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, istisnai bir durum teşkil etse de, (Katılımcı*4)’ün bir olumsuzluğu tecrübe etmesini de kayda geçmek gerekmektedir.

Covid-19 salgını sürecinde Türk toplumuna uyum sağlamaya ilişkin olumlu değişim yaşandığını belirten (Katılımcı*17) buna dair düşüncesini aşağıdaki gibi anlatmıştır:

“Hayır. Hatta şöyle oldu pandemide Türk hocalar, öğrenciler daha çok proje yaptılar. Sesimizi çıkarmamızı istediler. Bu projeler çok iyi oldu mutlu oldum yani. (Katılımcı*17)

(Katılımcı*17)’in daha önce paylaşılan tablo 18’de Covid-19 salgını sürecinde çevredeki insanların tutumuna ilişkin olumsuz bir değişme yaşamaması ile Covid-19 salgını sürecinde Türk toplumuna uyum sağlamaya ilişkin olumlu bir

değişim olduğunu belirtmesi olası ve bağlantılı bir durumdur. Covid-19 pandemi sürecinde fiziki olarak bir araya gelememelerine karşın, sosyal platformlarda yapılan etkinliklere arkadaşlarıyla katılmış olan (Katılımcı*17)'nin, hocaları tarafından daha çok desteklendiğini ifade etmesi olumlu anlamda değişme yaşadığını düşündürmüştür.

Tablo 20. Covid-19 Salgını Sürecinde Genel Olarak Toplumun Tutumunu İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık(f)
Herhangi bir değişim olmadı/ aynı	17
Tutumları olumsuz olarak değişti	2
Tutumları olumlu olarak değişti	1

Tablo 20’de Covid-19 salgını sürecinde genel olarak toplumun tutumuna ilişkin alt temalara yer verilmiştir. Herhangi bir değişim olmadığına ilişkin (Katılımcı*10), (Katılımcı*12) ve (Katılımcı*14) düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Hayır. Hiçbir şey değişmedi.”(Katılımcı*10)

“Hayır bir değişiklik olmadı. Aynı. Hayır.” (Katılımcı*12)

“Yok olmadı herkes normal eşit davrandı.” (Katılımcı*14)

“Yani olmadı demiştim ya herkes iyi davranıyor. Benim arkadaşlarım komşularım iyiler ben memnunum yani.” (Katılımcı*20)

Katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde genel olarak toplumun tutumuna ilişkin herhangi bir değişim olmadığını söylemelerinde, karantinada evde kalmaları, eğitimin çevrimiçi olmasıyla toplumla olan iletişimin eskiye oranla azalmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Covid-19 salgını sürecinde genel olarak toplumun tutumuna ilişkin (Katılımcı*1) ve (Katılımcı*4) olumsuz değişim olduğunu şu sözlerle anlatmıştır:

“Suriyeliler Covid hastası olmuyorlar. Sebebi soruyorlar bize. Mesela “siz covidı neden olmuyorsunuz, biz oluyoruz” oyle soruyorlar. Ben de çok şaşıyorum. Ne diyorsunuz sonuçta biz sizin gibi. Burda oyle ama diğer başka illeri bilmiyorum. Şaşıyorum belki onlar bizim gibi önlemleri almıyorlar. Bilmiyorum. Onlar neden oyle düşünüyorlar bilmiyorum. Sonuçta biz de onlar gibi. Şaşakalıyorum da bazı zamanlarda gülüyorum. Bazı zamanlarda Turkler gibi bizim yemeklerimiz, Turklerden farksız. Onlara böyle açıklıyorum. Belki ırk olarak mesela bizim tırnaklarımız farklı ama biz de şey oluyoruz.”(Katılımcı*14)

Bu ifadelere göre, Covid-19 salgını sürecinde katılımcıların Covid-19 virüsüne yakalanmamaları üzerinden ayrımcılığa uğradıklarını söyleyebiliriz. Vaka sayılarındaki artışla birlikte bir kısım göçmenin Covid-19 sürecinde ayrımcılığa maruz kaldığına buradaki yaşanan durumu örnek olarak verebiliriz. Ayrımcılığa uğrayan katılımcıların Türklerden farklı olmadıklarını ve bu olumsuz tutumu hak etmedikleri şeklinde yorumlayabiliriz.

Covid-19 salgını sürecinde genel olarak toplumun tutumunu ilişkin olumlu değişim olduğunu söyleyen (Katılımcı*17) şunları dile getirmiştir:

“Hayır. Dedim ya bize yani göçmenlere daha çok ilgilenmeye başladılar. Bizim sesimiz olmasını istediler. Sesi az çıkanlar artık konuşmaya başladı. Bu çok iyi oldu bence.” (Katılımcı*17)

Tablo 20’deki Covid-19 salgını sürecinde genel olarak toplumun tutumuna ilişkin alt temalarda olumsuz değişim yaşayan 2 katılımcı olduğu gibi, olumlu değişim yaşayan da 1 katılımcı olmuştur. Covid-19 salgını sürecinde bu kişiyle daha fazla ilgilenildiği ve bu kişinin bu durumdan memnun olduğu anlaşılmaktadır. Covid-19 salgını sürecinde Türk toplumuna uyum sağlamaya ilişkin olumsuz değişim olmadığını söyleyen katılımcı, aynı zamanda genel olarak toplumun tutumlarına ilişkin verilerle benzerlik göstermektedir.

3.6. Katılımcıların Covid-19 Salgını Sürecindeki Psikolojilerine İlişkin Bulgular

Araştırma bulgularının verildiği bu başlık altında katılımcıların Covid-19 salgını sürecinden psikolojik olarak etkilenip etkilenmedikleri, etkilenmişler ise bunun hangi anlamda olduğuna, kendilerini ne ölçüde tedirgin veya güvende hissettiklerine, karantina zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 21. Covid-19 Salgını Sürecinin Psikolojik Etkisine İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık(f)
Herhangi bir değişim olmadı/ aynı	3
Tutumları olumsuz olarak değişti	16
Tutumları olumlu olarak değişti	1

Tablo 21’de Covid-19 salgını sürecinin katılımcılar üzerindeki psikolojik etkilerine ilişkin alt temalara yer verilmiştir. Katılımcıların %80’inin bu süreçte olumsuz etkilendiği görülmektedir. Psikolojik anlamda olumsuz etkilenen katılımcılardan (Katılımcı*2), (Katılımcı*4), (Katılımcı*7), (Katılımcı*9), (Katılımcı*13), (Katılımcı*19) ve (Katılımcı*20) hissettiklerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Ben bu süreçte psikolojik olarak kendimi çok kötü hissediyorum. Çünkü ben sadece evde günüm. Derslerime çalışıyorum. Mesela ben 24 yaşındayım bir süre hayatım evde kalıcım bu benim için çok kötü etkilemiş. Keşke arkadaşlarımla vakit geçirmek lazım. Hayat keşfetmek lazım. Böyle düşünüyorum ama Corona olduğu için ben sadece evdeyim. Evet ödevlerimi yapıyorum, derslerimi yapıyorum, ailemle oturuyorum. Evet aileyle oturmak güzel ama bütün gün vakit. Ben yeni bir şey keşfetmek istiyorum, yeni bir şey yapmak istiyorum. Bu yüzden bazen canım çok yorgun hissediyorum. Bu yaz tatilinde en azından bulunduğum ilden çıkmak tatil yapmak istiyorum. Sıkıldım çok sıkıldım. Yeni bir hayat başlamak istiyorum.” (Katılımcı*2)

“Ben çok sinirli oldum. Daha önceden çok sakındım. Sınırlanamıyordum ama şimdi hemen sinirleniyorum. Sıkılıyorum. Hayat soyle hissediyorum hayat boş gibi hissediyorum. Biz hiçbir şey yapamıyoruz. Hanı biz neden yaşıyoruz bazen onu soruyorum kendime. Çünkü bizim günümüz oyle gidiyor biz hiçbir şey yapamıyoruz. Hanı ben derslerime giriyorum ama ben çalışamıyorum.” (Katılımcı*4)

“Olumsuz etkiledi. Yeni mesela dışarıya çıkmaktan korkuyordum. Aileme bir şey olmaktan eşime aileme anneme korkuyordum. Anneme yanı aileme bulaştıktan sonra daha da korkuyordum. Okul olarak hep online olmaktan korkuyorum, endişelerim var. Daha önce kardeşlerim bende kaldığı için kötü hissediyorum kendimi. Çünkü hiç dışarı çıkmıyor çocuk hep oynamak istiyor oyle. Covid olduğundan dolayı ailem burada deildi. Almanya ya gittiler. Biraz psikolojim kötü oldu. Şimdiye kadar bir hocayla psikiyatri görüşüyorum.

Sadece konuşuyoruz. 5 aydır gidiyorum. Şimdi daha iyi hissediyorum.” (Katılımcı*7)

“Evde, ailem var, vakit geçiriyorum bir de en çok mutfakta. Ben tatlı yapmayı seviyorum sıkılınca pasta yapmayı seviyorum. Bazen evden çıkmak istiyorum ama bazen olumsuz oluyor. Maske takmak yani dışardan fazla rahat etmiyoruz. Bazen ablam var yanına gidiyorum. Yanı şimdi en çok okulla ilgileniyorum sıkılınca. Bazen kitap okuyorum. Ben genelde okula yürüyerek gidiyorum. Bu dönem etkiledi yanı hiç çıkmıyorum için.” (Katılımcı*9)

“Aslında böyle çok canlı biriydim sanki böyle sakın birine benzedim. Mesela ben pandemi başlamadan önce bunu yapcam bunu edecem buraya gidicem oyle konuşuyordum. Pandemiden sonra yok onu yapmayalım diyorum, yok bu olmasın diyorum.” (Katılımcı*13)

“Ben çok şaşırdım acaba eskiden insanlar nasıl oldu böyle olunca çok aratırdım. İnsanlar ne yaptı çok eskiden. Ben her şeye kolonya sıkamak olunca çok titiz oldum. Sevmiyorum ben bu kadar rahat olmak istiyorum. Korkuyorum hastalık bulaşır diye de ama rahat olmak benim için önemli.” (Katılımcı*19)

“Ben offff yanı çok sıkıldım evde olmak sürekli. Sıkıldım ve daha sinirli oldum sanki. Çünkü televizyon izliyorum, video izliyorum sonra yine evdeyim. İnternette kurslara katıldım, İngilizce öğrendim biraz daha. Derslerim de vardı çok okuma yaptım evde. Çünkü yazılı ödevlerimiz vardı. Annem babam bana sen çabuk sinirleniyorsun diyorlar. Galiba haklılar. Gezmeye gidemiyorum, arkadaşlarımı göremiyorum. Sadece abim geliyor bize alışveriş getirip gidiyor. Ondan yanı. Sinirli oldum ben.” (Katılımcı*20)

Covid-19 salgın sürecinde katılımcıların psikolojik olarak olumsuz yönde etkilendikleri anlaşılrken; bunların sosyal ve fiziki hayatlarının kısıtlanması sebebiyle sıkılmış oldukları görülmektedir. Salgının olumsuz etkisi bazı katılımcılarda ise eskiye göre biraz daha sinirli olma şeklinde olmuştur.

Uzun ve belirsiz süreleri olan salgın sürecinde katılımcıların psikolojik olarak olumsuz etkilenmeleri de tahminlerle uyusmaktadır. Bunun ilgili olarak yapılan birkaç çalışmada, salgın dönemlerinde yaşanan belirsizliklerle birlikte hastalık kapma endişesinin neden olduğu korku, mutsuzluk, ümitsizlik, çaresizlik gibi olumsuz duyguların da, bu süreçte salgın gibi yayıldığı tespit edilmiştir. (Wu vd., 2009; Sim vd., 2010). SARS salgınının Hong Kong halkının ruh sağlığı üzerindeki etkilerini araştıran bir çalışmada, kişilerin ruh sağlığının bu salgın sürecinde kötüleştiği, bireylerin yüksek düzeyde çaresiz, dehşete kapılmış ve kaygılı hissettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu kişilerin bir kısmında (%16) travma

sonrası belirtiler görülürken; önemli bir kısmının da salgın sonrasında (%40) aile veya iş ortamında stres düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir (Lau vd., 2005). Meksika'da yapılan benzer çalışmada influenza salgınının medyada geniş yer almasından sonra bireylerin risk algısının ve belirsizlik tehdidi karşısında korku düzeylerinin ciddi oranda arttığı ve yaşam kalitesinin azaldığı bulunmuştur (Jones ve Salathe, 2009; Van Hoek vd., 2011). Araştırma sürecinde kişisel gözlemlerime göre Türkiye'deki üniversitelerde eğitim alan Türk öğrencilerin de Covid-19 pandemisinden psikolojik açıdan olumsuz etkilendiklerini düşünmekteyim.

Öte yandan, tablo 21'ye göre, Covid-19 salgını sürecinin kendisini psikolojik olarak olumlu etkilediğini dile getiren (Katılımcı*8) ise şunları anlatmıştır:

“Tam tersi evlenme fırsatım oldu. Düğün müğün olmasın öyle gürültü falan da olmasın evlendim. Çok şükür rahat bir şekilde istediğin şekilde. Sabit bir işte çalışmadığım için işten çıkmadım. Normal hayat. Okulum için güzele gittiği için etkilemedi.” (Katılımcı*8)

(Katılımcı*8)'in psikolojik olarak Covid-19 salgını sürecinde olumlu etkilenmesinde sabit bir işte çalışmak zorunda olmamasının ve evlenmesinin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Covid-19 salgını sürecinde psikolojik olarak olumsuz etkilenen katılımcıların, sosyal, fiziki ve ekonomik hayat bakımından daha az imkanlara sahip olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tablo 22. Karantina Sürelerinin Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık (f)
Okul dersleri, ödevler ve sınavlar	18
İnternet. sosyal medya	17
Online seminer/ etkinlik/ kurs ve (Türkçe/ İngilizce) Dil beceresini geliştirme, yeni bir dil öğrenme	8
Aileyle birlikte vakit geçirme, ev işlerine yardım etme	9

Tablo 22’de karantina sürelerinin nasıl değerlendirildiğine ilişkin alt temalardan okul dersleri, ödevler ve sınavlar cevabını veren katılımcılardan (Katılımcı*5), (Katılımcı*10), (Katılımcı*15) ve (Katılımcı*16) şunları söylemiştir:

“Hocalar çok ödev veriyor. Ödevlerim çok. İnternet, sosyal medya falan. Oyle.” (Katılımcı*5)

“Yani ilk zamanlarda çok boş zamanımız oldu ama daha sonralarda dizi izlerdik bir şeyler yapardık. Ama daha sonra okul başladı ve vize ve final ödevini aynı zamanda verdik biz. Sıkılmaya bile vakit olmadı.” (Katılımcı*10)

“Dersler, videolar... vizeler ve finaller aynı anda oldular. Çok zorlandım.” (Katılımcı*15)

“Dersler vardı,ödevler vardı. Vize, final vardı. Biz çok kitap okuduk ödevler için. Dersler için ayrı kitapları okuduk.” (Katılımcı*16)

Tablo 22’deki araştırma bulgularına göre karantina sürecinde internet/ sosyal medyada zaman geçiren katılımcıların yanıtları şu şekilde olmuştur:

“Hep evde. Telefonla bir de derslerle. Oyle.” (Katılımcı*12)

“Bazen internet açıyorum. Sayfalarda şey yapıyorum, videolar izliyorum, film izliyorum yada arkadaşlarımı arıyorum, ailemi arıyorum. Oyle geçiriyorum işte.” (Katılımcı*13)

Karantina sürecini online seminer/ etkinlik/ kurs ve (Türkçe/ İngilizce) dil beceresini geliştirme /yeni bir dil öğrenme ile değerlendiren (Katılımcı*1), (Katılımcı*7) ve (Katılımcı*17) şu sözleri aktarmışlardır:

“Ders çalışarak mesela evde fazla kitap okuyarak. İngilizceyi geliştirerek geçirdim. Vakti değerlendirmeye çalıştım.” (Katılımcı*1, 23.03.2021,s.5)

“Ben ailem Almanya’ya gitmeden ben evlendim. Ben önce kardeşlerimle kalıyordum. Evlendim. Ailemle iken karantinada mesela kardeşlerimle evde kaldım için oyun oynuyorduk, spor yapıyorduk, Kuran okuyorduk. Kardeşlerim Turçeyi çok iyi biliyorlar onlarla konuşuyordum. Yemek yapıyordum ev işleri falan yapıyordum sadece oyle.” (Katılımcı*7)

“Pek bişiy yapamadım aslında. Oturup duruyorum hep. Dersler olmayınca diziler izliyorum. Zaman geçiştirmeye çalışıyorum. Sosyal medyalarda okuyorum yani fazla zaman geçirdim. Bir de şimdiki gibi online eğitimler görüşmeler başka bişiyelere de vardı onlara katıldım. Pandemi olmasaydı açık yerler muzeler,parklar gidebilirdik. Piknik bile yapamadım. Yani o ortamı özledim. Ben tam okula alıştım ama sonra 0 ‘a döndük yani. Ama en çok dersler uzaktan anlamak ağır geliyor. Pdf atıyorlar ama anlaşılmıyor zor.” (Katılımcı*17)

Karantina sürecini ailesiyle birlikte veya ev işlerine yardımla geçirdiğini söyleyen katılımcılardan (Katılımcı*2), (Katılımcı*4), (Katılımcı*9) ve (Katılımcı*19) cevapları şu şekilde olmuştur:

“Ders çalışarak mesela evde fazla kitap okuyarak. Dersler, ödevler vardı. Dediğim gibi anneme yarım ettim. Bir yakınımız bize gelmişti. Kanser hastası, biz de kalmıştı. Misafirler vardı.” (Katılımcı*2, 23.03.2021,s.4)

“Temizlik yapıyordum anneme yardım ediyordum. Ama bazen televizyon izliyorum birkaç dizi izliyorum. Vakit geçiriyorum.” (Katılımcı*4)

“Evde, ailem var vakit geçiriyorum bir de en çok mutfakta. Ben tatlı yapmayı seviyorum sıkılınca pasta yapmayı seviyorum. Bazen evden çıkmak istiyorum ama bazen olumsuz oluyor. Maske takmak yani dışardan fazla rahat etmiyoruz. Bazen ablam var yanına gidiyorum. Yani şimdi en çok okulla ilgileniyorum sıkılınca. Bazen kitap okuyorum. Ben genelde okula yürüyerek gidiyorum. Bu dönem etkiledi yani hiç çıkmıyorum için.” (Katılımcı*9)

“Evde kalmaktan sıkıldım. Dışarı çıkmak istiyorum eskiden istediğim zaman. Ama annem, babam onlar yaşlı ve ben dikkat etmem gerekiyor. Sıkıldım yani sıkıcı hep evde olmak.” (Katılımcı*19)

Tablo 22’ye bakıldığında karantina sürelerinin nasıl değerlendirildiğine ilişkin alt temalarda katılımcıların yüzyüze eğitimden sonra mecburi olarak geçilen

çevrimiçi eğitimlerine devam ederken daha çok internette zaman geçirdiklerini anlayabilmekteyiz. Çevrimiçi eğitimin yanı sıra kısıtlı bir alanda olduklarını düşündüğümüzde, görüşlerinin bu şekilde olması beklenen bir durumdur.

Tablo 23. Covid-19 Salgını Sürecinde Tedirgin Veya Güvende Hissedildiğine İlişkin Alt Temalar

Alt Temalar	Sıklık (f)
Herhangi bir değişim olmadı	6
Olumsuz anlamda değişim oldu Daha tedirgin, endişeli, karamsar	14

Tablo 23’te katılımcıların Covid-19 salgını sürecinde kendilerini daha çok tedirgin, endişeli veya karamsar hissettikleri anlaşılmaktadır. Bu süreçte olumsuz hissettiğini söyleyen (Katılımcı*4), (Katılımcı*7), (Katılımcı*9), (Katılımcı*10), (Katılımcı*12), (Katılımcı*13), (Katılımcı*17), ve (Katılımcı*20) ‘in anlattıkları aşağıdaki gibi olmuştur:

“Bilmiyorum. Endişeleniyorum mesela geleceğimde ne olacak hanı ben Türk değilim Suriyeliyim. Mesela ben bir yıl sonra nerde olacağım, mesela Suriye’ye mi döncem, Türkiye’de mi kalacağım, kampta mı kalacağım kamptan mı çıkacağım oyle düşünüyorum.” (Katılımcı*4)

“Universiteler kapalı olunca çok kötü hissettim. 3 hafta sonra okullar kapandı. Endişelendim. Okullar açılmayacak mı? Gelecek nasıl. Biz mezun olana kadar mı Covid olacak böyle mi devam edecek nasıl olacak korkuyorum.” (Katılımcı*7)

“Sadece evden çıkınca biraz tedirgin hissediyorum. Sayı artınca evet biraz tedirgin oluyorum ama ben evden fazla çıkmayınca, tamam zaten evden çıkmıyorum hiç kimseyle görüşmüyorum. Tedirgin olmuyor. Biraz ama en çok sıkılıyorum. En çok sıkılıyorum. Hiç birsey ama hiç birsey yapmak istemiyorum. Vaktim var ama hiç bir şey yapmak istemiyorum. Yani ondan. Bizim bölümümüz hemşirelik uygulama var bir de unuttuk düşünüyorum çünkü çıkamıyoruz bir de kendi bölüm nasıl yapacağım çok şey var öğrenemedik. Yani hocalar elinden yapıyorlar ama göremedik şeyler var. İnternette izleyin diyorlar izliyoruz ama görünce başka oluyor. Ben hastaneye çıkınca çok boş kalıyor. Bunu ben çok düşünüyorum nasıl olacak, nasıl yapacağım, nasıl tedavi edeceğiz. Sadece bir dönem uygulamaya çıktık ama tekrar çıkmadık. Ondan çok düşünüyorum.” (Katılımcı*9)

“Şimdi ilk başta okullar kapanacak mı, nasıl derslere gireriz bilemiyorduk o zamanlarda ama beni çok fazla tedirgin etmedi. Yani normal her şey. Ama ben

gönüllü sertifikalar katıldım online olarak. Ben cv hazırlarken hepsi 2020, 2020...” (Katılımcı*10)

“Yani böyle bir değişim oldu biraz mutsuz oldum yani. Biraza karamsar biri oldum. Oyle değildim ben aslında. Yani insanların öldüklerini görürken, insan etkileniyor yani ister istemez. Ama en çok değişen ekonomi bence. Çok etkiledi yani. Daha önce tarihte böyle şeyler yaşandı tarihte ama bu kadar sürmesi. İlla ki bitecek ama ne zaman Allah bilir.” (Katılımcı*13)

“Şöyle ki eskiden kötü şeyler hisler artmaya başladı. Şöyle ki tabi bilmiyorum ama böyle düşünebilir. Dışarı çıktığımda karşımdaki insanlar tepkileri şimdi bu Covid-19 geçirdi? Uzaklaşmaya bilirlir. Ama emin diilim ben yaşamadım kendim.” (Katılımcı*17)

“Ben korktum çünkü annem babam bişey olur, hasta olur diye. Hasta olan yaşlılar kötü oluyordu. Birçok kişi öldü hastalıktan. Hastanelerde görüyoruz televizyondan. Onlara hastalık olur diye korktum. Kendim dikkat ettim hep ellerimiz yıkadım. Hep maske taktım dışarıda. Eve gelince ellerimi yıkadım. Böyle yani. İnşAllah bu covid biter ve okullarımıza döneriz. Okulumu arkadaşlarımı hocalarımı çok özledim. Dışarı çıkmayı, gezmeyi çok özledim.” (Katılımcı*20)

SONUÇ

Bu araştırma, Suriye’de 2011 yılında başgösteren iç savaştan kaçarak Türkiye’ye sığınan ve geçici koruma statüsü altında, burada farklı şehirlerdeki devlet üniversitelerinde eğitim alan Suriyeli öğrencilerin, Aralık 2019 tarihinden itibaren bütün dünyayı etkileyen Covid-19 salgını sürecinde karşılaştıkları sorunları anlamayı hedeflemiştir. Covid-19 salgını öncesinde yüzyüze eğitim, salgın sonrasında da çevrimiçi eğitim almış bu kapsamdaki 20 üniversite öğrencisine kartopu örneklem tekniğiyle ulaşılmıştır. Gönüllü katılım onaylarını aldıktan sonra katılımcılara sağlık, eğitim, ekonomik, sosyo-kültürel ve psikolojik olmak üzere toplamda beş bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular yöneltilmiştir.

Türkiye’deki farklı üniversitelerde eğitim alan geçici koruma statüsündeki Suriyeli öğrencilerinin Covid-19 salgınından dolayı değişen eğitim ve yaşam deneyimlerini sağlık, eğitim, ekonomik, sosyo-kültürel ve psikolojik olarak anlayıp yorumlamayı hedefleyen bu tezde katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplarla içerik analizi yöntemiyle bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular doğrultusunda ilgili alanda yaşanan değişimler, karşılaşılan sorunlar, beklentiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sağlık alanında, Covid-19 denilince akla ilk gelenlere ilişkin bulgularına göre, katılımcılar bu kavramla en çok “hastalık”, “virüs”, “bulaşıcı”, “ölümcül bir hastalık” terimlerini eşleştirmişlerdir. Bunların tüm vatandaşlar gibi, sık sık karantina uygulanmasında kalmaları sebebiyle de, “ev”, “kısıtlama”, “evde kalmak” cevaplarının da ikinci sırada olduğu görülmüştür. Sağlığa ilişkin incelenen diğer bir konu da Covid-19 hakkında bilinenlere dair olup, cevaplar Covid-19 denilince akla ilk gelenlere ilişkin bulgularla (“bulaşıcı”, “hızlı yayılan”, “ölümcül bir hastalık”) benzerlik göstermiştir. Bunlara ilaveten Covid-19 için alınacak tedbirler (fiziki mesafe, maske takma) ve salgının belirtileri (solunum, öksürük, ateş, halsizlik) olduğu tespit edilmiştir. Pandemi süreci boyunca katılımcıların 3’ü Covid-19 tanısı almış, 17’si ise tanı almamıştır. Tanı almama oranının yüksek olmasının sebebi, katılımcıların bu süreçte evden veya ikamet ettikleri alanlardan dışarı çıkmaması/çıkamamasıdır. Covid-19 tanısı alan katılımcılar ise, bu virüsü yakın aile bireylerinden ya da o sırada mecburi olarak yapılan yolculuk esnasında aldıklarını düşünmektedir.

Çalışmanın bir başka bulgusuna göre, katılımcıların Covid-19 salgınından sonra vitamin veya beslenme takviyesi alma oranlarının arttığını, özellikle salgının griple benzer bir hastalık olarak bilinmesi sebebiyle C vitamini kullanımının daha çok tercih edildiği anlaşılmaktadır. Özellikle üniversite eğitimi almak için ailelerinden uzak yaşayan öğrencilerin ekonomik sebeplerden dolayı dengeli ve yeterli beslenememelerinin, sağlıklı bir yaşamı devam ettirebilmek için vitamin veya mineral takviyesi tercih etmelerinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Araştırmanın eğitim kısmına ilişkin bulgularında, Covid-19 pandemi sürecinde yüzyüze eğitimden çevrimiçi eğitime geçen katılımcıların görüşleri genel olarak olumsuz olmuştur. Katılımcıların ekonomik durumları, çevrim içi eğitime katılmayı sağlayacak teknik imkan ve araçların yetersizliği olumsuz sebeplerin başında yer almıştır. Teknik sorunları kapsamında, internete ulaşamama, internetin kesilmesi, yeterli sayıda bilgisayar veya telefona sahip olmama, eş zamanlı olan ders saatlerinde evde okuyan diğer kardeşlerin ders saatleriyle çakışması, katılımcıların en çok şikayet ettiği konulardandır. Ayrıca kendilerine ait bir alan ya da odaya sahip olamadıkları için derslerine çalışamamaları da, konuları yeterli düzeyde öğrenememelerine sebep olmuştur.

Buna karşın, çalışmak zorunda olan veya ders saatinde derse katılamayan katılımcılar için çevrimiçi eğitim olumlu olarak değerlendirilmiştir. Çevrimiçi eğitimin bir diğer olumlu olarak değerlendirilen yanı ise katılımcıların masraflarının azaldığını ifade etmesidir. Yüzyüze eğitimin getirisi olarak düşünülmesi gereken barınma, ulaşım, yemek gibi masrafların olmaması çevrimiçi eğitimi daha ekonomik hale getirmiştir. Katılımcıların neredeyse tamamı Covid-19 salgını sürecinde herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadıklarını söylemiştir. İlaveten çevrimiçi eğitimin olumlu etkisi olarak katılımcıların çoğunun genel ortalamalarını yükselttiklerini söyleyebiliriz.

Yüzyüze eğitimde yaşanan sorunlara rağmen katılımcıların çoğu dersleri yüzyüze iken daha iyi anlayabildiklerini, anlamadıkları kısımları ve sorularını sınıf ortamında daha rahat sorabildiklerini, okulda kurdukları sosyal ortama özlem duyduklarını ve aldıkları lisans eğitiminin gerektirdiği staj imkanı (hemşirelik eğitiminde sahada deneyim kazanma gibi) ya da uygulamalı derslere de katılabildikleri için yüzyüze eğitimi tercih edeceklerini söylemiştir.

Çevrimiçi eğitimde katılımcıların beklentileri ise en çok dil sorunundan kaynaklı sınav anında soruları anlayıp cevap verebilmek için kendilerine ek süre

verilmesi ya da genel olarak sınav süresinin uzatılması olmuştur. İkinci olarak da katılımcılar sınavlarda eşit şartlarda katılmalarının sağlanmasını talep etmişlerdir. Denetimin sınırlı olduğu online sınavlarda kopya çekilme oranının artması ve bazı arkadaşlarının haksız şekilde not ortalamalarını yükseltmeleri bu talebin sebebi olmuştur.

Covid-19 pandemisi sürecinde hem çalışan katılımcıların hem de herhangi bir işte çalışmayarak sadece ailesinin desteğiyle geçinen katılımcıların ekonomik hayatları genel olarak olumsuz etkilenmiştir. Karantina uygulamaları, işten çıkarılmaları, bazı bursların kesilmesi veya salgın sürecinde burs oranlarının azalması çoğu katılımcının ekonomik sorunlar yaşamasındaki sebepler arasında yer almaktadır.

Covid-19 pandemi sürecinde sosyo-kültürel verilere göre, katılımcıların nerdeyse hiçbiri toplum tarafından herhangi bir ayrımcılığa, dışlamaya maruz kalmamıştır. Bunun fiziki ve sosyal temasın azalması ve katılımcıların üniversite öğrencisi oldukları için kendilerine daha anlayışlı yaklaşılmalarıyla ilgili olduğu tahmin edilebilir. Olumsuz bir tepkiyle karşılaşan tek kişi olan (Katılımcı*4) deneyimini şu sözlerle dile getirmiştir. “Ben geçen hafta annemi doktora götürdüm... Sonra bir kadın ‘siz burda napıyorsunuz, siz Covidlisiz’ dedi. Hani yani Covid-19’u biz getiriyormuşuz gibi... Azarlamalar falan. Suriyeliler Covid hastası olmuyorlar. Sebebi soruyorlar bize...” (Katılımcı*4).

Covid-19 pandemi sürecindeki sosyo- kültürel hayata ilişkin verilerin ortak özelliklerinden birisi de katılımcıların karantina uygulamalarından dolayı okul ve arkadaş ortamlarını çok özlemeleri olmuştur.

Bu çalışmada Covid-19 pandemi sürecinde psikolojiyle ilgili sorulara ilişkin verilere göre katılımcıların çoğunun olumsuz etkilendiği saplanmıştır. Karantina/evde kalma uygulamaları, kendilerinin ya da aile üyelerinden birinin (özellikle yaşça büyük olanların, kronik rahatsızlığa sahip olanlar vb.) salgına yakalanma korkusu, eğitimlerine nasıl devam edeceği endişesi, kendilerinin ya da maddi destek sağlayan aile üyelerinin işten çıkarılması sonucunda yaşadıkları ekonomik sıkıntılar, kurumların bursu kesmeleri/azaltacakları kaygısı başta olmak üzere olumsuz etkilenmelerinin sebepleridir. Ayrıca salgının neden olduğu sağlık, ekonomik vb. alanlardaki belirsizliklerle gelen gelecek kaygısı da katılımcıları psikolojik anlamda negatif etkilemiştir.

Son olarak, çalışmamızın, beklenmedik ve çok hızlı bir şekilde tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını sonrasında ortaya çıkan ilk andaki sonuçların ardından ilgili alanda yapılacak başka araştırmalara katkı sağlayacağı umut edilmektedir. Gelecekte yapılacak araştırmalar için daha kapsamlı bir örneklem grubuyla, bulguların daha detaylı derinlemesine içerik analizlerinin yapılması göç alan ülkeler başta olmak üzere göç yönetimi konusunda faydalı ve yerinde olacaktır. Ayrıca Covid-19 pandemisinden önce dezavantajlı grupta yer alan araştırma örneklem grubu olan Türkiye’deki farklı üniversitelerde eğitim alan Suriyeli öğrencilerin, pandeminin olumsuz etkileri sonrasında kırılgan grup olma eğilimi de araştırma konusu olarak önerilmektedir.gösterip göstermediği

KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 6 atıf sistemi kullanılmıştır).

- AFAD (2014), Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri, Kardeş Topraklarındaki Misafirlik, Ankara, <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20140529153928-suriye'den-turkiye'ye-nufushareketleri,-kardestopraklarindaki-misafirlik,-2014.pdf>. Erişim Tarihi: (13.11.2022).
- Antalyalı, Ö. L. (2004). Uzaktan eğitim algısı ve yönleylem araştırması dersinin uzaktan eğitim ile verilebilirliği, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkaya, A. (2013). "Suriyeli Mültecilerin Türkçe Algıları." *EKEV Akademi Dergisi*, 17(56), 179 - 190.
- Arslan, A. (2011). A new group about teaching Turkish to foreigners: refugees and refugee students. *Educational Research and Review*, 6(21), 1011-1017. doi:10.5897/ERR11.165
- Bingöl, B. (2020). COVID-19 Sürecinde Peyzaj Mimarlığı Öğrencilerinin Acil Uzaktan Öğretim Sistemi Üzerine Görüşleri: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (20), 890-897.
- Arogundade OT (2011) Xenophobia: Carl Jung perspective. *IFE Psychologia*, 16:167-172.
- Broid G (2020) Xenophobia during Coronavirus pandemic: Attitudes towards immigrants and ethnic groups. Negev, Ben Gurion University of the Negev
- Bozdağ F. COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri: Zenofobik Eğilimler ve Sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2021; 13(3): 537-550.
- Bölükbaş, F. (2011). Arap öğrencilerin Türkçe yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi, 6(3), 1357-1367.
- Candaş Karababa, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 42 (2). 265-277.
- Canetti-Nisim D, Halperin E, Hobfoll SE, Johnson RE (2006) Xenophobia towards Palestinian citizens of Israel among Russian immigrants in Israel: Heightened by failure to make gains in a new democratic society. Helen Kellogg Institute for International Studies, Working paper 327.
- Cheng HL (2020) Xenophobia and racism against Asian Americans during the COVID-19 pandemic: Mental health implications. *Journal of Interdisciplinary Perspectives and Scholarship*, 3:3.
- Creswell, J. W. (2007). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Demir, B., & Türkmen, S. (2020). Covid-19 salgının oluşturduğu sağlık riski sonrasında Türk turistlerin tatil beklentilerinin belirlenmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2456-2471.
- Demirci, M. (2015). B1 seviyesinde Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin sesli okuma becerisiyle ilgili tespitler. 10(7), 333-358. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8149>.
- Dost, A., Üner, E., Susoy, A. (2021). *COVID-19 Pandemisi Besin Desteklerini Kullanma Durumunu Etkiledi Mi? Has The COVID-19 Pandemic Affected The Situation Of Using Dietary Supplements?*
- Dönmez, M.İ. ve S. Paksoy. (2015). Türkiye'de öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmede karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği.
- Erçim RE. Üniversite öğrencilerinin beslenme durumlarının değerlendirilmesi ve sağlıklı yeme indekslerinin saptanması. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2014.
- Erzen E. & Ceylan M. (2020). Covid-19 Salgını Ve Uzaktan Eğitim: Uygulamadaki Sorunlar (Araştırma Makalesi) *Ekev Akademi Dergisi* 2020; (84):229 -249.

- Es, M., ve Menteşe, B. (2018). Yerel Yönetimlerde Dezavantajlı Gruplara Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(19), 525 - 551. doi:10.31199/hakisderg.403146
- Gıda Takviyesi Kullanım Alışkanlıkları Ölçümü Anketi-Aralık 2020, Gıda Takviyesi ve Beslenme Derneği (GTBD), <https://gtbd.org.tr/gida-takviyesi-kullanimi-ve-beslenme-aliskanliklari-olcumu-anketiaralik-2020/> (ET: 13.11.21).
- Guadagno, L. (2020). Migrants and the COVID-19 pandemic: An initial analysis (MIGRATION RESEARCH SERIES No.60). Retrieved from https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/mrs_-60.pdf
- Günter, T., Özel-Güneş, E. & Ofluoğlu-Demir, E. (2012). Türkiye'deki meslek yüksekokullarında UZEM. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science. 2(1), 54-62. <https://doi.org/10.5961/jhes.2012.034>
- Göç Terimleri Sözlüğü*, 2. Baskı (Türkçe, 2013)
- Göç Terimleri Sözlüğü*(Uluslararası Göç Hukuku 31 Editörler Richard Perruchoud ile Jillyanne Redpath – Cross,s.37)
- GÖKDAŞ, İ. ve M. KAYRI. (2005). E-Öğrenme ve Türkiye açısından sorunlar, çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Dergisi*, 2(2).
- Hamishekar H, Ranjdoost F, Asgharian P, Mahmoodpoor A, Sanaei S. Vitamins, are they safe? *Adv Pharm Bull* 2016; 6(4): 467-477.
- Hannay, M. & Newvine, T. (2006). *Perceptions of distance learning: A comparison of online and traditional learning*. MERLOT Journal of Online Learning and Teaching, 2(1), 1-11. <https://doi.org/10.3201/eid1103.040675>.
- <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2021/03/UNHCR-Turkey-Operational-Update-January-2021-TRKf.pdf> (BMMYK, 2021)? Erişim tarihi:20.3.2021
- <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0008032>.
- <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2009.04.004>
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. Erişim Tarihi:08.03.2021
- <https://turkiye.iom.int/tr/news/iom-turkiye-covid-19-kisitlamalari-kaldirilirken-gocmenler-ve-multeciler-icin-daha-fazla-destek-cagrisinda-bulunuyor-0>. ErişimTarihi: (13.11.2022).
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15.htm> Erişim tarihi:17.03.2022.
- <https://turkiye.iom.int/> Erişim tarihi:14.11.2022
- IOM. (2011). *Glossary on Migration* (2.Baskı), International migration law series, Geneva.
- Icelandic Human Rights Centre (n.t.). The human rights protection of vulnerable groups. <https://www.humanrights.is/en/human-rights-education-project/human-rights-concepts-ideas-and-fora/the-human-rights-protection-of-vulnerable-groups>.
- Jeung R, Popovic T, Lim R, Lin N (2020) Anti-Chinese rhetoric employed by perpetrators of Anti-Asian hate. https://a1w.90d.myftpupload.com/wp-content/uploads/2020/10/Stop_AAPI_Hate_Anti-China_Rhetoric_Report_201011.pdf (Accessed 14.11.2022).
- Jones, J. H., ve Salathé, M., (2009). Early Assessment of Anxiety and Behavioral Response to Novel Swine-origin Influenza A(H1N1), Public Library of Science, 4(12), e8032.
- Johnson, D. P. (2008). *Contemporary sociological theory*. Springer
- Johnson, B., & Christensen, L. (2012). *Educational Research* (4th ed.). Los Angeles, CA: Sage.
- Kara B. Üniversite öğrencilerinin besin desteği kullanma durumlarının belirlenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2019.
- Karataş, Z. (2020). COVID-19 Pandemisinin toplumsal etkileri, değişim ve güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-17.
- Kartal M, Bucak FK, Balcı E. Üniversite öğrencilerinin beslenme kültürleri. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi* 2017; 4(4): 332-338.

- Kaya, Ö. S. (2019). Geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli üniversite öğrencilerinin göç sürecindeki uyum yaşantıları.
- Koronavirüs gıda takviyelerine talebi artırdı, Gıda Takviyesi ve Beslenme Derneği (GTBD), <https://gtbd.org.tr/koronavirus-gidataktiviyelerine-talebi-artirdi/> (ET: 13.11.2022).
- Liu H, Yang Y, Xu D, Hia Y, Pan D, Wang S at al. Investigation and comparison of nutritional supplement use, knowledge, and attitudes in medical and non-medical students in China. *Nutrients* 2018; 10(11): 1810.
- Lau, J. T., Yang, X., Pang, E., Tsui, H. Y., Wong, E., ve Wing, Y. K., (2005). SARSRelated Perceptions in Hong Kong. *Emerging Infectious Diseases*, 11(3), 417–424.
- Machiavelli, N. ([1532] 2008). Hükümdar. çev. N. Adabağ. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları)
- Marchi, & C. Pelanda (Eds.), *The Sociology of Disasters* (pp. 291–330). Milan, Italy: Franco Angeli Press.
- Marshall, Gordon (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. 1. Baskı. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- McAuliffe, M., & Bauloz, C. (2020, Nisan 6). The coronavirus pandemic could be devastating for the world's migrants. Erişim Tarihi: 23.06.2021, <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/thecoronavirus-pandemic-could-be-devastating-for-theworlds-refugees/>
- M. N., Emin.(2018)Türkiye'deki Suriyeli çocukların devlet okullarında karşılaştığı sorunlar Ankara ili örneği
- Neuman, W. L. (2008). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar* Cilt 2. (Ö. Sedef, Çev.) İstanbul: Yayınodası.
- Oxford Dictionary (2020) Definition of xenophobia in English. <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/xenophobia> (Accessed 14.11.2020).
- Oxford Dictionary (2020) Definition of xenophobia in English. <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/xenophobia> (Accessed 14.11.2022).
- Okan, K. (1979). Eğitim Teknolojisi: Eğitim Araçlarından Yararlanma. Okan Yayınları.
- Özcan Korkmaz, Z. (2021). Covid-19 salgını ve Türkiye: Göç yönetişimi üzerindeki etkileri. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(Pandemi Özel Sayısı), 3808-3831. DOI: 10.26466/opus.883997
- Özdoğan Y, Yardımcı H, Özçelik AÖ, Sürücüoğlu MS. Üniversite öğrencilerinin öğün düzenleri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012; (29): 66-74.
- Öztürk, M., Coşkun, M. K. (2001). *Sosyoloji*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özyürek, A., Begde Z., Yavuz N., Özkan İ.(2016) Uzaktan Eğitim Uygulamasının Öğrenci Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesi.*Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2016, 6 (2), 592-605.
- Runge J (2020) What will be the impact of COVID-19 on public attitudes to immigration? Economics observatory. <https://www.coronavirusandtheeconomy.com/question/what-will-be-impact-covid-19-public-attitudes-immigration> (Accessed 14.11.2022).
- Sağlık Bakanlığı (2020). Genel koronavirüs tablosu. Erişim adresi: <https://covid19.saglik.gov.tr/TR66935/genel-koronavirus-tablosu.html>
- Sayın, Ö. (1994). *Sosyolojiye Giriş*. İzmir: Neşat Ofset.
- Seydi, A. R. (2014). “Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar.” *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.
- Sim, K., Chan, Y. H., Chong, P. N., Chua, H. C., ve Soon, S. W. (2010). Psychosocial and coping responses within the community health care setting towards a national outbreak of an infectious disease. *Journal of Psychosomatic Research*, 68(2).
- Telli, S. G. & Altun, D. (2020). Koronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 25-34. DOI: 10.32329/uad.711110
- UNICEF. (2007). Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları hak temelli perspektif. UNICEF Dublin Teknoloji Enstitüsü.

- United Nations. (2020e, May 7). Migrants stranded ‘all over the world’ and at risk from coronavirus. Retrieved 12 May 2020, from <https://news.un.org/en/story/2020/05/1063482>
- Van Hoek, A. J., Underwood, A., Jit, M., Miller, E., ve Edmunds, W. J. (2011). The Impact of Pandemic Influenza H1N1 on Health-related Quality of Life: A Prospective Population-based Study”, Public Library of Science, 6(3), e17030. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0017030>.
- Vento KA, Wardenaar FC. Third-party testing nutritional supplement knowledge, attitudes, and use among an NCAA I collegiate studentathlete population. Front Sports Act Living 2020; 2: 115.
- Wendt, B. (1980). *Sozialstruktur und Sozialwissenschaft*. Freiburg/ Würzburg,: Verlag, Ploetz.
- Wu, P., Fang, Y., Guan, Z., Fan, B., Kong, J., Yao, Z., ve Hoven, C. W. (2009). The psychological impact of the SARS epidemic on hospital employees in China: exposure, risk perception, and altruistic acceptance of risk. The Canadian Journal of Psychiatry, 54(5).
- Yabancilar.org. (tarih yok). Göç Tanımı. 11.03. 2022 tarihinde Yabancilar.org: <http://www.calismaizinleri.net/goc-tanimi> adresinden alındı.
- Yağmur Şahin, E. İşcan, A. Kana, F. ve Koçer, Ö. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin ihtiyaç algıları: Betimsel bir durum çalışması. The Journal of Academic Social Science Studies, 6(4), 1185-1198. doi: 10.9761/JASSS996
- Yin RK. Case study research, design and methods. 4th ed. Los Angeles: Sage; 2009.
- YÖK. 2018. YÖK Başkanı Suriyeli üniversite öğrencisi sayısını açıkladı. 02.07.2018 tarihinde www.yok.gov.tr/turk_yuksekogretiminde_suriyeli_ogrenciler, adresinden alındı.
- Zhou, P., Yang, X., Wang, X., Hu, B., Zhang, L., Zhang, W., Huang, C. (2020). Discovery of a novel coronavirus associated with the recent.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

1.Kaç yaşındasınız?

2.Cinsiyetiniz nedir?

3.Medeni durumunuz nedir?

Bekar ☐

Evli ☐

Eşinden ayrılmış/eşini kaybetmiş ☐

4.Türkiye'ye hangi yıl geldiniz?

5.Ebeveynlerinizin durumu:

Annem/Babam sağ ve birlikte ☐

Annem/Babam sağ ayrı ☐

Annem hayatta değil ☐

Babam hayatta değil ☐

Annem ve babam hayatta değil ☐

6.Annenizin eğitim durumu:

İlkokul mezunu ☐

Ortaokul mezunu ☐

Lise mezunu ☐

Üniversite mezunu ☐

Diğer..... ☐

7.Babanızın eğitim durumu:

İlkokul mezunu ☐

Ortaokul mezunu ☐

Lise mezunu ☐

Üniversite mezunu ☐

Diğer..... ☐

8.Kardeşleriniz var mı?

Evet () Hayır ()

9.(Var ise) Kaç kardeşiniz var?

10.Hangi şehirde yaşıyorsunuz?

11.Nerede konaklıyorsunuz?

Devlet yurdunda ()

Özel yurтта ()

Evde ()

Pansiyonda ()

Diğeri ()

12.(Evde yaşıyorsa) Evinizde kim ya da kimlerle yaşıyorsunuz?

Tek başına yaşıyorum ()

Ailem ile ()

Arkadaşlarım ile ()

Akrabalarım ile ()

Diğeri ()

13.Üniversite öncesinde Türkiye’de herhangi bir okulda eğitim aldınız mı?

Evet () Hayır ()

14.(Evet ise) Türkiye’de hangi kademelerde eğitim aldınız?

İlkokul eğitimi ()

Ortaokul eğitimi ()

Lise eğitimi ()

Üniversite eğitimi ()

Diğeri..... ()

15.(Üniversite öncesinde Türkiye’de herhangi bir eğitim almadıysa) Üniversite öncesinde Türkçe biliyor muydunuz?

Evet () Hayır ()

16.(Evet ise,) Türkçe’yi nasıl öğrendiniz?

17.(Hayır ise,) Üniversitede Türkçe’yi öğrenirken zorlandınız mı?

18.şu anda hangi üniversitede öğrencisiniz?

19.şu anda hangi bölümde eğitim alıyorsunuz?

20.şu anda kaçınıcı sınıfa kayıtlısınız?

21.Şu an okuduğunuz bölümü isteyerek mi tercih ettiniz?

Evet () Hayır ()

22.Şu an okuduğunuz bölümü bitirdiğinizde bu alanda çalışmayı düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

23.Şu anda geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?

Ücretli bir işte çalışarak ()

Bir veya birden çok kurumdan aldığım burslarla ve/veya yardımlarla ()

Ailemin ve/veya akrabalarımın maddi desteği ile ()

Diğer ()

24.(Ücretli bir işte çalışıyor ise) şu anda ne iş yapıyorsunuz?

25.(Ücretli bir işte çalışıyor ise) şu andaki çalışma durumunuz nedir?

Düzenli çalışıyor ve düzenli olarak maaş alıyorum ()

Kısa süreli işlerde çalışıyorum ()

Diğer ()

26.Türkiye’de iken daha önce ücretli olarak çalıştınız mı?

Evet () Hayır ()

27.(Çalışmış ise) ne tür işler yaptınız?

28.(Bir veya birden çok kurumdan burs ve/veya maddi yardım alıyor ise) Hangi özel kuruluş ve/veya devlet kurumlarından burs ve/veya maddi yardım alıyorsunuz?

Valilik ()

Kaymakamlık ()

Belediye ()

Sivil Toplum Kuruluşları ()

BMMYK ()

Dini kurumlar () Birey(ler) ()

Diğer ()

29.(Bir veya birden çok kurumdan burs ve/veya maddi yardım alıyor ise) Bu burs ve/veya maddi yardımın düzeni nedir? Her ay ödeniyor ()

3 ayda bir ödeniyor ()

6 ayda bir ödeniyor ()

Yılda bir ödeniyor ()

Düzensiz olarak ödeniyor ()

Diğer ()

30.Bireysel olarak, ücretli olarak çalışıyorsanız ve/veya ailenizden, çeşitli kişilerden ya da kurumlardan burs, maddi destek alıyorsanız, onları da katarak, aylık toplam geliriniz ne kadar?

0-499TL ()

500-999TL ()

1000-1499TL ()

1500-1999TL ()

2000-2499 TL ()

2500TL ve üzeri ()

31.(Ailesi ile birlikte yaşıyorsa) Ailenizin aylık toplam geliri ne kadar? 0-499TL ()

500-999TL ()

1000-1499TL ()

1500-1999TL ()

2000-2499 TL ()

2500TL ve üzeri ()

32.Bu gelir ile Türkiye’de rahat ve sağlıklı bir hayat yaşanabileceğini düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

33.Tanı konulmuş herhangi bir fiziksel veya psikolojik rahatsızlığınız var mı?

Evet () Hayır ()

34.(Evet ise) Rahatsızlığınız nedir?

EK-2: Görüşme Formu

1-COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE SAĞLIKLA İLGİLİ SORUNLAR

-Covid-19 denilince aklınıza ilk gelen şey nedir?

-Covid-19 hakkında ne/neler biliyorsunuz?

-Bu süreçte Covid-19 tanısı aldınız mı? Cevabınız evet ise sağlık hizmetlerinden nasıl ve ne şekilde yararlandınız? İlaçlarınız nasıl temin edildi? Aldığınız tedavi için ücret ödediniz mi? Size sunulan sağlık hizmetinden memnun kaldınız mı?

-Ailenizde ya da yakın çevrenizde Covid-19 tanısı alan oldu mu? Cevabınız evet ise, bu kişi(ler) bu süreçte neler yaşadı ve sağlık hizmeti aldı mı?

-Covid-19 salgını sonrasında sağlığınıza bakımınızda herhangi bir değişiklik oldu mu? Örneğin daha dinç ya da daha yorgun hissetmeye başladınız mı? Cevabınız evet ise bu süreçte neler yaşadınız ve nasıl bir yol izlediniz?

Vitamin, mineral takviyesi aldınız mı?

Herhangi bir alternatif tedavi (bitkisel tedavi/kürler vs.) aldınız mı?

2-COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE EĞİTİM HAYATIYLA İLGİLİ SORUNLAR

-Covid-19 salgını sürecinde Türkiye’de alınan tedbirler nedeniyle siz de üniversitede online eğitime katıldınız mı? Cevabınız evet ise, bu süreçte üniversitede online eğitim alma konusunda herhangi bir ayrımcılığa uğradınız mı? Cevabınız evet ise, nasıl bir ayrımcılık yaşadınız? Yasadığınız bu ayrımcılık sizi nasıl etkiledi?

-Bu süreçte üniversitede online eğitimle dersleri takip etmede herhangi bir sorun yaşadınız mı? Cevabınız evet ise, bu sorunu çözmek için ne/ler yaptınız?

-Bu süreçte üniversitede aldığınız online eğitim başarı durumunuzu nasıl etkiledi?

-Üniversiteniz özelinde online eğitimle ilgili şikâyet, talep ve beklentileriniz nelerdir?

3-COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE EKONOMİK HAYATLA İLGİLİ SORUNLAR

-Covid-10 salgını süreci öncesinde herhangi bir işte çalışıyor muydunuz?

(Bu süreç öncesinde çalışıyor ise) Covid-19 salgını sürecinde işten çıkartılma ya da kendi isteğinizle işi bırakma gibi bir durum yaşadınız mı? (Evet ise,) Ne iş yapıyordunuz? İşten ayrılma/çıkarılma sebebiniz nedir? Bu süreç sizi maddi olarak nasıl etkiledi?

-(Bu süreçte işten ayrıldı ise) Ayrıldığınız/çıkarıldığınız işin yerine yeni bir iş aradınız mı? (Evet ise,) Yeni iş bulabildiniz mi? (Yeni bir iş bulabildiyse,) Şu anda ne iş yapıyorsunuz? Bu işten kazandığınız ücret, ihtiyaçlarınızı karşılayabilmek için size yeterli geliyor mu? (Gelmiyor ise,) Bunun yerine başka işler arıyor musunuz? (Evet ise,) Ne tür işler bakıyorsunuz?

-(Ayrıldığı/çıkarıldığı işin yerine yeni bir iş aramadıysa,) Neden yeni bir iş aramadınız? - (Bu süreç öncesinde çalışmıyordunuz ise) Maddi destek elde edebilmek için bu süreçte

çalışmak zorunda kaldınız mı? Şu anda çalıştığınız işten kazandığınız ücret, ihtiyaçlarınızı karşılayabilmek için size yeterli geliyor mu? (Gelmiyor ise,) Bunun yerine başka işler arıyor musunuz? (Evet ise,) Ne tür işler bakıyorsunuz?

-Genel olarak, Covid-19 salgını sürecinde ekonomik durumunuzdaki değişimle ilgili ne düşünüyorsunuz? Sizce bu süreç ekonomik durumunuzu olumlu mu etkiledi, olumsuz mu, yoksa herhangi bir değişiklik olduğunuzu düşünmüyor musunuz?

4-COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE SOSYO- KÜLTÜREL HAYATLA İLGİLİ SORUNLAR

-Covid-19 salgını süreci sizin günlük hayatınızı nasıl etkiledi? Günlük yaşamınızda neleri değiştirdi?

-Covid-19 salgını sürecinde çevrenizdeki insanların size karşı tutumlarında bir değişiklik hissettiniz mi? Cevabınız evet ise, bu değişikliği açıklayınız?

-Covid-19 salgını sürecinde Türk toplumuna uyum sağlama konusunda herhangi bir değişiklik yaşadınız? Cevabınız evet ise, bu değişikliği açıklayınız?

-Covid-19 salgını sürecinde genel olarak toplumun size karşı tutumunda değişiklik oldu mu? Cevabınız evet ise, bu değişikliği açıklayınız?

-Bu tutum sizi nasıl hissettirdi?

-Bu tutum karşısında sizin tepkiniz ne oldu?

5-COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE PSİKOLOJİYLE İLGİLİ SORUNLAR

Covid-19 salgını sürecinden psikolojik olarak nasıl etkilendiniz? Olumsuz olarak etkilendi iseniz, bu durumla baş etmek için nasıl bir yol izlediniz?

-Karantina sürelerini nasıl geçirdiniz? Karantina sizi psikolojik olarak etkiledi mi?

- Covid-19 salgını sürecinde kendinizi ne ölçüde güvende ya da tedirgin hissettiniz? Bu hissinizin sebebi nedir?

Son olarak sizin eklemek veya sormak istediğiniz bir şey var mı?

Araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

EK-3: Gönüllü Bilgilendirme Formu

Sayın katılımcı;

Adım Ebru GÖK, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Araştırma, Dr. Öğr. Üyesi Ali Babahan danışmanlığında yürütülmektedir. Yüksek Lisans tezi kapsamında yürütülen bu çalışmada Türkiye'de üniversite eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgınından dolayı değişen eğitim ve yaşam deneyimlerini incelemek için derinlemesine mülakatlar yapacağım. Bu görüşmeleri yapmadan önce Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli bütün izinleri temin ettim.

2011 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan Covid-19 salgını tüm dünyayı etkilemiştir. Sağlık krizi olarak başlayan salgın zamanla diğer alanlarda etkisini göstermiştir. Salgın, özellikle eğitimin şeklini değiştirmiş ve çevrim içi eğitim uygulamasına geçilmiştir. Araştırma; Türkiye'de üniversite eğitimi alan Suriyeli üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgınından dolayı değişen eğitim ve yaşam deneyimlerini hakkında bilgi edinmek açısından önem taşımaktadır. Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin salgında yaşadıkları sorunların belirlenmesi, konuda etkili çözümler üretilmesi adına fayda sağlayacağına inanılmakta ve bu göstergeler araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

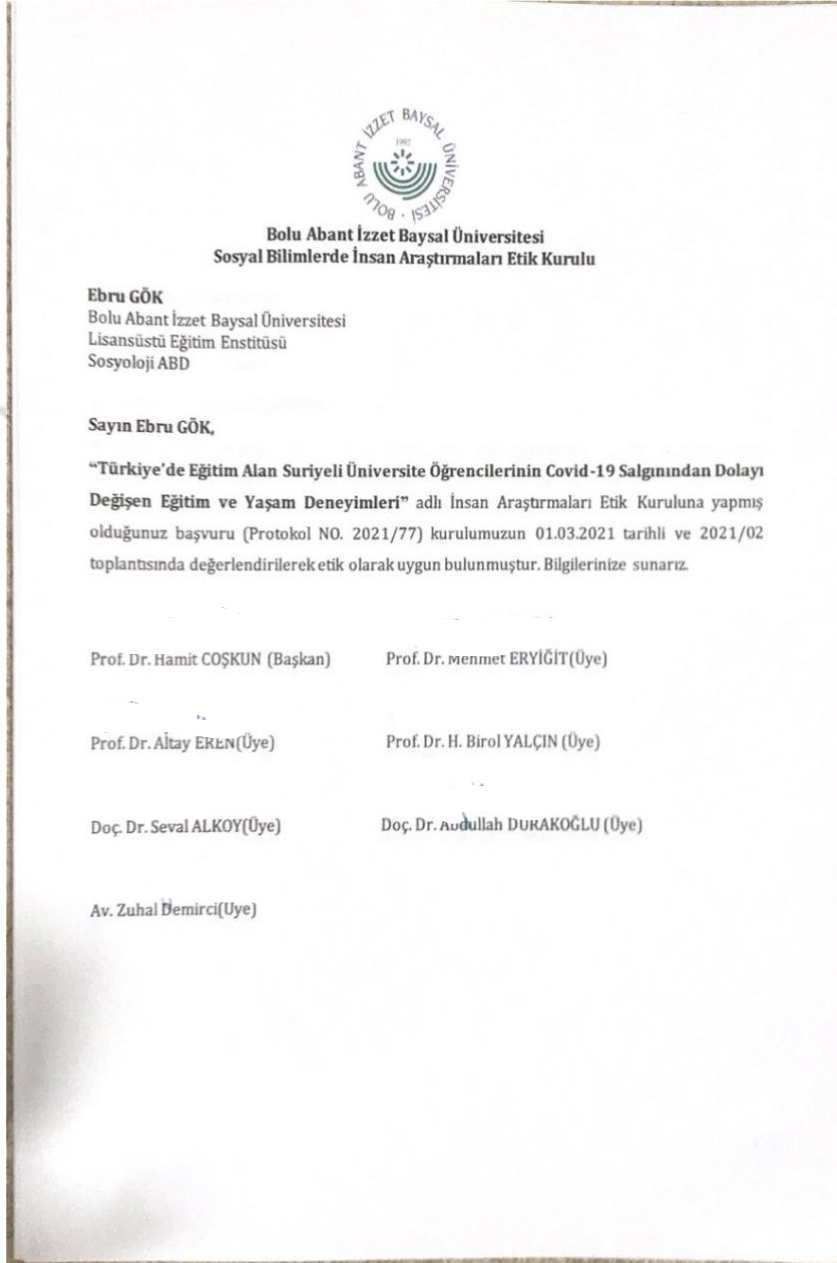
Bu araştırmada toplanan tüm bilgiler yalnızca araştırmada kullanılacak olup; herhangi bir üçüncü şahıs ile paylaşılması söz konusu olmayacaktır. Katılımcıların sormak istedikleri herhangi bir konu olduğunda çekinmeden sorabileceklerdir. Katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır ve katılımcılar dilediğinde araştırmadan ayrılabilirler.. Katılımcılar araştırmayı bıraktıklarında herhangi bir sorumluluk altına girmeyeceklerdir.

Araştırmanın kişisel bilgi formunun doldurulması ve görüşmelerin gerçekleştirilmesi ortalama 35dk – 60dk olarak süreceği tahmin edilmektedir. Görüşme çevirmen kullanılmadan, Türkçe yapılacaktır. Katılımcılarla yapılacak görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilecektir. Çalışmada katılımcıların fiziksel ve ruh sağlığını tehdit edici veya risk içeren sorulara yer verilmemiştir. Fakat her türlü tehdit edici unsuru en aza indirmek için katılımcılara yanıt vermek istemedikleri sorular olunca bunlara cevap vermeme haklarının olduğu kendileriyle paylaşılacaktır. Veri toplama süreci Şubat 2021 ile Mayıs 2021 tarihleri arasında planlanmaktadır. Yukarıdaki metni okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz aşağıda bulunan katılmak istiyorum kutucuğunu doldurarak araştırmaya başlayabilirsiniz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Sorumlu Araştırmacı

EBRU GÖK

EK-4: Etik Kurul Onayı

EK-5: Sağlık Bakanlığı Araştırma İzni

← Bilimsel Araştırma Başvurusu

Bilimsel Araştırma
14.02.2021 Paz 23:38
Kime: Siz

Sayın İlgili,
Bilimsel Araştırma Platformuna yapmış olduğunuz başvuru incelenmiştir.
Bu çalışmayı yapmanız Bakanlığımızca uygun olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanızın gerektirdiği diğer tüm süreçlerin (etik kurul, etik komisyon, faz çalışması, diğer izinler vb.) tamamlanması konusunda araştırmacı/lar sorumludur.
Açıklama :
Form Adı : EC
Başvuru Formu için [tıklayınız](#).

Başvuru Formunuzu <https://bilimselaraştırma.saglik.gov.tr/> adresinden görüntüleyebilirsiniz.

İlginiz ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

T.C. Sağlık Bakanlığı

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Bu ileti Bilimsel Araştırmanızın Değerlendirilmesinin tamamlanması nedeniyle sistem tarafından otomatik gönderilmiştir. Lütfen bu iletiyi cevaplamayınız.

YASAL UYARI:

Bu e-postanın içerdiği bilgiler (eğerleri de dahil olmak üzere) gizlidir. T.C. Sağlık Bakanlığı onayı olmaksızın içeriği kopyalanamaz, üçüncü kişilere açıklanamaz veya iletilemez. Bu mesajın gönderilmek istendiği kişi değilseniz (ya da bu e-postayı yanlışlıkla aldysanız), lütfen yollayan kişiyi haberdar ediniz ve mesajı sisteminizden derhal siliniz. T.C. Sağlık Bakanlığı bu mesajın içerdiği bilgilerin doğruluğu veya eksiksiz olduğu konusunda bir garanti vermemektedir. Bu nedenle, bilgilerin ne şekilde olursa olsun içeriğinden, iletiminden, alınmasından ve saklanmasıyla T.C. Sağlık Bakanlığı sorumlu değildir. Bu mesajın içeriği yazınıza ait olup, T.C. Sağlık Bakanlığı görüşlerini içermeyebilir.

Bu e-posta bilinen tüm bilgisayar virüslerine karşı taranmıştır.

DISCLAIMER:

This e-mail (including any attachments) may contain confidential and/or privileged information. Copying, disclosure or distribution of the material in this e-mail without the permission of Ministry of Health of Turkey is strictly forbidden. If you are not the intended recipient (or have received this e-mail in error), please notify the sender and delete email from your system immediately. Ministry of Health of Turkey makes no warranty as to the accuracy or completeness of any information contained in this message and hereby excludes any liability of any kind for the information contained therein or for the information transmission, reception, storage or use of such in any way whatsoever. Any opinions expressed in this message are those of the author and may not necessarily reflect the opinions of Ministry of Health of Turkey.

EK-6: İç İşleri Bakanlığı/Göç İdaresi Genel Müdürlüğü/ Göç Politikaları Ve Projeleri Dairesi Başkanlığı Araştırma İzni

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı

Sayı :E-62103649-000-14405
Konu :EBRU GÖK DİLEKÇESİ

30.03.2021

Sayın Ebru GÖK

İlgi : 24.03.2021 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçe Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyoloji Bölümü yüksek lisans öğrencisi Ebru GÖK'ün "Türkiye'de Eğitim Alan Suriyeli Üniversite Öğrencilerinin Covid-19 Salgınından Dolayı Değişen Eğitim ve Yaşam Deneyimleri" adlı tez çalışması için izin talebi yer almaktadır.

Bu kapsamda, çalışma incelenmiş olup 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 94'üncü maddesi ile 2014/6883 karar sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği 51'inci maddesinde belirtilen gizlilik ilkelerine gerekli hassasiyetin gösterilmesi, çalışmaya konu kişilerden ve/veya aile üyelerinden yapılacak araştırmanın hiçbir aşamasında **ad, soyad, telefon, adres bilgileri ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet** gibi bilgilerin istenmemesi gerekmektedir. Sayılan hususlar da dikkate alınarak görüşmelerde, gönderilen sorular dışında soru sorulmaması, çalışmalar esnasında ses ve/veya video kaydı alınmaması, araştırmanın amacı dışında kullanılmaması, araştırmanın Covid 19 salgını kapsamında Sağlık Bakanlığınca alınan tedbirlere uygun yürütülmesi kaydı ile bahse konu anket çalışmasının Genel Müdürlüğümüzce uygun bulunduğu hususunda,

Gereğini rica ederim.

Mehmet Sinan YILDIZ
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

İşbu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Telefon No: 70 Yenimahalle/ Ankara
e-Posta: @goc.gov.tr
Internet Adresi: @goc.gov.tr
Ker Adresi: icisleribakanligi@hs01.ker.tr

Bilgi için

